

Hrvatska javnobilježnička komora

NOTARSKA
ZBORNICA
SLOVENIJE

REPUBLIKA HRVATSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

Projekt CISUR – Jačanje pravosudne suradnje u primjeni Uredbe o nasljeđivanju u Hrvatskoj i Sloveniji“/„CISUR – Enhancing Judicial Cooperation on the Implementation of the Succession Regulation in Croatia and Slovenia“

Koordinator: Hrvatski pravni centar (HR). Partneri: Mirovni inštitut (SI), Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske (HR), Hrvatska javnobilježnička komora (HR) i Notarska zbornica Slovenije (SI). Suradnik: Vrhovni sud Republike Hrvatske (HR).

Sladana Aras Kramar i Katarina Vučko

VODIČ ZA PRIMJENU UREDBE (EU) BR. 650/2012 O NASLJEĐIVANJU

Hrvatski pravni centar
elektroničko izdanje
2020.

Ovaj projekt sufinanciraju Program za pravosuđe Europske Unije (2014-2020), Hrvatski pravni centar, Mirovni inštitut, Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske i Hrvatska javnobilježnička komora.
Za sadržaj ovog dokumenta odgovoran je isključivo Hrvatski pravni centar.

Copyright © 2020

Hrvatski pravni centar (sva prava pridržana)

Recenzent

Prof. emeritus Mihajlo Dika, glavni stručnjak na projektu CISUR

Urednica elektroničkog izdanja na hrvatskom jeziku

Anja Šupraha Čančar, mag. iur., voditeljica projekta CISUR

Za Hrvatski pravni centar

Izv. prof. dr. sc. Goranka Lalić Novak, predsjednica

Za Mirovni inštitut

Dr. Iztok Šori, direktor

ISBN 978-953-6635-14-6

Sadržaj

A. UVOD	6
B. PODRUČJE PRIMJENE	9
1. Materijalno područje primjene.....	9
2. Teritorijalno područje primjene.....	15
3. Vremensko područje primjene	15
C. NADLEŽNOST	16
1. "Sud" u smislu članka 3. stavka 2. Uredbe o nasljeđivanju i javni bilježnici	17
2. Opća nadležnost.....	18
3. Sporazum o izboru suda (prorogacija nadležnosti)	20
4. Supsidijarna nadležnost.....	23
5. <i>Forum necessitatis</i>	24
6. Ostala pravila.....	25
6.1. Ograničenje postupka.....	25
6.2. Prihvatanje ili odricanje od nasljedstva, legata ili nužnog dijela	25
6.3. Pokretanje postupka	26
6.4. Ispitivanje nadležnosti	27
6.5. Ispitivanje dopustivosti.....	27
6.6. Litispendencija	28
6.7. Povezani predmeti.....	29
6.8. Privremene i zaštitne mjere	29
D. MJERODAVNO PRAVO	29
1. Načelo jedinstva ostavine.....	29
2. Područje primjene mjerodavnog prava	30
3. Opće pravilo i mogućnost odstupanja od općeg pravila	32
4. Izbor prava.....	33
5. Posebna kolizijska pravila	34

5.1. Raspolaganje za slučaj smrti i ugovori o nasljeđivanju	35
5.2. Valjanost oblika izjave o prihvaćanju nasljedstva ili odricanju od nasljedstva, legata ili nužnog dijela	37
5.3. Posebna pravila o imenovanju i ovlastima upravitelja ostavine u nekim slučajevima	37
5.4. Posebna pravila o ograničenjima koja se odnose ili utječu na nasljeđivanje određene imovine	38
5.5. Prilagodba stvarnih prava	38
5.6. Komorijenti	39
5.7. Ošasna ostavina	39
5.8. Upućivanje na daljnje pravo ili uzvrat (<i>renvoi</i>)	39
5.9. Javni poredak (<i>ordre public</i>)	40
5.10. Države s više pravnih sustava	40
E. PRIZNANJE I IZVRŠENJE ODLUKA O NASLJEĐIVANJU	40
1. Priznanje odluka o nasljeđivanju	40
2. Država članica podrijetla.....	42
3. Država članica izvršenja	42
4. Razlozi za odbijanje priznanja odluke o nasljeđivanju	42
5. Zastajanje s postupkom priznanja odluke o nasljeđivanju.....	45
6. Postupak za proglašenje izvršivosti odluke o nasljeđivanju	45
7. Mjesna nadležnost sudova	46
8. Zahtjev za proglašenje izvršivosti odluke o nasljeđivanju	47
9. Odluka o zahtjevu za proglašenje izvršivosti odluke o nasljeđivanju.....	48
10. Pravni lijek protiv odluke o zahtjevu za proglašenje izvršivosti odluke o nasljeđivanju	49
11. Zastajanje s postupkom izvršenja odluke o nasljeđivanju	51
12. Privremene i zaštitne mjere	51
13. Troškovi postupka i besplatna pravna pomoć	52

F. PRIHVAĆANJE I IZVRŠENJE JAVNIH ISPRAVA I SUDSKIH NAGODBI U NASLJEDNIM STVARIMA.....	53
1. Prihvaćanje javnih isprava u nasljednim stvarima	53
2. Javna isprava u nasljednim stvarima.....	53
3. Dokazna snaga javne isprave u nasljednim stvarima	54
4. Oспорavanje autentičnosti javne isprave u nasljednim stvarima	55
5. Oспорavanje pravnih akata ili pravnih odnosa utvrđenih javnom ispravom u nasljednim stvarima	56
6. Proglašenje izvršivosti javne isprave u nasljednim stvarima.....	56
7. Sudska nagodba u nasljednim stvarima.....	58
8. Proglašenje izvršivosti sudske nagodbe u nasljednim stvarima	58
9. Nespojivost javnih isprava, sudske nagodbe te odluke o nasljeđivanju.....	60
G. EUROPSKA POTVRDA O NASLJEĐIVANJU (EPN, Potvrda).....	60
1. Uspostava i svrha EPN.....	60
2. Nadležno tijelo	61
3. Zahtjev za Potvrdu.....	63
4. Postupak i izdavanje Potvrde.....	65
5. Sadržaj Potvrde	66
6. Učinci Potvrde	68
7. Ovjereni preslici Potvrde.....	71
8. Ispravak, izmjena ili opoziv Potvrde	73
9. Pravni lijekovi protiv odluke tijela izdavanja Potvrde.....	76
10. Privremena obustava učinaka Potvrde.....	77
H. SURADNJA I RAZMJENA PODATAKA	78
LITERATURA	79
O AUTORICAMA	85

A. UVOD

„Vodič za primjenu Uredbe (EU) br. 650/2012 o nasljeđivanju“ nastao je u sklopu projekta „CISUR – Jačanje pravosudne suradnje u primjeni Uredbe o nasljeđivanju u Hrvatskoj i Sloveniji“ (u daljnjem tekstu: projekt CISUR), projekta financiranog iz Programa za pravosuđe Europske unije (2014. – 2020.). Projektom CISUR želi se dati doprinos implementaciji Uredbe (EU) br. 650/2012 Europskog Parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju¹ (u daljnjem tekstu: Uredba br. 650/2012 o nasljeđivanju; Uredba) u Hrvatskoj i Sloveniji, ali posljedično i u drugim državama članicama Europske unije (u daljnjem tekstu: EU). Projekt provodi Hrvatski pravni centar u partnerstvu s Ministarstvom pravosuđa Republike Hrvatske, Hrvatskom javnobilježničkom komorom, Mirovnim inštitutom (organizacija civilnog društva iz Slovenije) i Notarskom zbornicom Slovenije, a u suradnji s Vrhovnim sudom Republike Hrvatske.

Sloboda kretanja unutar EU-a dovodi do situacija da se sve veći broj osoba kreće iz jedne države članice u drugu radi zaposlenja ili života nakon umirovljenja, a što posljedično često rezultira time da su građani EU-a vlasnici imovine u različitim državama članicama. Tomu treba pridodati i sklapanje brakova među građanima EU-a koji su državljani različitih država članica ili njihovu prisutnost u državi članici koja nije država njihova državljanstva. U slučaju smrti tih osoba otvaraju se brojna nasljednopravna pitanja s prekograničnim elementom. Budući da europsko stanovništvo stari, problem je tim izraženiji (v. Commission of the European Communities 2009: 4.).

Kao odgovor na opisanu situaciju te u želji osnaživanja temeljnih načela na kojima počiva EU, slobode kretanja unutar EU-a, 4. srpnja 2012. godine donesena je Uredba br. 650/2012 o nasljeđivanju. Ideja šireg prihvaćanja te ratifikacije Haških instrumenata među državama

¹ Regulation (EU) No 650/2012 of the European Parliament and of the Council of 4 July 2012 on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and acceptance and enforcement of authentic instruments in matters of successions and on the creation of a European Certificate of Succession, SL EU, L 201, 27. 7. 2012., <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32012R0650> (5. 9. 2019.). Napomena: u Vodiču se koristi pojam „izvršenje“ i njegove izvedenice budući da je to pojam koji se koristi i u službenom prijevodu Uredbe na hrvatski jezik. Vidi Uredba (EU) br. 650/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju, SL EU, L 201, 27. 7. 2012., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:32012R0650&from=EN> (5. 9. 2019.).

članicama, naime, nije se pokazala uspješnom (v. Max Planck Institute for Comparative and International Private Law 2010: 7; Ivanc, Kraljić 2016: 249-250; Aras Kramar 2018: 186.).² Stoga je već u „Bečkom akcijskom planu“ iz 1998. godine³ bilo određeno kao prioritet donošenje europskog instrumenta na području nasljeđivanja. Potom je uslijedio „Haški program: jačanje slobode, sigurnosti i pravde u Europskoj uniji“ iz 2004. godine⁴ kojim je, među ostalim, bila naglašena potreba donošenja europskog instrumenta koji bi propisivao pitanja mjerodavnog prava u nasljednim stvarima, nadležnosti, uzajamnog priznavanja i izvršavanja odluka o nasljeđivanju te kreiranje Europske potvrde o nasljeđivanju. „Stockholmskim programom – otvorena i sigurna Europa u službi i zaštiti građana“ iz 2009. godine⁵ išlo se korak dalje sa širenjem prijedloga te načela uzajamnog priznavanja odluka o nasljeđivanju te oporuka, uzimajući u obzir posebnosti pravnih sustava država članica (v. više Popescu 2014: 8-9; Aras Kramar 2018: 186-187.).

2005. godine objavljena je „Zelena knjiga o nasljeđivanju i oporukama“ koja je sadržavala upitnik o načelima i pravilima mjerodavnog prava, nadležnosti, priznavanju i izvršavanju odluka o nasljeđivanju, pitanja koje je trebalo uzeti u obzir prilikom izrade europskog instrumenta na području nasljeđivanja.⁶ Nadalje, 2009. godine objavljen je Prijedlog Uredbe o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju.⁷

² Haška konvencija od 5. listopada 1961. o mjerodavnom pravu za oblik oporučnih raspolaganja, stupila na snagu 5. siječnja 1964., <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=40> (6. 9. 2019.), Haška konvencija od 2. listopada 1973. o međunarodnom upravljanju imovinom umrlih osoba, stupila na snagu 1. srpnja 1993., <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=83> (6. 9. 2019.), Haška konvencija od 1. srpnja 1985. o mjerodavnom pravu za *trust* i o njegovu priznanju, stupila na snagu 1. siječnja 1992., <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=59> (6. 9. 2019.), Haška konvencija od 1. kolovoza 1989. o mjerodavnom pravu za nasljeđivanje imovine umrlih osoba, nije još stupila na snagu, <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=62> (6. 9. 2019.).

³ Vienna Action Plan od 3. prosinca 1998., SL EU, C 19, 23. 1. 1999., <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A31999Y0123%2801%29> (6. 9. 2019.).

⁴ The Hague Programme: strengthening freedom, security and justice in the European Union, SL EU, C 53, 3. 3. 2005., <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52005XG0303%2801%29> (6. 9. 2019.).

⁵ The Stockholm Programme – An open and secure Europe serving and protecting citizens, SL EU, C 115, 4. 5. 2010., <http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/EU-framework/EUframeworkgeneral/The%20Stockholm%20Programme%202010/Stockholm-Programme-2010-EN.pdf> (6. 9. 2019.).

⁶ Green Paper on Succession and Wills, COM(2005) 65 final, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52005DC0065> (6. 9. 2019.).

⁷ Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and authentic instruments in matters of successions and the creation of a European Certificate of Succession, COM(2009) 154 final, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52009PC0154> (6. 9. 2019.).

Uredba br. 650/2012 o nasljeđivanju sadrži odredbe o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju ili, ako je to slučaj, prihvaćanju, izvršivosti i izvršenju odluka, javnih isprava i sudskih nagodbi u nasljednim stvarima te o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju (u daljnjem tekstu: EPN; Potvrda). Cilj je Uredbe olakšati pravilno funkcioniranje unutarnjeg tržišta uklanjanjem prepreka slobodnom kretanju osoba koje se susreću s poteškoćama u ostvarivanju svojih prava u kontekstu nasljeđivanja koje ima prekogranični element. Uz to, građani EU-a moraju moći unaprijed organizirati svoje nasljeđivanje te je potrebno učinkovito zaštititi prava nasljednika i legatara, drugih osoba bliskih ostavitelju i vjerovnika ostavine (t. 7., t. 80. Preambule Uredbe).

Radi ispravne te ujednačene primjene Uredbe donesena je i Provedbena uredba Komisije (EU) br. 1329/2014 od 9. prosinca 2014. o uspostavi obrazaca iz Uredbe (EU) br. 650/2012 o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju⁸ koja sadrži obrasce za ovjeru odluke o nasljeđivanju, odnosno sudske nagodbe i javne isprave u nasljednim stvarima, kao i zahtjeva te Europske potvrde o nasljeđivanju.

Na nacionalnoj razini, u Hrvatskoj je donesen Zakon o provedbi Uredbe (EU) br. 650/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju (u daljnjem tekstu: Zakon o provedbi Uredbe)⁹ kojim se određuje mjesna nadležnost za odlučivanje o ostavini, nadležna tijela za postupanje i donošenje odluka te postupci u području primjene Uredbe (EU) br. 650/2012 o nasljeđivanju. U Sloveniji je pak Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o nasljeđivanju dodano treće poglavlje u Zakon o nasljeđivanju,¹⁰ naslovljeno „Odredbe za provedbu Uredbe 650/2012/EU“, koje posebice određuje nadležna tijela za provedbu Uredbe.

Unatoč iscrpnim odredbama o području primjene, priznanju i izvršenju odluka o nasljeđivanju, prihvaćanju i izvršenju javnih isprava i sudskih nagodbi, Potvrdi i njezinim

⁸ Commission Implementing Regulation (EU) No 1329/2014 of 9 December 2014 establishing the Forms referred to in Regulation (EU) No 650/2012 of the European Parliament and of the Council on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and acceptance and enforcement of authentic instruments in matters of succession and on the creation of a European Certificate of Succession, SL EU, L 359, 16. 12. 2014., <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32014R1329> (6. 9. 2019.) (u daljnjem tekstu: Provedbena uredba br. 1329/2014).

⁹ Narodne novine Republike Hrvatske, br. 152/14.

¹⁰ Zakon o dedovanju, Uradni list SRS, št. 15/76, 23/78, Uradni list RS, št. 13/94 – ZN, 40/94 – odl. US, 117/00 – odl. US, 67/01, 83/01 – OZ, 73/04 – ZN-C, 31/13 – odl. US in 63/16 (u daljnjem tekstu: SloZN).

učincima, kao i odgovarajućim obrascima zahtjeva za izdavanje EPN-a i same Potvrde, primjena je Uredbe u državama članicama EU-a vrlo izazovna. Na to ukazuju problemi koji su se izdiferencirali u praksi nadležnih hrvatskih i slovenskih tijela već u okviru implementacije prve faze projekta CISUR, poput pitanja određivanja „prekograničnog elementa“ i „uobičajenog boravišta“ kod pojedinih nasljednopravnih stvari. Nimalo manje izazovne nisu bile niti situacije izvršenja Potvrde izdane u drugoj državi članici EU-a, u prvom redu Njemačkoj, koje nisu sadržavale sve podatke potrebne za upis prava u odgovarajući upisnik, zemljišnu knjigu, prema *lex fori*.

Projektom CISUR se stoga nastojalo istražiti u kojoj mjeri i na koji način Hrvatska i Slovenija uspješno primjenjuju Uredbu br. 650/2012 o nasljeđivanju i nacionalne provedbene zakone, i to putem sekundarne analize podataka te empirijskog istraživanja, kao i probleme s kojima se susreću nadležna tijela prilikom primjene Uredbe. Ono što povećava praktičnu vrijednost ovoga Vodiča je i okolnost da su u okviru projekta CISUR, u Hrvatskoj i Sloveniji bili održani polustrukturirani intervjui te fokusne grupe s tri profesionalne skupine sudionika istraživanja, javni bilježnici, suci i (viši) sudski savjetnici te odvjetnici (svibanj-rujan 2019.). Provedeni intervjui i fokusne grupe rezultirali su prikupljenim iskustvenim empirijskim podacima pravnih praktičara koji primjenjuju Uredbu u različitim teritorijalnim područjima Hrvatske i Slovenije, a koji su također korišteni prilikom izrade ovoga Vodiča.

B. PODRUČJE PRIMJENE

1. Materijalno područje primjene

Cilj Uredbe je omogućiti pravilno funkcioniranje unutarnjeg tržišta uklanjanjem prepreka slobodnom kretanju osoba koje se trenutačno susreću s poteškoćama u ostvarivanju svojih prava u nasljeđivanju s prekograničnim posljedicama, odnosno prekograničnim elementima.

Kako ocijeniti postojanje prekograničnog elementa?

U skladu s materijalnim područjem primjene, Uredba ne definira pojam „prekogranični element“ u nasljednopravnim predmetima u smislu primjene Uredbe, odnosno koje bi okolnosti nadležno tijelo države članice trebalo uzeti u obzir.

U ocjeni 'prekograničnog elementa' u nasljednopravnim predmetima, u smislu primjene Uredbe, trebalo bi uzeti u obzir sve okolnosti pojedinog slučaja (ostavitelja, ostavinu ...), a posebno činjenicu da se imovina nalazi u drugoj državi članici i/ili u trećoj državi.

Kao primjer nasljednopravnog predmeta s prekograničnim elementima može se navesti slučaj ostavitelja, koji je državljanin države članice u kojoj ima uobičajeno boravište, čiji su nasljednici također državljani te države članice u kojoj imaju uobičajeno boravište, a nakon njega je ostala imovina u toj državi članici i istovremeno u drugoj državi članici EU-a (npr. novac na štednom računu ili nekretnina).

Koja pitanja obuhvaća područje primjene Uredbe?

Uredbom br. 650/2012 o nasljeđivanju područje primjene postavljeno je vrlo široko. Obuhvaća sva građanskopravna pitanja koja se tiču nasljeđivanja ostavine nakon ostavitelja, dakle, sve oblike prijenosa imovine, prava i obveza zbog smrti, bilo da se radi o dobrovoljnom prijenosu na temelju raspolaganja imovinom za slučaj smrti ili o prijenosu zakonskim nasljeđivanjem (t. 9. Preambule Uredbe).

Koja su pitanja isključena iz područja primjene Uredbe?

Točka 11. Preambule Uredbe propisuje da se Uredba treba primjenjivati samo na nasljeđivanje, a ne na ostala područja građanskog prava. Iz materijalnog područja primjene isključuju se i sva pitanja glede javnog prava, naime, porezna, carinska ili upravna pitanja (čl. 1. st. 1. Uredbe).

Uz porezne, carinske ili upravne stvari javnoga prava, Uredbom su izrijeком isključene sljedeće stvari iz područja primjene:

- (a) status fizičkih osoba, kao i obiteljski odnosi i odnosi za koje se prema pravu mjerodavnom za te odnose smatra da imaju usporedive učinke;
- (b) pravna i poslovna sposobnost¹¹ fizičkih osoba, osim posebni oblici te sposobnosti na području nasljednog prava;¹²
- (c) pitanja nestanka, odsutnost i presumirane smrti fizičke osobe;
- (d) pitanja režima bračne stečevine i imovinskih režima odnosa za koje se prema pravu mjerodavnom za te odnose smatra da imaju usporedive učinke kao brak;
- (e) obveze uzdržavanja, osim onih koje nastaju zbog smrti;

¹¹ U službenom prijevodu Uredbe na hrvatski jezik pojam "legal capacity" prevodi se (samo) kao "pravna sposobnost". Ovdje se, međutim, ne bi radilo o „pravnoj“, već „poslovnoj“ sposobnosti. V. Aras Kramar 2018: 189.

¹² Dakle, Uredba se primjenjuje na sposobnost nasljeđivanja (čl. 23. st. 2. (c) Uredbe), sposobnost osobe koja raspolaže imovinom za slučaj smrti za takvo raspolaganje, kao i na posebne razloge zabrane osobi koja raspolaže za slučaj smrti na takvo raspolaganje u korist određenih osoba ili osobi stjecanje ostavine od osobe koja raspolaže za slučaj smrti (čl. 26. st. 1.(a) i (b) Uredbe) (v. čl. 1. st. 2. (b)) Uredbe).

- (f) formalna valjanost usmenih raspolaganja imovinom za slučaj smrti;¹³
- (g) imovinska prava i koristi koji nastaju ili se prenose na drugi način koji nije nasljeđivanje, poput darovanjem, putem zajedničkog vlasništva s pravom prelaska na preživjele osobe, planova umirovljenja, ugovora o osiguranju i sličnih ugovora, ne dovodeći u pitanje obveze vraćanja ili obračunavanja darova, predujmova ili legata prilikom utvrđivanja nasljednih dijelova, a na koje bi se primjenjivalo pravo mjerodavno za nasljeđivanje prema Uredbi (t. 14. Preambule Uredbe, čl. 23 st. 2 (i) Uredbe);
- (h) pitanja koja uređuje pravo trgovačkih društava i drugih tijela s pravnom osobnošću ili bez nje, poput klauzula u osnivačkim aktima i statutima trgovačkih društava i drugih tijela s pravnom osobnošću ili bez nje koji određuju što će biti s udjelima u slučaju smrti članova;
- (i) likvidacija, brisanje i spajanje trgovačkih društava i drugih tijela, s pravnom osobnošću ili bez nje;
- (j) uspostava, upravljanje i likvidacija zaklada (*trusts*);¹⁴
- (k) priroda stvarnih prava; te
- (l) bilo koje upisivanje u upisnik prava na nepokretnoj i pokretnoj imovini, uključujući zahtjeve za takav upis te učinke upisa ili propust da se zahtjeva upis takvih prava u upisnik (čl. 1. st. 2 Uredbe).

Propisuje li Uredba pravila glede izračuna i plaćanja poreza na nasljedstva?

Uredba se ne primjenjuje na porezna i upravna pitanja iz područja javnog prava. Stoga bi nacionalno zakonodavstvo trebalo odrediti kako bi se, primjerice, trebali izračunavati i plaćati porezi i ostale obveze javnopravne prirode, bez obzira na to radi li se o porezu koji je trebao platiti ostavitelj u trenutku smrti ili nekoj vrsti poreza na nasljeđivanje kojeg treba platiti iz ostavine ili kojega trebaju platiti nasljednici. Nacionalno pravo države članice bi također trebalo propisati može li se predaja imovine nasljednicima u skladu s Uredbom ili upis promjena u odgovarajuće upisnike učiniti ovisnim o plaćanju poreza (t. 10 Preambule Uredbe).

¹³ Uredba sadrži odredbe o mjerodavnom pravu za formalnu valjanost raspolaganja za slučaj smrti. Međutim, to se odnosi samo na ona raspolaganja a koja su učinjena u pisanom obliku (v. čl. 27. Uredbe).

¹⁴ U t. 13. Preambule Uredbe, međutim, istaknut je slučaj uspostave zaklade oporukom ili na temelju zakonskog nasljeđivanja. Kada je zaklada uspostavljena oporukom ili na temelju zakonskog nasljeđivanja, na podjelu ostavine i utvrđivanje nasljednika odnosno korisnika u smislu Uredbe primjenjuje se mjerodavno pravo za nasljeđivanje određeno Uredbom.

- Empirijsko istraživanje u Sloveniji pokazalo je da su prakse u pogledu oporezivanja nasljedstva, o čemu je u skladu s Uredbom odlučivalo tijelo druge države članice, vrlo različite. U slovenskim bi propisima bilo preporučljivo utvrditi postupke kako bi se osiguralo da se njima bave porezna tijela prije izvršenja odluka, odnosno Europskih potvrda o nasljeđivanju.

Pitanje postojanja braka ili drugih obiteljskih odnosa isključeno je iz područja primjene Uredbe (čl. 1 st. 2. (a) Uredbe). Što poduzeti ako se neko od ovih pitanja pojavi u konkretnom slučaju pred nadležnim tijelom države članice?

Ako se neko od ovih pitanja pojavi u konkretnom slučaju pred nadležnim tijelom države članice, posebno u odnosu na prvi nasljedni red, nadležno tijelo bi ih rješavalo prema pravilima o prethodnom pitanju, primjenjujući kolizijska pravila *lex fori*, ako predmetna pitanja već nisu usklađena na području EU-a (v. Dutta 2013: 19; Popescu 2014: 12; Köhler 2016: 172–175; Aras Kramar 2018: 189–190).¹⁵

Bitan je odnos Uredbe br. 650/2012 o nasljeđivanju s drugim propisima sekundarnog prava EU-a:

- ❖ Uredba Vijeća (EU) br. 1259/2010 od 20. prosinca 2010. o provedbi pojačane suradnje u području prava primjenjivog na razvod braka i zakonsku rastavu, SL EU, L 343, 29. 12. 2010 - za određivanje mjerodavnog prava koje se primjenjuje na razvod braka i zakonsku rastavu;
- ❖ Uredba Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000, SL EU, L 338, 23. 12. 2003 – u odnosu na pitanja poslovne sposobnosti djece, posebice ograničenja u zastupanju nositelja roditeljskih odgovornosti.

Relevantna praksa Suda EU-a:

Predmet C-404/14 - Sud EU-a zauzeo je shvaćanje da je Uredbu br. 2201/2003 o bračnim sporovima i pitanjima roditeljske odgovornosti potrebno „tumačiti na način da je odobrenje sporazuma o raspodjeli nasljedstva koji za račun maloljetnih potomaka sklopi skrbnik mjera

¹⁵ U odnosu na određivanje mjerodavnog prava za razvod braka te zakonsku rastavu donesena je Uredba Vijeća (EU) br. 182/2011. 1259/2010 od 20. prosinca 2010. o provedbi pojačane suradnje na području zakona koji se primjenjuje na razvod i zakonsko razdvajanje, SL L 343, 29. 12. 2010., [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/huri=CELEX:32010R1259&from=EN\(9.9.2019\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/huri=CELEX:32010R1259&from=EN(9.9.2019)).

koja se odnosi na izvršavanje roditeljske odgovornosti u smislu članka 1., stavka 1. točke (b) ove uredbe te stoga potpada pod njezino područje primjene, a ne mjera koja se odnosi na nasljeđivanje u smislu članka 1. stavka 3. točke (f) spomenute uredbe...“¹⁶

Može li tijelo nadležno za odlučivanje o nasljeđivanju temeljem Uredbe br. 650/2012 o nasljeđivanju, također odlučivati o bračnoj stečevini te pravu nadživjelog bračnog druga na odgovarajući dio u ostavinskom postupku?

Uredba br. 650/2012 o nasljeđivanju ne primjenjuje se na pitanja režima bračne stečevine i imovinskih režima odnosa za koje se prema pravu mjerodavnom za te odnose smatra da imaju usporedive učinke kao brak. Međutim, nadležno tijelo će temeljem Uredbe morati uzeti u obzir prestanak režima bračne stečevine ili sličnih imovinskih režima ostavitelja pri utvrđivanju njegove ostavine i odgovarajućih nasljednih dijelova (t. 12. Preambule Uredbe). Pitanja režima bračne stečevine, odnosno imovinskog režima odnosa koji imaju usporedive učinke kao brak, rješavat će se kao prethodna pitanja na temelju Uredbe Vijeća (EU) 2016/1103 od 24. lipnja 2016. o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i izvršenja odluka u stvarima bračnoimovinskih režima ¹⁷, i to kolizijskih pravila citirane Uredbe između država članica koje sudjeluju u pojačanoj suradnji (v. Aras Kramar 2018: 190).¹⁸

Uredba br. 2016/1103 o bračnoimovinskom režimu u čl. 4. određuje da ako sud države članice pokrene postupak u stvarima nasljeđivanja bračnog druga temeljem Uredbe (EU) br. 650/2012 o nasljeđivanju, sudovi te države nadležni su za odlučivanje u stvarima bračnoimovinskog režima koji su povezani s tim nasljednopravnim predmetom.

¹⁶ Predmet C-404/14, Matoušková, ECLI:EU:C:2015.653, od 6. listopada 2015. <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=169198&pageIndex=0&doclang=HR&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=12711558> (9. 9. 2019.).

¹⁷ Council Regulation (EU) 2016/1103 of 24 June 2016 implementing enhanced cooperation in the area of jurisdiction, applicable law and the recognition and enforcement of decisions in matters of matrimonial property regimes, SL EU, L 183, 8. 7. 2016., <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32016R1103&from=HR> (9. 9. 2019.) (u daljnjem tekstu: Uredba br. 2016/1103 o bračnoimovinskom režimu).

¹⁸ Države članice koje sudjeluju u pojačanoj suradnji, vidi Odluku Vijeća (EU) 2016/954 od 9. lipnja 2016. o odobrenju pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i izvršenja odluka o imovinskim režimima međunarodnih parova, što obuhvaća stvari koje se odnose na bračnoimovinske režime i imovinske posljedice registriranih partnerstava, SL EU, L 159, 16.6.2016., <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32016D0954&from=HR> (9. 9. 2019.)

Relevantna praksa Suda EU-a:

Predmet C-558/16 - Sud je zauzeo sljedeće shvaćanje: „Članak 1. Stavak 1. Uredbe (EU) br. 650/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršenju odluka te prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju treba tumačiti na način da u područje primjene navedene Uredbe ulazi nacionalna odredba, poput one o kojoj je riječ u glavnom postupku, koja predviđa, u slučaju smrti jednog od bračnih drugova, diobu bračne stečevine na paušalnoj osnovi uvećanjem nasljednog dijela preživjelog bračnog druga.”¹⁹ Iz citiranog shvaćanja Suda između ostalog proizlazi da bi sud u državi, koja je pristala na pojačanu suradnju među državama članicama EU-a, u stvarima bračnoimovinskog režima, trebao uzeti u obzir bračnu stečevinu i pravo nadživjelog bračnog druga na odgovarajući dio u ostavinskim postupcima u skladu s Uredbom te rješenjem o nasljeđivanju uvećati nasljedni dio bračnog druga za određeni dio koji proizlazi iz bračne stečevine, pod pretpostavkom suglasnosti svih nasljednika (v. Vodopija Čengić 2019: 11-12).

Zahtjevi za upis u upisnik prava na nepokretnoj i pokretnoj imovinu isključeni su iz materijalnog područja primjene Uredbe br. 650/2012 o nasljeđivanju (čl. 1 st. 2. (l) Uredbe). U skladu s t. 18. Preambule Uredbe, pravo države članice u kojoj se upisnik nalazi mjerodavno je za određivanje nadležnih tijela i pretpostavki te postupka upisa. Učinci upisa prava u upisnik - poput njegove deklaratorne ili konstitutivne naravi, isključeni su iz područja primjene Uredbe br. 650/2012 o nasljeđivanju (t. 19. Preambule Uredbe).

Kako tijelo države članice treba postupati ako pravo te države članice ne poznaje stvarno pravo na imovini koja je smještena u toj državi članici, a koja prava su nastala ili na nasljednike prenesena nasljeđivanjem u drugoj državi članici?

Uredba ne utječe na ograničeni broj (*numerus clausus*) stvarnih prava koje poznaju nacionalna prava nekih država članica. Od države članice ne zahtijeva se priznanje stvarnog prava na imovini koja leži u toj državi članici ako odnosno stvarno pravo nije poznato u njezinom pravnom sustavu (t. 15. Preambule Uredbe, čl. 1 st. 2. (k) Uredbe). Međutim, kako bi se omogućilo nasljednicima da uživaju prava koja su nastala ili su na njih prenesena

¹⁹ Predmet C-558/16, Mahnkopf, ECLI:EU:C:2018:138, od 1. ožujka 2018.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=199805&pageIndex=0&doclang=hr&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=12722100> (9. 9. 2019.).

nasljeđivanjem u drugoj državi članici, Uredba propisuje prilagodbu nepoznatoga stvarnog prava najbližem odgovarajućem stvarnom pravu u pravnom sustavu države članice u kojoj leži imovina (t. 16. Preambule Uredbe, čl. 31. Uredbe; v. i Köhler 2016: 180–182; Aras Kramar 2018: 189).

Relevantna praksa Suda EU-a:

Predmet C-218/16 - Sud je iznio svoje tumačenje čl. 1. st. 2. t. (k) i (l) i čl. 31. Uredbe o prirodi stvarnih prava, njihovoj prilagodbi i upisu u odgovarajuće upisnike. Prema stajalištu Suda, „Članak 1. stavak 2. točke (k) i (l) te članak 31. Uredbe (EU) br. 650/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju treba tumačiti na način da im se protivi odbijanje tijela države članice da prizna stvarnopravne učinke vindikacijskog legata, koji poznaje pravo mjerodavno za nasljeđivanje koje je oporučitelj izabrao u skladu s člankom 22. stavkom 1. iste Uredbe, ako se to odbijanje temelji na činjenici da se taj legat odnosi na pravo vlasništva na nekretnini koja se nalazi u toj državi članici čije zakonodavstvo ne poznaje institut legata s izravnim stvarnopravnim učinkom na dan otvaranja nasljedstva.“²⁰ Ako bi se u predmetu pojavilo stvarno pravo, koje bi po svojoj prirodi i sadržaju bilo nepoznato nadležnom tijelu, informacije su dostupne i na Europskom portalu e-pravosuđa,²¹ u svrhu prilagodbe nepoznatog stvarnog prava najbližem odgovarajućem stvarnom pravu.

2. Teritorijalno područje primjene

Uredba br. 650/2012 o nasljeđivanju primjenjuje se u svim državama članicama EU, osim u Danskoj, Ujedinjenom Kraljevstvu i Irskoj (t. 82. i 83. Preambule Uredbe).

3. Vremensko područje primjene

Uredba br. 650/2012. o nasljeđivanju primjenjuje se na nasljeđivanje osoba koje su umrle 17. kolovoza 2015. godine ili nakon toga datuma (čl. 83. st. 1. Uredbe).

²⁰ Predmet C-218/16, *Kubicka*, ECLI:EU:C:2017:755, od 12. listopada 2017., <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=195430&pageIndex=0&doclang=hr&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=12699966> (9. 9. 2019.).

²¹ Europski portal e-pravosuđa, https://e-justice.europa.eu/content_adapting_rights_in_rem-486-hr.do (9. 9. 2019.).

Što u situaciji ako je ostavitelj izabrao mjerodavno pravo ili je sastavio oporuku prije 17. kolovoza 2015.?

Uredba posebno propisuje slučajeve izbora mjerodavnog prava za nasljeđivanje i raspolaganje imovinom za slučaj smrti, koji su izvršeni prije 17. kolovoza 2015.²²

Ako je ostavitelj izabrao mjerodavno pravo prije navedenog datuma, u skladu sa čl. 83. st. 2. Uredbe, izbor je valjan ako ispunjava uvjete iz poglavlja III. Uredbe (mjerodavno pravo) ili ako je valjan prema pravilima međunarodnog privatnog prava koja su bila na snazi u trenutku izbora u državi u kojoj je ostavitelj imao uobičajeno boravište ili u bilo kojoj drugoj državi čiji je bio državljanin. Slično vrijedi i u pogledu valjanosti raspolaganja imovinom za slučaj smrti (čl. 83. st. 3. Uredbe).

Raspolaganje za slučaj smrti izvršeno prije 17. kolovoza 2015. dopustivo je i materijalno je i formalno valjano ako ispunjava uvjete iz poglavlja III. Uredbe ili ako je dopustivo i materijalno i formalno valjano prema pravilima međunarodnog privatnog prava koja su bila na snazi u vrijeme kada je raspolaganje izvršeno u državi u kojoj je ostavitelj imao uobičajeno boravište, ili u bilo kojoj drugoj državi čiji je bio državljanin ili u državi članici u kojoj se nalazi tijelo koje se bavi nasljeđivanjem.

Ako je raspolaganje za slučaj smrti izvršeno prije 17. kolovoza 2015. u skladu s pravom koje bi ostavitelj mogao izabrati u skladu s ovom Uredbom, smatra se da je to pravo izabrano kao pravo mjerodavno za nasljeđivanje (čl. 83. st. 4. Uredbe).

C. NADLEŽNOST

Drugo poglavlje Uredbe regulira područje nadležnosti kao jedno od najvažnijih instituta međunarodnog privatnog prava. Uredba sadrži pravila za uspostavljanje opće nadležnosti sudova država članica. Pored odredbe o općoj nadležnosti, Uredba sadrži i odredbe o prorogaciji nadležnosti, supsidijarnoj nadležnosti te odredbu o *forum necessitatis*. Kako bi se spriječilo donošenje nespojivih odluka u različitim državama članicama, Uredba također određuje trenutak koji označava da je postupak započeo pred sudom te postupanje u slučaju dvostruke litispencije.

²² V. čl. 83. st. 2. – 4. Uredbe.

1. "Sud" u smislu članka 3. stavka 2. Uredbe o nasljeđivanju i javni bilježnici

Kako je potrebno tumačiti pojam suda u smislu čl. 3. st. 2. Uredbe o nasljeđivanju?

Uredba br. 650/2012 o nasljeđivanju uzima u obzir da su različita tijela u pojedinim državama članicama nadležna u nasljednim stvarima i pridaje široko značenje pojmu "sud", koji obuhvaća ne samo sudove u pravom smislu riječi, već i javne bilježnike ili registarske urede, odnosno sva druga tijela te pravne stručnjake nadležne u nasljednim stvarima koji izvršavaju pravosudne funkcije ili postupaju u skladu s prenesenim ovlastima od strane pravosudnog tijela ili postupaju pod nadzorom pravosudnog tijela, uz uvjet da takva druga tijela i pravni stručnjaci jamče nepristranost i prava svih stranaka na saslušanje i pod uvjetom da njihove odluke prema pravu države članice u kojoj djeluju: (a) mogu biti predmet žalbe ili revizije od strane pravosudnog tijela, te (b) imaju sličnu valjanost i učinak kao i odluka pravosudnog tijela u istoj stvari (t. 20. Preambule Uredbe, čl. 3. st. 2. Uredbe).

Omogućuje li Uredba br. 650/2012 o nasljeđivanju javnim bilježnicima, koji imaju ovlasti u nasljednim stvarima u državama članicama, izvršavanje tih ovlasti?

Uredba br. 650/2012 o nasljeđivanju bi trebala svim javnim bilježnicima koji imaju ovlasti u nasljednim stvarima u državama članicama omogućiti izvršavanje tih ovlasti.

Jesu li ili nisu javni bilježnici u odnosnoj državi članici vezani pravilima o nadležnosti određenim Uredbom br. 650/2012 o nasljeđivanju trebalo bi ovisiti o tome jesu li ili nisu obuhvaćeni pojmom „sud” za potrebe Uredbe. Također, akti koje izdaju javni bilježnici u nasljednim stvarima u državama članicama trebali bi biti u pravnom prometu u skladu s Uredbom br. 650/2012 o nasljeđivanju. Stoga, ako javni bilježnici izvršavaju pravosudne funkcije, njih obvezuju pravila o nadležnosti i odluke koje oni donose trebale bi biti u pravnom prometu u skladu s odredbama o priznavanju, izvršivosti (ovršnosti) i izvršavanju odluka.²³ Ako javni bilježnici ne izvršavaju pravosudne funkcije, nisu vezani pravilima o nadležnosti i javne isprave koje izdaju trebale bi biti u pravnom prometu u skladu s odredbama o prihvaćanju i izvršivosti javnih isprava.²⁴ (t. 21. i 22. Preambule Uredbe).

Države članice imale su obvezu, odnosno imaju obvezu, obavijestiti Europsku komisiju o javnim bilježnicima, drugim tijelima i pravnim stručnjacima koji se smatraju „sudom“, u smislu Uredbe br. 650/2012 o nasljeđivanju (čl. 79. i 78. Uredbe). Popis tijela, odnosno

²³ O priznanju i izvršenju odluka o nasljeđivanju v. *infra ad E*.

²⁴ O prihvaćanju i izvršenju javnih isprava v. *infra ad F*.

pravnih stručnjaka koji se smatraju „sudom“ pojedinih država članica v. na: https://e-justice.europa.eu/content_succession-380-hr-hr.do?member=1 (11. 9. 2019).

2. Opća nadležnost

Kao opće nadležne za odlučivanje o nasljeđivanju u cijelosti, Uredba određuje sudove države članice u kojoj je ostavitelj imao uobičajeno boravište u trenutku smrti (čl. 4. Uredbe). Poveznica za određivanje opće nadležnosti je dakle uobičajeno boravište ostavitelja u trenutku smrti.

O čemu će odlučivati sud opće nadležnosti?

Nadležni sud će, u skladu s Uredbom, u cijelosti odlučivati u ostavinskom postupku, kako u pogledu pokretne tako i nepokretne imovine ostavitelja, bez obzira na to gdje se nalazi imovina (u drugoj državi članici ili u trećoj državi).

Kako odrediti uobičajeno boravište ostavitelja u trenutku smrti?

Poveznica uobičajenog boravišta često se primjenjuje u europskom zakonodavstvu jer bi trebala osiguravati postojanje stvarne veze između pojedinca i države u kojoj se provodi postupak (t. 23. Preambule Uredbe). Uredba također sadrži kriterije na temelju kojih bi se trebalo cijeliti „uobičajeno boravište“, inspirirane očito praksom Suda Europske unije u odnosu na ovo pitanje.²⁵

U skladu s t. 23. Preambule Uredbe, tijelo koje odlučuje o nasljeđivanju treba:

- ❖ napraviti ukupnu procjenu životnih okolnosti ostavitelja tijekom posljednjih godina njegovog života i u trenutku njegove smrti, uzimajući u obzir sve relevantne činjenice, posebno koliko dugo (trajanje) i koliko često (element stalnosti) je ostavitelj boravio u dotičnoj državi članici, kao i uvjete i razloge boravka. Pri utvrđivanju uobičajenog boravišta treba uzeti u obzir, na primjer: obiteljski status i obiteljske veze, trajanje i kontinuitet prisutnosti u dotičnoj državi članici, zaposlenje (posebice mjesto u kojem se obično obavlja posao), trajnost stambenog položaja, državu u kojoj pojedinac plaća porez, razloge preseljenja i, naravno, druge kriterije

²⁵ Vidjeti, primjerice, predmet C-523/07, A, ECLI:EU:C:2009:225, od 2. travnja 2009., <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=73639&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=814531> (11. 9. 2019.); predmet C-497/10 PPU, *Mercredi v. Chaffea*, ECLI:EU:C:2010:829, od 22. prosinca 2010., <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=83470&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=814531> (11. 9. 2019.).

koji jasno upućuju na činjenice koje se odnose na boravak u određenoj državi članici;²⁶

- ❖ tako utvrđeno uobičajeno boravište trebalo bi imati blisku i stabilnu vezu s odnosnom državom članicom, uzimajući u obzir konkretne ciljeve Uredbe.

Složenost utvrđivanja uobičajenog boravišta

Uobičajeno boravište zapravo je prilično neodređen pravni pojam koji sudovima omogućuje znatan prostor za diskreciju pri odlučivanju (Dutta 2013: 14). Da bi utvrđivanje uobičajenog boravišta kao opće poveznice (za zasnivanje nadležnosti i primjenu mjerodavnog prava) u pojedinim slučajevima moglo biti složeno, upozorava i t. 24. Preambule Uredbe i ističe dva takva slučaja :

- ❖ Ostavitelj je iz profesionalnih ili ekonomskih razloga otišao na rad u inozemstvo, ponekad i na dulje vrijeme, ali je zadržao blisku i stabilnu vezu s državom podrijetla.

U takvom slučaju, moglo bi se i dalje smatrati, ovisno o okolnostima slučaja, da ostavitelj ima još uvijek svoje uobičajeno boravište u svojoj državi podrijetla koje je još uvijek središte interesa njegove obitelji i gdje se odvijao njegov društveni život.

Rezultati provedenog empirijskog istraživanja pokazali su da su sudionici istraživanja u Hrvatskoj i Sloveniji u razmišljanjima o spomenutom slučaju ostavitelja koji je otišao u inozemstvo iz ekonomskih razloga, zadržavajući blisku i stabilnu vezu sa državom podrijetla, veću težinu u određivanju uobičajenog boravišta pridavali državi u kojoj je ostavitelj imao obiteljske i društvene veze.

- ❖ Ostavitelj je naizmjenice živio u više država ili putovao iz jedne u drugu državu, ali se ni u jednoj nije stalno nastanio.

Ako je ostavitelj bio državljanin jedne od tih država ili je imao cjelokupnu imovinu u jednoj od tih država, njegovo državljanstvo ili mjesto na kojem se imovina nalazi moglo bi biti poseban faktor u ukupnoj procjeni svih činjeničnih okolnosti.

²⁶ Smjernice Europske komisije za primjenu „uobičajenog boravišta“, 13. siječnja 2014., http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-13_sl.htm (11. 9. 2019.).

Iako se u praksi još uvijek nisu susreli s takvim slučajem, sudionici istraživanja u Hrvatskoj i Sloveniji razmišljali su u smjeru dodatne provjere okolnosti na strani ostavitelja, posebice gdje se nalazi njegova imovina te koje državljanstvo je imao.

Relevantna praksa Suda EU-a:

Predmet C-20/17 - Prethodno pitanje glasilu je: "Trebali li članak 4. Uredbe br. 650/2012 tumačiti na način da je njime također određena isključiva međunarodna nadležnost za izdavanje nacionalnih potvrda o nasljeđivanju koje nisu zamijenjene Europskom potvrdom o nasljeđivanju u odnosnim državama članicama (vidi članak 62. stavak 3. Uredbe br. 650/2012), tako da odstupajuće odredbe nacionalnih zakonodavaca u pogledu međunarodne nadležnosti u području izdavanja nacionalnih potvrda o nasljeđivanju – poput primjerice u Njemačkoj članka 105. [FamFGa] – nemaju učinka zbog povrede nadređenoga europskog prava?" (t. 28. citirane Presude Suda EU-a). Sud EU-a zauzeo je shvaćanje prema kojemu čl. 4. Uredbe (opća nadležnost) "... treba tumačiti na način da mu je protivan nacionalni propis države članice, poput onog u glavnom postupku, koji predviđa da, iako umrli u trenutku smrti nije imao uobičajeno boravište u toj državi članici, njezini sudovi ostaju nadležni za izdavanje nacionalnih potvrda o nasljeđivanju u okviru nasljeđivanja s prekograničnim implikacijama kada se ostavina nalazi na državnom području navedene države članice ili ako je umrli imao državljanstvo te države članice." (t. 60. citirane presude Suda EU-a). Stoga bi se odredbe o nadležnosti iz poglavlja II. Uredbe trebale odnositi kako na pitanja vođenja ostavinskih postupaka s prekograničnim elementom, tako i na izdavanje nacionalnih potvrda o nasljeđivanju koje u pojedinim državama članicama nisu zamijenjene Europskom potvrdom o nasljeđivanju, a treba uzeti i na pitanja nadležnosti za izdavanje same Potvrde.²⁷

3. Sporazum o izboru suda (prorogacija nadležnosti)

Je li moguće izabrati sud koji bi trebao odlučivati o nasljeđivanju?

U skladu s čl. 22. Uredbe, ako je ostavitelj izabrao pravo države članice, čiji je državljanin u trenutku izbora ili u trenutku smrti, stranke na koje se to odnosi mogu se sporazumjeti da sud, odnosno sudovi te države članice imaju isključivu nadležnost odlučivati o svim nasljednim stvarima (čl. 5. st. 1. Uredbe).

Naime, pravila Uredbe br. 650/2012 temelje se na ideji da tijelo koje odlučuje o nasljeđivanju, u većini slučajeva, primjenjuje svoje pravo (*lex fori*) (t. 27. Preambule Uredbe). Međutim,

²⁷ O Potvrdi, v. *infra ad* G.

budući da u skladu sa čl. 22. Uredbe ostavitelj ima mogućnost izabrati pravo države čije je državljanin kao mjerodavno za cjelokupno nasljeđivanje, Uredba predviđa mehanizme za usklađivanje i pitanja nadležnosti u takvim slučajevima, među ostalim , i sporazum o izboru suda (čl. 5. – 9. Uredbe).

Stoga Uredba, uz pravilo o općoj nadležnosti, predviđa pravila o prorogaciji nadležnosti, a preduvjet za njihovu primjenu je da je ostavitelj izabrao pravo koje će se primjenjivati kao mjerodavno u skladu sa čl. 22. Uredbe. Drugim riječima, primjena odredbe o prorogaciji ne ovisi samo o sporazumu svih nasljednika o izboru suda, već i o prethodno izraženoj volji ostavitelja glede prava koje bi se trebalo primjenjivati kao mjerodavno (Popescu 2014: 33).

Moraju li se svi nasljednici sporazumjeti oko izbora suda?

Odredba čl. 5. Uredbe govori o „strankama na koje se to odnosi ”, što omogućuje da se za svaki slučaj posebno, ovisno o pitanju na koje se odnosi sporazum o izboru suda, cijeni moraju li sve stranke na koje se odnosi nasljeđivanje sklopiti sporazum o izboru suda ili bi se samo neke od njih mogle sporazumjeti da pred izabranim sudom pokrenu postupak glede točno određenog pitanja, i to potonje u slučaju ako odluka suda o tom pitanju ne bi utjecala na prava drugih stranaka iz nasljeđivanja (t. 28. Preambule Uredbe).

Ako sve stranke nisu postigle sporazum, koje su mogućnosti za stranke koje nisu bile stranke sporazuma?

Stranke u postupku koje nisu bile stranke sporazuma o izboru suda mogu izričito prihvatiti nadležnost suda pred kojim je postupak pokrenut (čl. 7. (c) Uredbe) ili se upustiti u postupak bez osporavanja nadležnosti suda, i to suda države članice čije pravo je izabrao ostavitelj u skladu s čl. 22. Uredbe (čl. 9. st. 1. Uredbe). U tim slučajevima taj sud ostaje i dalje nadležan za odlučivanje. Uredba time propisuje slučajeve izričitog i prešutnog prihvaćanja nadležnosti na temelju upuštanja u postupak (čl. 7. (c), čl. 9. Uredbe).

Alternativno, ako bi nadležnost suda osporavale stranke u postupku koje nisu sklopile sporazum o izboru suda, sud u tom slučaju odbija nadležnost (čl. 9. st. 2. Uredbe), a za odlučivanje o nasljeđivanju nadležni su sudovi koji imaju opću (čl. 4. Uredbe) odnosno supsidijarnu nadležnost (čl. 10. Uredbe).

Kada je moguće sklopiti sporazum o izboru suda?

Sporazum o izboru suda može se sklopiti nakon otvaranja nasljedstva, ali i prije otvaranja ako je ostavitelj izabrao mjerodavno pravo (Popescu 2014: 34).

U kojem obliku treba biti sklopljen sporazum o izboru suda?

Sporazum o izboru suda potrebno je sklopiti u pisanom obliku, datirati i potpisati od strane stranaka na koje se odnosi (čl. 5. st. 2. Uredbe). Uredba izriječno propisuje da se svako priopćenje elektroničkim sredstvima koja osiguravaju trajni zapis sporazuma smatra jednakovrijednim pisanom obliku (čl. 5. st. 2. Uredbe). Međutim, i priopćenja elektroničkim sredstvima moraju ispunjavati propisanu formu odnosno moraju biti potpisana elektroničkim potpisom kako bi se smatrali jednakovrijednim. Stoga obična izmjena e-mail poruka ne bi bila dovoljna (Popescu 2014: 34, bilj. 76).

Što ako je već pokrenut postupak pred sudom koji je nadležan na temelju odredbe o općoj nadležnosti (čl. 4. Uredbe)?

Čl. 6. Uredbe propisani su slučajevi kada sud može te oni kada sud mora odbiti (opću odnosno supsidijarnu) nadležnost ako je ostavitelj izvršio izbor mjerodavnog prava u skladu sa čl. 22. Uredbe. U tom slučaju sud pred kojim je pokrenut postupak u skladu s odredbom o općoj nadležnosti (čl. 4. Uredbe) ili odredbom o supsidijarnoj nadležnosti (čl. 10. Uredbe)²⁸:

- ❖ Na zahtjev jedne od stranaka postupka **može** odbiti nadležnost ako „smatra da su sudovi države članice izabranog prava u boljem položaju odlučivati o nasljeđivanju, uzimajući u obzir praktične okolnosti nasljeđivanja, poput, uobičajenog boravišta stranaka i mjesta gdje se imovina nalazi“. Radi se o diskreciji suda koja je bliža anglo-američkim pravnim tradicijama te koja omogućuje prilagođavanje okolnostima pojedinog slučaja (razlozi svrsishodnosti) (Max Planck Institute 2010: 40).
- ❖ **odbija** nadležnost ako su se stranke u postupku sporazumjele o prenošenju nadležnosti na sud ili sudove države članice izabranog prava u skladu sa čl. 5. Uredbe. U tom slučaju radi se o obligatornom odbijanju nadležnosti u korist sudova države članice čije je pravo ostavitelj izabrao ako su se stranke sporazumjele o izboru suda te države članice.

U kojim slučajevima će sudovi države članice čije je pravo kao mjerodavno ostavitelj izabrao u skladu sa člankom 22. Uredbe biti nadležni?

Da rezimiramo, Uredba propisuje nadležnost sudova države članice čije je pravo ostavitelj izabrao u skladu sa čl. 22. Uredbe, u sljedećim slučajevima :

²⁸ O supsidijarnoj nadležnosti vidjeti *infra ad* .C.4.

- ❖ ako je sud pred kojim je prethodno pokrenut postupak u istom predmetu odbio nadležnost u skladu sa čl. 6. Uredbe (čl. 7. st. 1. (a) Uredbe); ili
- ❖ ako su se stranke u postupku sporazumjele, u skladu sa čl. 5. Uredbe, o prenošenju nadležnosti na sud ili sudove te države članice (čl. 7. st. 1. (b) Uredbe); ili
- ❖ ako su stranke u postupku izričito prihvatile nadležnost suda pred kojim je pokrenut postupak (čl. 7. st. 1. (c) Uredbe); ili
- ❖ ako se stranke u postupku koje nisu bile stranke sporazuma upuste u postupak bez osporavanja nadležnosti suda (čl. 9. st. 1. Uredbe).

4. Supsidijarna nadležnost

Uz odredbu o općoj nadležnosti (čl. 4. Uredbe) koja se odnosi na uobičajeno boravište ostavitelja u trenutku smrti, Uredba uređuje i supsidijarnu nadležnost sudova država članica u slučajevima ako uobičajeno boravište ostavitelja u trenutku smrti nije u nekoj od država članica EU-a, već u trećoj državi.

Koje su pretpostavke za ostvarivanje supsidijarne nadležnosti sudova države članice?

Za ostvarivanje supsidijarne nadležnosti ostavina se mora nalaziti u državi članici.

Čl. 10. Uredbe propisane su sljedeće pretpostavke:

„(1) Ako se uobičajeno boravište umrlog u trenutku smrti ne nalazi u državi članici, sudovi države članice u kojoj se nalazi imovina ostavine svejedno imaju nadležnost odlučivati o nasljeđivanju u cijelosti:

- (a) ako je umrli imao državljanstvo te države članice u trenutku smrti; ili, ako to nije slučaj,
- (b) ako je umrli imao svoje prethodno uobičajeno boravište u toj državi članici, pod uvjetom da u trenutku kada je postupak pokrenut pred sudom nije proteklo više od pet godina od promjene tog uobičajenog boravišta.

(2) Ako nijedan sud u državi članici nema nadležnost prema stavku 1., sudovi države članice u kojoj se nalazi imovina ostavine svejedno imaju nadležnost odlučivati o toj imovini.“

U skladu s t. 30. Preambule Uredbe, poveznice za ostvarivanje supsidijarne nadležnosti u čl. 10. Uredbe propisane su taksativno; osim njih, nisu mogući drugeza ostvarivanje nadležnosti u okviru Uredbe. Uz to, navedene poveznice za ostvarivanje supsidijarne nadležnosti iz čl. 10. Uredbe nisu alternativne prirode, već su propisane po hijerarhijskom redu: prioritet imaju

sudovi države članice čiji je državljanin bio ostavitelj u trenutku smrti, tek kada takva poveznica ne postoji, uzimaju se u obzir sudovi države članice prethodnog uobičajenog boravišta (t. 30. Preambule Uredbe) (čl. 10. st. 1. Uredbe; Popescu 2014: 36–37).

Supsidijarna nadležnost je supsidijarna u odnosu na preostale nadležnosti koje određuje Uredba, uključujući opću nadležnost: supsidijarna nadležnost može se uzeti u obzir samo ako se opća nadležnost ne može ostvariti u nijednoj od država članica, a uobičajeno boravište u trenutku smrti je u državi koja nije država članica EU-a.

Primjenjuje li se supsidijarna nadležnost na cjelokupnu ostavinu ostavitelja?

Kada se nadležnost sudova države članice uspostavi temeljem okolnosti da se u državi članici nalazi ostavina, a ostavitelj je u trenutku smrti njezin državljanin, odnosno (ako to nije ispunjeno) ostavitelj je u njoj imao prethodno uobičajeno boravište (pod uvjetom da od promjene uobičajenog boravišta do pokretanja postupka ne protekne više od pet godina), nadležnost se primjenjuje i na ostavinu koja se nalazi na teritoriju druge države članice ili na teritoriju tzv. treće države (čl. 10. st. 1. Uredbe; Popescu 2014: 37).

Ako ostavitelj nije bio državljanin države članice ili nije imao prethodno uobičajeno boravište u državi članici, ali se u državi članici nalazi imovina ostavine, supsidijarna nadležnost suda države članice odnosi se samo na onu imovinu ostavine, koja se nalazi u odnosnoj državi članici (čl. 10. st. 2. Uredbe; Popescu 2014: 37). To znači da se u praksi može dogoditi da se pred nadležnim tijelima država članica vode odvojeni ostavinski postupci za onu imovinu koja se nalazi na njihovom području..

5. *Forum necessitatis*

U čl. 11. Uredbe propisuje se *forum necessitatis* kako bi se spriječili slučajevi uskraćivanja sudske zaštite, tako da sud države članice može iznimno odlučivati o nasljeđivanju koje je usko povezano s trećom državom.

Kada se može uspostaviti forum necessitatis?

U skladu s Uredbom, sudovi države članice mogu iznimno odlučivati o nasljeđivanju:

- ❖ ako nijedan sud države članice nije nadležan u skladu s drugim odredbama Uredbe (čl. 11. st.1. Uredbe); i

- ❖ ako u trećoj državi, s kojom je predmet usko povezan, postupak nije moguće pokrenuti ili provesti u razumnim okvirima ili ako postupak u trećoj državi uopće nije moguć (čl. 11. st.1. Uredbe); te
- ❖ predmet mora biti u dovoljnoj mjeri povezan s državom članicom suda pred kojim je pokrenut postupak (čl. 11. st. 2. Uredbe).

Koje bi mogle biti okolnosti koje sprečavaju vođenje postupka u trećoj državi?

Forum necessitatis primjenjuje se u izuzetnim slučajevima :

- ❖ kada je postupak apsolutno nemoguće provesti, primjerice, zbog postojanja okolnosti nepravno karaktera, poput prirodnih katastrofa, epidemije, ratova ili oružanih sukoba) (Popescu 2014: 38); ili
- ❖ ako se radi o relativnim okolnostima, kada se postupak ne može pokrenuti ili provesti u razumnim okvirima u toj državi. (t. 31. Preambule Uredbe).

Kako tumačiti uvjet povezanosti „u dovoljnoj mjeri“ s državom članicom suda pred kojim je pokrenut postupak?

Uvjet povezanosti „u dovoljnoj mjeri“ s državom članicom suda pred kojim je pokrenut postupak (čl. 11. st. 2. Uredbe) mogao bi biti ispunjen ako bi ostavitelj bio državljanin ili imao prethodno uobičajeno boravište u odnosnoj državi članici (ali ne bi bilo moguće ostvariti supsidijarnu nadležnost prema čl. 10. Uredbe jer u odnosnoj državi članici nema ostavine) (Popescu 2014: 38).

6. Ostala pravila

6.1. Ograničenje postupka

Na zahtjev jedne od stranaka, sud može odlučiti da neće odlučivati o jednom ili više dijelova imovine koja se nalazi u trećoj državi, ako se može očekivati da njegova odluka o tom dijelu imovine neće biti priznata i, prema potrebi, proglašena izvršivom u toj trećoj državi (čl. 12. st. 1. Uredbe). O načelu jedinstva ostavine v. *infra ad* D.1.

6.2. Prihvaćanje ili odricanje od nasljedstva, legata ili nužnog dijela

Jedan od ciljeva Uredbe je olakšavanje položaja nasljednika i legatara koji ne žive u državi članici u kojoj se vodi postupak (t. 32. Preambule Uredbe). Uredba im omogućuje da u skladu s pravom mjerodavnom za nasljeđivanje daju različite izjave, npr. o prihvaćanju nasljedstva,

legata ili nužnog dijela, ili o odricanju od nasljedstva, legata ili nužnog dijela, ili izjavu o ograničenju svoje odgovornosti za obveze proizašle iz ostavine pred sudom njihovog uobičajenog boravišta. Sud mora prihvatiti takvu izjavu ako pravni poredak te države članice omogućuje davanje takvih izjava pred sudom (čl. 13. Uredbe).

O mjerodavnom pravu, na temelju kojeg je potrebno cijeliti valjanost oblika izjava o prihvaćanju ili odricanju od nasljedstva, legata ili nužnog dijela ili izjava kojom se želi ograničiti odgovornost osobe koja daje izjavu, vidi *infra ad* D.5.2.

6.3. Pokretanje postupka

Cilj Uredbe je spriječiti donošenje nespojivih odluka u različitim državama članicama. Tom cilju doprinose i odredbe čl. 14. Uredbe koje određuju trenutak kada se smatra da je postupak pred sudom pokrenut:

- (a) u trenutku kad je pismeno kojim se pokreće postupak ili drugo odgovarajuće pismeno podneseno sudu, pod uvjetom da osoba koja pokreće postupak nakon toga nije propustila poduzeti radnje koje bi morala poduzeti u vezi s dostavom pismena protustranci;
- (b) ako pismeno mora biti dostavljeno prije nego što je podneseno sudu, u trenutku kada ga primi tijelo ovlašteno za dostavu, pod uvjetom da osoba koja pokreće postupak nakon toga nije propustila poduzeti radnje koje bi morala poduzeti kako bi pismeno bilo podneseno sudu; ili
- (c) ako postupak pokreće sud po službenoj dužnosti, u trenutku kada sud donese odluku o pokretanju postupka, ili, ako takva odluka nije nužna, u trenutku kada je sud zabilježio predmet.
 - Trebalo bi razmisliti o uspostavljanju posebnog registra na razini EU-a, u kojem bi se evidentirali trenutak pokretanja ostavinskog postupka, relevantne okolnosti glede tijeka postupka (kao i zahtjev, izdavanje i druge okolnosti koje se odnose na Europsku potvrdu o nasljeđivanju).
 - Pristup registru imala bi tijela država članica, nadležna za postupanje u skladu s Uredbom.

- Bez obzira na uspostavu registra na razini EU-a (i dok se taj cilj ne postigne), trebalo bi razmišljati o uspostavi sličnog registra u odnosu na partnerske zemlje na projektu, Hrvatsku i Sloveniju.

6.4. Ispitivanje nadležnosti

Kad se pred sudom države članice pokrene postupak o nasljednoj stvari za koji taj sud, sukladno ovoj Uredbi, nije nadležan, sud se po službenoj dužnosti proglašava nenadležnim (čl. 15. Uredbe).

6.5. Ispitivanje dopustivosti

Uredbom se osigurava mogućnost sudjelovanja u postupku tuženika koji nema uobičajeno boravište u državi članici u kojoj se protiv njega vodi postupak.²⁹

Ako se zainteresirana stranka (s uobičajenim boravištem u državi koja nije država članica u kojoj je pokrenut postupak) ne upusti u postupak, nadležni sud zastaje s postupkom dok se ne utvrdi:

- ❖ da joj je pravodobno dostavljeno pismo o pokretanju postupka ili drugo odgovarajuće pismo, tako da je mogla pripremiti svoju obranu ili da su u tom smislu poduzete sve potrebne mjere (čl. 16. st.1. Uredbe).

Pravila dostave

Kada je u skladu s Uredbom (EZ) br. 1393/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. studenoga 2007. o dostavi u državama članicama sudskih i izvansudskih pismena u građanskim ili trgovačkim stvarima³⁰, pismo o pokretanju postupka ili drugo odgovarajuće pismo potrebno poslati iz jedne države članice u drugu, umjesto čl. 16. st. 1. Uredbe o nasljeđivanju, primjenjuje se čl. 19. citirane Uredbe.

²⁹ Treba pritom primijetiti da su odredbe čl. 16. Uredbe koncipirane imajući u vidu parnični, sporni postupak, odnosno ispuštajući iz vida da se kod ostavinskog postupka radi o nespornom postupku u kojem najčešće sudjeluje više stranaka. Umjesto „tuženika“ bi bilo pravilnije govoriti o „zainteresiranoj stranci“.

³⁰ Regulation (EC) No 1393/2007 of the European Parliament and of the Council of 13 November 2007 on the service in the Member States of judicial and extrajudicial documents in civil or commercial matters (service of documents), and repealing Council Regulation (EC) No 1348/2000, SL EU, L 324, 10. 12. 2007., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32007R1393&from=hr> (11. 9. 2019.) (u daljnjem tekstu: Uredba (EZ) br. 1393/2007 o dostavi pismena).

Ako se pak mora dostaviti pismeno o pokretanju postupka ili drugo odgovarajuće pismeno u inozemstvu, a nisu primjenljive odredbe Uredbe (EZ) br. 1393/2007 o dostavi pismena, primjenjuje se čl. 15. Haške konvencije od 15. studenoga 1965. o dostavi u inozemstvo sudskih i izvansudskih pismena u građanskim i trgovačkim stvarima.³¹

6.6. Litispendencija

Izbjegavanju nespojivih odluka namijenjena je i odredba čl. 17. Uredbe o litispendenciji koja se primjenjuje ako je isti slučaj nasljeđivanja podnesen različitim sudovima u različitim državama članicama. Temeljem tog pravila odredit će se koji će sud, konačno, voditi postupak te donijeti odluku (t. 35. Preambule Uredbe).

- ❖ Ako se pred sudovima različitih država članica vode postupci o istom predmetu u kojima sudjeluju iste stranke, svi sudovi, osim onog pred kojim je prvo započet postupak, zastaju s postupcima po službenoj dužnosti sve dok se ne utvrdi nadležnost suda koji je prvi započeo postupak (čl. 17. st. 1. Uredbe).
- ❖ Kada se utvrdi nadležnost suda koji je prvi započeo postupak, svi ostali sudovi, osim onoga koji je prvi započeo postupak, proglašavaju se nenadležnima u korist tog suda (čl. 17. st. 2. Uredbe).

Budući da u pojedinim državama članicama nadležnost za postupanje u nasljednim stvarima imaju i tijela koja se ne smatraju sudom u smislu Uredbe – poput javnih bilježnika u pojedinim državama članicama koji ne zadovoljavaju kriterije koje je Uredba propisala za poimanje pojma „sud“ u okvirima njezine primjene – te koje, stoga, ne obvezuju niti pravila o nadležnosti Uredbe,³² ne može se isključiti mogućnost da se u vezi s istim predmetom nasljeđivanja u različitim državama članicama istodobno iniciraju postupak u odnosu na postizanje izvansudskog sporazuma o predmetu te sudski postupak koji se odnosi na isti premet nasljeđivanja ili pak postizanje dvaju izvansudskih sporazuma o istom predmetu nasljeđivanja.

- U takvom slučaju stranke u postupku trebale bi se međusobno sporazumjeti kako postupiti, kada utvrde da se vode istodobni postupci. Ako se ne mogu

³¹ Convention of 15 November 1965 on the Service Abroad of Judicial and Extrajudicial Documents in Civil or Commercial Matters, <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=17> (11. 9. 2019.) (u daljnjem tekstu: HK iz 1965. o dostavi u inozemstvo).

³² Vidi *supra ad C.1* o pojmu „sud“ u smislu Uredbe .

sporazumjeti, sud koji ima nadležnost prema Uredbi trebao bi provesti postupak (t. 36. Preambule Uredbe).

6.7. Povezani predmeti

Povezani predmeti su oni među kojima postoji toliko bliska veza da postoji interes da se odvijaju zajedno i da bude donesena jedna odluka, kako bi se izbjegla opasnost donošenja nespojivih odluka zbog vođenja odvojenih postupaka (čl. 18. st. 3. Uredbe).

Ako se pred sudovima različitih država članica vode povezani postupci, svi sudovi osim onoga pred kojim je započet prvi postupak, mogu zastati s postupkom (čl. 18. st. 1. Uredbe).

6.8. Privremene i zaštitne mjere

Sudovi države članice mogu izricati privremene mjere prema *lex fori*, uključujući i zaštitne mjere predviđene pravom te države članice, čak i ako su, u skladu s Uredbom, za odlučivanje o glavnoj stvari nadležni sudovi druge države članice (čl. 19. Uredbe).

D. MJERODAVNO PRAVO

1. Načelo jedinstva ostavine

Uzimajući u obzir činjenicu da u kolizijskom pravu država članica nema jedinstvenog pristupa glede pokretne i nepokretne imovine koja čini ostavinu, načelo jedinstva ostavine je jedno od najvažnijih postignuća europskog zakonodavca (Popescu 2014: 39; Dutta 2013: 14).

Dvostruki aspekt načela jedinstva ostavine

- „Zbog pravne sigurnosti i radi izbjegavanja fragmentacije nasljeđivanja“, pravo usko povezano s nasljeđivanjem trebalo bi „regulirati nasljeđivanje u cijelosti, dakle svu imovinu koja čini ostavinu, bez obzira na to o kojoj se vrsti imovine radi i bez obzira na to nalazi li se imovina u drugoj državi članici ili u trećoj državi” (t. 37. Preambule Uredbe).
- „Pravila Uredbe zamišljena su tako da će tijelo, koje vodi postupak, u većini slučajeva primijeniti svoje pravo” (*lex fori*) (t. 27. Preambule Uredbe)..

Uredba stoga propisuje dvostruki aspekt načela jedinstva ostavine: primjenu jednog prava, bez obzira na karakter imovine koja čini ostavinu i bez obzira na mjesto imovine, a ujedno i povezanost prava koje uređuje nasljeđivanje, i tijela koje je nadležno za odlučivanje o

nasljeđivanju. U skladu s čl. 4. i 21. st. 1. Uredbe, ovo jedinstvo počiva na uobičajenom boravištu ostavitelja u trenutku njegove smrti.

Postoje li iznimke od načela jedinstva ostavine?

- ❖ Na zahtjev jedne od stranaka sud može odlučiti da neće odlučivati o jednom ili više dijelova imovine koja se nalazi u trećoj državi ako se može očekivati da njegova odluka o tom dijelu imovine neće biti priznata i, prema potrebi, proglašena izvršivom u toj trećoj državi (čl. 12. st. 1. Uredbe).

Primjena pravila o ograničenju postupka odnosno izuzimanju imovine koja se nalazi u trećoj državi vezana je uz pretpostavku da sudska odluka neće biti priznata i izvršiva, jer inače podliježe osnovnom principu da se u ostavinskom postupku, u skladu s Uredbom, treba raspraviti cjelokupna ostavina, i ona koja se nalazi u trećoj državi.

Tijekom empirijskog istraživanja izraženo je mišljenje da odlučivanje o imovini ostavitelja koja se nalazi u trećoj državi može biti problematično jer stranke nemaju garanciju da je odluka o nasljeđivanju u trećoj državi izvršiva.

- ❖ Načelo raspravljanja o cjelokupnoj ostavini u pojedinačnim slučajevima neće se moći održati niti kada je, u skladu s Uredbom, za nasljeđivanje mjerodavno pravo treće države (čl. 20. Uredbe) čija kolizijska pravila u dijelu imovine koja čini ostavinu, upućuju na pravo druge države.
- ❖ Također, primjena posebnih pravila *lex rei sitae* na nasljeđivanje određene kategorije imovine koja čini ostavinu, odnosno ako pravo države u kojoj se nalaze određene nekretnine, poduzeća ili druge posebne kategorije imovine ima posebna pravila koja iz ekonomskih, obiteljskih ili socijalnih razloga nameću ograničenja koja se odnose na nasljeđivanje takve imovine ili utječu na nju, ta se posebna pravila primjenjuju na nasljeđivanje, u mjeri u kojoj se primjenjuju prema pravu te države bez obzira na pravo mjerodavno za nasljeđivanje (čl. 30. Uredbe).

2. Područje primjene mjerodavnog prava

U skladu s načelom jedinstva ostavine, čl. 23. st. 1. Uredbe propisuje da pravo određeno kao mjerodavno u skladu sa čl. 21. (opće pravilo) ili čl. 22. (pravo koje je izabrao ostavitelj) uređuje nasljeđivanje osobe u cijelosti. Ovim će pravom biti određeni i korisnici u pojedinom

slučaju nasljeđivanja - nasljednici, legatari i osobe koje imaju pravo na nužni dio (t. 47. Preambule Uredbe).

Primjenjuje li se kao mjerodavno u skladu s Uredbom i pravo tzv. treće države?

Čl. 20. Uredbe propisuje načelo univerzalne primjene: primjenjuje se svako pravo na koje upućuju pravila Uredbe, bez obzira na to radi li se o pravu jedne od država članica. Uredba, dakle, ne stavlja u prvi plan pravo država članica i može se također raditi o pravu treće države, pod uvjetom da je, u skladu s pravilima Uredbe, to uže povezano s pitanjem ostavine.

Na koja će pitanja odgovarati mjerodavno pravo?

Pravo mjerodavno za nasljeđivanje trebalo bi uređivati nasljeđivanje od otvaranja nasljedstva do prijenosa vlasništva na imovini koja čini ostavinu korisnicima kako je određeno tim pravom. Također bi se trebala regulirati pitanja koja se odnose na upravljanje ostavinom i odgovornosti za dugove ostavitelja (t. 42. Preambule Uredbe).

Popis je opsežan, ali ne taksativan, što znači da se mogu uzeti u obzir i druga pravna pitanja koja pravo određeno u skladu s Uredbom propisuje.

Prema čl. 23. st. 2. Uredbe, mjerodavno pravo uređuje posebno:

- (a) uzroke, trenutak i mjesto otvaranja nasljedstva;
- (b) utvrđivanje korisnika, njihovih odgovarajućih dijelova i obveza koje njima može nametnuti ostavitelj te utvrđivanje ostalih nasljednih prava, uključujući nasljedna prava preživjelog bračnog ili izvanbračnog druga;
- (c) sposobnost nasljeđivanja;
- (d) lišenje nasljedstva i isključenje zbog nedostojnosti;
- (e) prijenos na nasljednike i, ovisno o slučaju, na legatare imovine, prava i obveza koji čine ostavinu, uključujući uvjete i učinke prihvata i odricanja od nasljedstva ili legata;
- (f) ovlasti nasljednika, izvršitelja oporuke i drugih upravitelja ostavinom, posebno za prodaju imovine i namirenje vjerovnika, ne dovodeći u pitanje ovlasti iz čl. 29. st. 2. i 3. Uredbe;
- (g) odgovornost za dugove iz nasljedstva;
- (h) raspoloživi dio ostavine, nužne dijelove i druga ograničenja raspolaganja imovinom za slučaj smrti, te zahtjeve koje bi osobe bliske ostavitelju mogle ostvarivati iz ostavine ili protiv nasljednika;

- (i) vraćanje ili smanjenje darova, predujmova ili legata prilikom utvrđivanja dijelova pojedinih korisnika, i
- (j) podjelu ostavine.

3. Opće pravilo i mogućnost odstupanja od općeg pravila

Opća poveznica za određivanje mjerodavnog prava je uobičajeno boravište ostavitelja u trenutku smrti - kao i kod određivanja opće nadležnosti:

„Osim ako je drukčije predviđeno ovom Uredbom, pravo mjerodavno za nasljeđivanje u cijelosti pravo je države u kojoj je umrli imao svoje uobičajeno boravište u trenutku smrti.“ (čl. 21. st. 1. Uredbe).

Pojam uobičajenog boravišta tijelima dopušta znatan stupanj diskrecije u pojedinom slučaju, ali u praksi određivanje uobičajenog boravišta ostavitelja može biti prilično složeno (vidi *supra ad C.2.*)

Kada su odstupanja od općeg pravila moguća?

Uredba propisuje klauzulu odstupanja od primjene općeg pravila i iznimno se može primijeniti u pojedinačnim slučajevima kada je ostavitelj u trenutku smrti bio "očigledno bliže povezan" s državom koja nije država čije bi pravo bilo mjerodavno prema općem pravilu, u skladu sa čl. 21. st. 1. Uredbe. U takvim je slučajevima pravo koje se primjenjuje na nasljeđivanje, pravo te druge države (čl. 21. 2. Uredbe).

Citirana odredba, između ostalog, dopušta tijelu da primjeni strano pravo s kojim je ostavitelj bliže povezan, a istovremeno ne dovodi u pitanje njegovu nadležnost koja je povezana s posljednjim uobičajenim boravištem ostavitelja (Dutta 2013: 14).

Koje su okolnosti koje mogu potaknuti odstupanje od općeg pravila?

Odredba čl. 21. st. 2. Uredbe izriječno ne propisuje okolnosti o kojima bi ovisila ocjena bi li se trebalo odstupiti od općeg pravila. Međutim, iz Preambule Uredbe proizlazi da je europski zakonodavac imao na umu situacije kod kojih se svi elementi povezani s nasljeđivanjem nalaze u određenoj državi (imovina, nasljednici ostavitelja, ostavitelj je možda imao čak i državljanstvo te države), kao i prethodno uobičajeno boravište ostavitelja, a posljednje uobičajeno boravište je nastupilo samo kratko vrijeme prije njegove smrti (t. 25. Preambule Uredbe; Popescu 2014: 43).

U skladu s t. 25. Preambule Uredbe, „tijelo koje je nadležno za odlučivanje o nasljeđivanju može u iznimnim slučajevima – ako se, na primjer, ostavitelj preselio u državu svojeg uobičajenog boravišta relativno nedavno prije svoje smrti i sve okolnosti slučaja ukazuju na to da je očigledno bio više povezan s drugom državom – doći do zaključka da pravo mjerodavno za nasljeđivanje ne bi trebalo biti pravo države uobičajenog boravišta umrlog, nego pravo države s kojom je ostavitelj očigledno bio više povezan“. Također, t. 25. Preambule Uredbe upozorava da se toj očigledno najbližoj vezi ne bi trebalo pribjegavati svaki put kada bi se određivanje uobičajenog boravišta ostavitelja u trenutku njegove smrti pokazalo složenim. Osim toga, bliža povezanost s državom koja nije država posljednjeg uobičajenog boravišta proizlazi upravo iz „svih okolnosti slučaja“, a ujedno bliža veza mora postojati s jednom (drugom) državom, a ne s više (drugih) država (Popescu 2014: 41).

4. Izbor prava

Mogućnost izbora mjerodavnog prava za nasljeđivanje uređuje se čl. 22. Uredbe. Na temelju citiranog članka, ostavitelj može izabrati pravo države čiji je državljanin u trenutku izbora ili u trenutku smrti, kao pravo koje će urediti u cijelosti njegovo nasljeđivanje (čl. 22. st.1. reč. 1. Uredbe). Osoba s više državljanstava može izabrati pravo bilo koje od tih država čijih je ona državljanin u trenutku izbora ili u trenutku smrti (čl. 22. st. 1. reč. 2 Uredbe).

Koje pravo može izabrati ostavitelj?

Autonomija izbora ograničena je na pravo države čiji je državljanin ostavitelj u trenutku izbora ili u trenutku smrti. Time se osigurava veza između ostavitelja i izabranog prava, a istodobno tim se ograničenjem izbjegava situacija izbora prava isključivo s namjerom da se ne ostvare legitimna očekivanja osoba koja imaju pravo na nužni dio (t. 38. Preambule Uredbe).

Izbor jednog prava i načelo univerzalne primjene

Ostavitelj može izabrati samo jedno pravo koje, potom, uređuje nasljeđivanje u cijelosti i s njime povezana pitanja, uključujući tko su nasljednici i tko ima pravo na nužni dio (čl. 23. st. 1. Uredbe). Izbor također isključuje svaku mogućnost primjene prava države u kojoj je imao posljednje uobičajeno boravište (opće pravilo). Čak i u slučaju izbora prava, vrijedi načelo univerzalne primjene iz čl. 20. Uredbe, u skladu s kojim ostavitelj koji je državljanin tzv. treće države može izabrati pravo te države (Vassilakakis 2016: 223–224).

Na koji način se može ponovno uspostaviti veza između izabranog prava i nadležnosti suda koji primjenjuje to pravo?

Izbor prava može dovesti do razdvajanja pitanja nadležnosti i mjerodavnog prava. Uredbom se nastoji postići da tijelo koje je nadležno za odlučivanje o nasljeđivanju u većini slučajeva primijeni svoje pravo (*lex fori*). Stoga predviđa niz mehanizama koji bi se primijenili u slučajevima kada bi ostavitelj izabrao pravo države članice čije je državljanin bio (t. 27. Preambule Uredbe). Može se ponovno uspostaviti veza između prava i nadležnosti - pod uvjetom da je ostavitelj izabrao pravo države članice.

Naime, u tom se slučaju stranke (nasljednici) mogu dogovoriti da je sud države članice čije je pravo ostavitelj izabrao (čl. 5. Uredbe), isključivo nadležan za odlučivanje o svim pitanjima povezanim s nasljeđivanjem. Uredbom se također propisuje i mogućnost da stranke u postupku izričito ili prešutno prihvate nadležnost suda države članice čije je pravo ostavitelj izabrao (čl. 7. (c) i čl. 9. Uredbe). Kada ostavitelj izabere pravo tzv. treće države, uspostavljanje veze između izabranog, mjerodavnog prava i nadležnosti nije moguća jer Uredba ne može utjecati na pravila o međunarodnoj nadležnosti tzv. trećih država koje su vezane vlastitim pravilima. O prorogaciji nadležnosti u okviru Uredbe, vidi *supra ad C.3*.

Na koji način ostavitelj može izabrati pravo?

Ostavitelj mora izričito navesti izbor prava u izjavi danoj u obliku raspolaganja imovinom za slučaj smrti, odnosno izbor mora jasno i nedvosmisleno proizaći iz odredbi takvog raspolaganja (čl. 22. st. 2. Uredbe). Prema pravu koje ostavitelj izabere procjenjuje se materijalna valjanost takvog raspolaganja. Izmjena ili opoziv izbora prava moraju ispunjavati zahtjeve koji se odnose na oblik izmjene ili opoziva raspolaganja imovinom za slučaj smrti (čl. 22. st. 4. Uredbe).

Rezultati provedenog empirijskog istraživanja pokazuju da sudionici istraživanja u Hrvatskoj i Sloveniji gotovo da i nemaju iskustva s izborom mjerodavnog prava koje se primjenjuje u okviru Uredbe, što je vrlo zanimljiv i indikativan pokazatelj stanja u praksi. Međutim, neki suci u Sloveniji izrazili su zabrinutost zbog primjene stranog prava, posebno u pogledu kako na odgovarajući način utvrditi sadržaj stranog prava.

5. Posebna kolizijska pravila

Opće kolizijsko pravilo koje je u skladu s Uredbom posljednje uobičajeno boravište ostavitelja (ako nije izabrao pravo), ne može odgovoriti na sva pitanja vezana za

nasljeđivanje. Potrebna su posebna pravila kako bi se odgovorilo na pojedinačne aspekte nasljeđivanja (Dutta 2013: 15).

5.1. Raspolaganje za slučaj smrti i ugovori o nasljeđivanju

Kako bi se osigurala pravna sigurnost osoba koje žele unaprijed planirati svoje nasljeđivanje, Uredba propisuje posebna kolizijska pravila koja se odnose na dopustivost i materijalnu valjanost raspolaganja za slučaj smrti (t. 48. Preambule Uredbe). Kako bi se olakšalo prihvaćanje nasljednih prava stečenih ugovorom o nasljeđivanju u državama članicama, Uredba propisuje koje pravo bi trebalo uređivati dopustivost takvih ugovora, njihovu materijalnu valjanost i njihove obvezujuće učinke za stranke, uključujući uvjete njihovih raskida. Naime, dopustivost i prihvaćanje ugovora o nasljeđivanju razlikuje se između država članica (t. 49. Preambule Uredbe).

Koje pravo regulira dopustivost i materijalnu valjanost raspolaganja imovinom za slučaj smrti?

- ❖ Raspolaganja imovinom za slučaj smrti koja nisu ugovori o nasljeđivanju: Dopustivost i materijalna valjanost raspolaganja imovinom za slučaj smrti, koje nije ugovor o nasljeđivanju, regulira pravo koje bi u skladu s ovom Uredbom bilo mjerodavno za nasljeđivanje osobe koja je raspolagala da je ona umrla na dan kada je raspolaganje učinjeno (čl. 24. st.1. Uredbe).
- ❖ Ugovori o nasljeđivanju koji se odnose na nasljeđivanje jedne osobe: Dopustivost i materijalna valjanost ugovora o nasljeđivanju, te njegove obvezujuće učinke za stranke, uključujući i uvjete njegovog raskida, regulira pravo koje bi u skladu s ovom Uredbom bilo mjerodavno za nasljeđivanje te osobe da je ona umrla na dan kada je ugovor sklopljen (čl. 25. st. 1. Uredbe).
- ❖ Ugovor o nasljeđivanju u odnosu na nasljeđivanje nekoliko osoba: Dopustiv je samo ako je dopustiv po svim pravima koja bi po ovoj Uredbi uređivala nasljeđivanje svih uključenih osoba da su one umrle na dan kada su ugovori sklopljeni. Ako je ugovor o nasljeđivanju dopustiv po citiranom pravilu, na njegovu materijalnu valjanost i obvezujuće učinke za stranke, uključujući uvjete za njegov raskid, primjenjuje se jedno od tih prava određeno u skladu s prethodno citiranim pravilom, i to ono od njih s kojim ugovor ima najbližu vezu (čl. 25. st. 2. Uredbe).

U slučaju oba raspolaganja Uredba štiti autonomiju osobe koja je poduzela raspolaganje, odnosno stranaka ugovora o nasljeđivanju, budući da mogu izabrati pravo koje bi osoba ili jedna od osoba čija je ostavina uključena u ugovor o nasljeđivanju mogla izabrati prema čl. 22. Uredbe (čl. 24. st. 2. i čl. 25 st. 3. Uredbe).³³

Koji su elementi materijalne valjanosti raspolaganja imovinom za slučaj smrti?

Kako bi se osigurala jedinstvena primjena posebnih pravila, Uredbom su propisani elementi koji se odnose na materijalnu valjanost raspolaganja za slučaj smrti, uključujući i ugovora o nasljeđivanju (čl. 26. Uredbe).

Ispitivanje materijalne valjanosti raspolaganja imovinom za slučaj smrti može ukazivati da je raspolaganje za slučaj smrti nevažeće (t. 48. Preambule Uredbe). To su sljedeći elementi:

- (a) sposobnost osobe, koja raspolaže imovinom za slučaj smrti za takvo raspolaganje;
- (b) posebni razlozi koji zabranjuju osobi koja raspolaže raspolaganje u korist određenih osoba ili koji zabranjuju osobi stjecanje imovine za nasljeđivanje od osobe koja raspolaže;
- (c) dopustivost zastupanja pri raspolaganju imovinom za slučaj smrti;
- (d) tumačenje raspolaganja;
- (e) prijevara, prisila, zabluda i svako drugo pitanje povezano s pristankom ili voljom osobe koja raspolaže.

Prema kojem pravu se prosuđuje oblik raspolaganja imovinom za slučaj smrti?

Čl. 27. Uredbe određuje pravila koja se odnose na oblik pisanog raspolaganja za slučaj smrti. Pisano raspolaganje za slučaj smrti je valjano u pogledu oblika ako je njegov oblik u skladu s pravom:

- (a) države u kojoj je izvršeno raspolaganje ili sklopljen ugovor o nasljeđivanju;
- (b) države čije državljanstvo je imao oporučitelj ili najmanje jedna od osoba na čije nasljeđivanje se odnosi ugovor o nasljeđivanju, bilo u trenutku raspolaganja ili sklapanja ugovora, bilo u trenutku smrti;

³³ O izboru mjerodavnog prava, vidi *supra ad D.5.*

- (c) države u kojoj je imao oporučitelj ili najmanje jedna od osoba na čije se nasljeđivanje odnosi ugovor o nasljeđivanju domicil, bilo u trenutku raspolaganja ili sklapanja ugovora, bilo u trenutku smrti;
- (d) države u kojoj je imao oporučitelj ili najmanje jedna od osoba na čije se nasljeđivanje odnosi ugovor o nasljeđivanju uobičajeno boravište, bilo u trenutku raspolaganja ili sklapanja ugovora, bilo u trenutku smrti; ili
- (e) u slučaju nekretnina, države u kojoj se nekretnina nalazi.

5.2. Valjanost oblika izjave o prihvaćanju nasljedstva ili odricanju od nasljedstva, legata ili nužnog dijela

Uredbom je određeno mjerodavno pravo prema kojemu treba cijeliti valjanost oblika izjava o prihvaćanju ili odricanju od nasljedstva, legata ili nužnog dijela ili izjava kojom se želi ograničiti odgovornost osobe koja daje izjavu (čl. 28. Uredbe). Te su izjave valjane u pogledu oblika ako ispunjavaju zahtjeve:

- (a) prava mjerodavnog za nasljeđivanje prema čl. 21. Uredbe (opće pravilo i odstupanje od opće poveznice) ili prava koje je ostavitelj izabrao (čl. 22. Uredbe); ili
- (b) prava države u kojoj osoba koja daje izjavu ima svoje uobičajeno boravište.

V. *supra ad* C.6.2. o nadležnosti suda za davanje izjave o prihvaćanju ili odricanju od nasljedstva, legata ili nužnog dijela.

5.3. Posebna pravila o imenovanju i ovlastima upravitelja ostavine u nekim slučajevima

Čl. 29. Uredbe sadrži pravila o imenovanju upravitelja ostavine kada je to obvezno ili je obvezno na temelju zahtjeva prema pravu države članice čiji sudovi su nadležni odlučivati o nasljeđivanju na temelju ove Uredbe, a pravo mjerodavno za nasljeđivanje je strano pravo. Sudovi države članice pred kojim se pokreće postupak mogu u skladu sa svojim pravom i pod uvjetima utvrđenim u ovom članku Uredbe imenovati jednog ili više upravitelja ostavine.

Ako pravo mjerodavno za nasljeđivanje ne određuje dovoljno ovlaštenja upravitelju, nadležni sud može odrediti dodatne mjere utemeljene na svojem pravu (*lex fori*), ako je to potrebno za postizanje cilja. Te dodatne ovlasti mogu uključivati, na primjer, utvrđivanje popisa imovine

ostavine i dugova iz nasljedstva, obavještanje vjerovnika o otvaranju nasljedstva i njihovo pozivanje na iznošenje svojih zahtjeva te poduzimanje svih privremenih, uključujući zaštitnih mjera s ciljem očuvanja imovine ostavine (t. 44. Preambule Uredbe).

5.4. Posebna pravila o ograničenjima koja se odnose ili utječu na nasljeđivanje određene imovine

Neke nekretnine, poduzeća i druge posebne kategorije imovine, iz ekonomskih, obiteljskih ili društvenih razloga podliježu posebnim pravilima o nasljeđivanju u državi članici u kojoj se nalaze te za njih vrijede određena ograničenja koja se odnose ili utječu na nasljeđivanje te imovine.

Pod kojim se uvjetima ta posebna pravila lex rei sitae mogu primijeniti?

Ako pravo države u kojoj se nalaze određene nekretnine, poduzeća ili druge posebne kategorije imovine sadrži posebna pravila o nasljeđivanju koja iz ekonomskih, obiteljskih ili socijalnih razloga postavljaju ograničenja koja se odnose ili utječu na nasljeđivanje te imovine, ta se posebna pravila primjenjuju na nasljeđivanje u mjeri u kojoj su prema pravu te države (*lex rei sitae*) primjenjiva bez obzira na pravo mjerodavno za nasljeđivanje (čl. 30. Uredbe).

Uredba uzima u obzir posebna pravila *lex rei sitae*, ali valja spomenuti t. 54. Preambule Uredbe, u kojoj se navodi da je potrebno tu iznimku od primjene prava mjerodavnog za nasljeđivanje, tumačiti strogo, kako ne bi bila u suprotnosti s općim ciljem ove Uredbe.

Stoga se niti kolizijska pravila koja kod nekretnine upućuju na pravo različito od onog mjerodavnog za pokretnine, niti odredbe koje predviđaju nužni nasljedni dio veći od onog koji određuje pravo mjerodavno za nasljeđivanje u skladu s ovom Uredbom, ne bi smjeli smatrati posebnim pravilima koja nameću ograničenja koja se odnose ili utječu na nasljeđivanje u pogledu određene imovine (t. 54. Preambule Uredbe).

5.5. Prilagodba stvarnih prava

Ovom se Uredbom ne želi znatno zadirati u pravila stvarnog prava pojedinih država članica. Naime, t. 15. Preambule Uredbe određuje da Uredba ne bi trebala „utjecati na ograničeni broj („*numerus clausus*“) stvarnih prava koja poznaju nacionalna prava nekih država članica.“ Ako se, dakle, „osoba poziva na stvarno pravo koje ima po pravu

mjerodavnom za nasljeđivanje, a pravo države članice u kojoj se poziva na pravo ne poznaje odnosno stvarno pravo, to pravo se, ako je to potrebno i u mogućoj mjeri, prilagođava najbližijem stvarnom pravu po pravu te države, uzimajući u obzir ciljeve i interese koje ostvaruje određeno stvarno pravo i učinke koji su s njim povezani“ (čl. 31 Uredbe).

O prilagodbiu stvarnih prava u kontekstu Presude Suda EU-a v. *supra ad B.1.*

5.6. Komorijenti

U prekograničnim situacijama, kada dvije ili više osoba koje bi se međusobno nasljeđivale preminu u okolnostima u kojima nije sigurno kojim redoslijedom su preminule, a njihovo nasljeđivanje reguliraju različita prava na različit način ili ga uopće ne reguliraju, nijedna od tih umrlih osoba nema pravo na nasljedstvo druge ili drugih osoba. (čl. 32. Uredbe).

5.7. Ošasna ostavina

U slučajevima kada nema ni nasljednika ni legatara prema mjerodavnom pravu za nasljeđivanje u skladu s Uredbom, odredbama čl. 33. Uredbe propisano je pravo države članice ili subjekta kojeg za tu svrhu odredi ta država članica, prema *lex fori*, stjecanja ostavine koja se nalazi na njezinom teritoriju, međutim, pod uvjetom da vjerovnici imaju pravo tražiti ispunjenje svojih tražbina iz imovine cijele ostavine.

5.8. Upućivanje na daljnje pravo ili uzvrat (*renvoi*)

Primjena prava bilo koje treće države, do koje dođe prema pravilima o mjerodavnom pravu Uredbe, znači primjenu pravila koja su na snazi u toj državi, uključujući pravila međunarodnog privatnog prava te države. Ako ta pravila predviđaju upućivanje na pravo države članice ili na pravo druge treće države koja bi na nasljeđivanje primijenila svoje pravo, takvo bi upućivanje trebalo prihvatiti iz razloga međunarodne usklađenosti.

*Kada upućivanje na daljnje pravo ili uzvrat (*renvoi*) nije moguće?*

Upućivanje na daljnje pravo ili uzvrat trebali bi biti isključeni ako je ostavitelj za nasljeđivanje izabrao pravo treće države (t. 57. Preambule Uredbe; čl. 34. Uredbe). Naime, u tom bi slučaju primjena kolizijskih pravila ugrozila prethodnu odluku stranaka i također predstavljala povredu načela predvidljivosti (Vassilakakis 2016: 229).

5.9. Javni poredak (*ordre public*)

U skladu s čl. 35. Uredbe primjena odredbe prava bilo koje države, određene ovom Uredbom, „može se odbiti samo ako je takva primjena očito nespojiva s javnim poretkom države članice suda“.

Sudovi ili druga nadležna tijela ne bi smjeli primijeniti iznimku javnog poretka kako bi odbili primjenu prava druge države ili odbili priznati, ili, ako je to slučaj, prihvatiti ili izvršiti odluku, javnu ispravu ili sudsku nagodbu iz druge države članice, ako bi to bilo u suprotnosti s Poveljom o temeljnim pravima Europske unije, posebno s čl. 21. Povelje, koji zabranjuje sve oblike diskriminacije. (t. 58. Preambule Uredbe).

5.10. Države s više pravnih sustava

Kad pravila Uredbe upućuju na primjenu prava države s više pravnih sustava, čl. 36. Uredbe propisuje da se odgovarajuće pravo određuje na temelju unutarnjih kolizijskih normi te države. U nedostatku takvih unutarnjih kolizijskih pravila, st. 2. čl. 36. Uredbe sadrži pravila o tumačenju upućivanja na pravo takve države.

U slučaju da pravo mjerodavno za nasljeđivanje poznaje kolizije zakona povezane s kategorijama osoba, svako upućivanje na pravo te države tumači se kao upućivanje na pravni sustav ili skup pravila koja su propisana važećim pravilima te države. U nedostatku tih pravila, primjenjuje se pravni sustav ili skup pravila s kojima je ostavitelj bio najbliže povezan (čl. 37. Uredbe).

Od države članice koja se sastoji od nekoliko teritorijalnih jedinica od kojih svaka ima svoja pravna pravila za nasljeđivanje ne zahtijeva se primjena ove Uredbe na sukob zakona koji nastane samo između tih teritorijalnih jedinica (čl. 38. Uredbe).

E. PRIZNANJE I IZVRŠENJE ODLUKA O NASLJEĐIVANJU

1. Priznanje odluka o nasljeđivanju

Uredba uređuje pojednostavnjeni postupak egzekvature te sadrži razlikovanje između priznanja te izvršenja odluke o nasljeđivanju. Odluka o nasljeđivanju donesena u jednoj državi članici priznat će se u drugoj državi članici bez provođenja ikakvog posebnog postupka (čl. 39. st. 1. Uredbe).

Što ako netko ne želi poštovati odluku koju je izdao sud druge države članice?

Svaka zainteresirana stranka koja kao glavni predmet spora postavlja pitanje priznanja odluke može u skladu s Uredbom zahtijevati priznanje te odluke (čl. 39. st. 2. Uredbe). O priznanju odluke o nasljeđivanju može se odlučivati i kao o prethodnom pitanju ako ishod postupka pred sudom druge države članice ovisi o priznanju odluke o nasljeđivanju (čl. 39. st. 3. Uredbe).

Na koje se odluke primjenjuje Uredba?

- ❖ Pod pojmom „odluka“ Uredba podrazumijeva svaku odluku o nasljednoj stvari koju je donio sud države članice, neovisno kako se odluka zvala te je li donesena u parničnom ili izvanparničnom postupku (t. 59. Preambule Uredbe), uključujući odluku o troškovima ili izdacima službenika suda (čl. 3. st. 1. (g) Uredbe).

Prvo, mora se raditi o odluci koja je donesena u odnosu na područje primjene Uredbe (čl. 1. Uredbe). O području primjene Uredbe v. *supra ad B*.

Drugo, mora se raditi o odluci „suda“ države članice (čl. 3. st. 2. Uredbe). Pod državom članicom podrazumijevaju se sve države članice Europske unije, osim Danske, Ujedinjenog Kraljevstva te Irske.

- ❖ Ako bi se radilo o odluci izvan područja primjene Uredbe ili o odluci suda države u kojoj Uredba nije obvezujuća, primjenjivale bi se možebitno druge uredbe (ako postoje na tom području) odnosno nacionalno pravo odnosne države.

Tko se smatra „sudom“ u okviru primjene pravila o priznanju, izvršivosti i izvršenju odluka o nasljeđivanju?

Uredba uzima u obzir okolnost da različita tijela u pojedinim državama članicama imaju nadležnost u nasljednim stvarima te pojmu „sud“ pripisuje široko značenje:

- ❖ ono obuhvaća ne samo sudove u pravom smislu riječi, nego i javne bilježnike ili registarske urede, odnosno sva ostala tijela i pravne stručnjake s nadležnošću u nasljednim stvarima koji izvršavaju pravosudne funkcije ili postupaju u skladu s prenesenim ovlastima od strane pravosudnog tijela ili postupaju pod nadzorom pravosudnog tijela, uz uvjet da takva druga tijela i pravni stručnjaci jamče

nepriistranost i pravo svih stranaka na saslušanje i pod uvjetom da njihove odluke prema pravu države članice u kojoj djeluju:

(a) mogu biti predmet žalbe ili revizije od strane pravosudnog tijela, te

(b) imaju sličnu valjanost i učinak kao i odluka pravosudnog tijela u istoj stvari (t. 20. Preambule Uredbe, čl. 3. st. 2. Uredbe).³⁴

Jesu li javni bilježnici „sud“ u okviru primjene pravila o priznanju, izvršivosti i izvršenju odluka o nasljeđivanju?

Uredba svim javnim bilježnicima koji imaju ovlasti u nasljednim stvarima u državama članicama omogućava izvršavanje tih ovlasti. Ako javni bilježnici izvršavaju pravosudne funkcije u smislu članka 3. stavka 2. Uredbe, njih obvezuju pravila o nadležnosti Uredbe i odluke koje oni donose trebale bi biti u pravnom prometu u skladu s odredbama Uredbe o priznavanju, izvršivosti (ovršnosti) i izvršavanju odluka. Ako javni bilježnici ne izvršavaju pravosudne funkcije u smislu članka 3. stavka 2. Uredbe, nisu vezani pravilima o nadležnosti Uredbe i javne isprave koje izdaju trebale bi biti u pravnom prometu u skladu s odredbama Uredbe o prihvaćanju i izvršivosti javnih isprava. O prihvaćanju i izvršenju javnih isprava v. *infra ad F*.

2. Država članica podrijetla

„Država članica podrijetla” podrazumijeva državu članicu u kojoj je donesena odluka, odobrena ili sklopljena sudska nagodba, izrađena javna isprava ili izdana europska potvrda o nasljeđivanju (čl. 3. st. 1. (e) Uredbe).

3. Država članica izvršenja

„Država članica izvršenja” podrazumijeva državu članicu u kojoj se traži potvrda o izvršivosti ili izvršenje odluke, sudske nagodbe ili javne isprave (čl. 3. st. 1. (f) Uredbe).

4. Razlozi za odbijanje priznanja odluke o nasljeđivanju

Odluka o nasljeđivanju neće se priznati ako postoji koji od razloga za odbijanje priznanja propisanih u odredbama članka 40. Uredbe:

³⁴ Za popis tijela odnosno pravnih stručnjaka koji se smatraju „sudom“ pojedinih država članica vidi na: https://e-justice.europa.eu/content_succession-380-hr.do?clang=hr (15. 11. 2019.). Napomena: za detaljne informacije koje se odnose na pojedinu državu članicu, na naznačenoj internetskoj stranici odaberite odgovarajuću zastavu.

(a) ako je priznanje odluke u očitoj suprotnosti s javnim poretkom (*ordre public*) države članice u kojoj se priznanje traži

Što obuhvaća koncept javnog poretka (ordre public)?

Iako se koncept javnog poretka te vrijednosti koje on obuhvaća razlikuju od države članice do države članice, on bi obuhvaćao zajedničku osnovu fundamentalnih ljudskih prava i načela europskog prava sadržanih, među ostalim, u Povelji EU-a o temeljnim pravima, a posebice odredbama čl. 21. o zabrani svakog oblika diskriminacije.³⁵ Međutim, treba i napomenuti da je zabranjeno preispitivanje odluka donesenih u drugoj državi s obzirom na njezin sadržaj (čl. 41. Uredbe) i onda kada se njezino određenje bitno razlikuje od onoga koje bi bilo prema pravu države članice priznanja odnosno prihvaćanja. Sud EU-a izrijekom je zadržao mogućnost kontrole granica primjene mehanizma javnog poretka od strane država članica, iako može biti upitno do koje granice Sud može kontrolirati primjenu tog mehanizma (predmet C-7/98: *Dieter Krombach v André Bamberski*: t. 23. i 37.;³⁶ predmet C-38/98: *Renault SA v Maxicar SpA i Orazio Formento*: t. 27. *et seq.*;³⁷ usp. Köhler 2016: 187; usp. Popescu 2014: 98.).

(b) ako je donesena u odsutnosti tuženika, a tuženiku koji se nije upustio u postupak nije pravodobno dostavljeno pismo o pokretanju postupka ili drugo odgovarajuće pismo te na odgovarajući način, koji mu omogućuje da pripremi svoju obranu, uvažavajući odredbe Uredbe (EZ) br. 1393/2007 o dostavi pismena te HK-a iz 1965. o dostavi u inozemstvo, osim ako tuženik nije pokrenuo postupak za osporavanje odluke kada je za to imao mogućnost

Kako tumačiti pojam „odsutnost tuženika“?

Uzimajući u obzir „odsutnost tuženika“ kao razlog za odbijanje priznanja, treba primijetiti da su razlozi za odbijanje priznanja, kao i postupak proglašenja izvršivosti, koncipirani imajući u

³⁵ Zabranjuje se svaka diskriminacija na bilo kojoj osnovi kao što je spol, rasa, boja kože, etničko ili socijalno podrijetlo, genetske osobine, jezik, religija ili uvjerenje, političko ili bilo kakvo drugo mišljenje, pripadnost nacionalnoj manjini, imovina, rođenje, invaliditet, dob ili spolna orijentacija (čl. 21. st. 1. Povelje EU-a o temeljnim pravima). Unutar područja primjene Ugovora i ne dovodeći u pitanje bilo koju njihovu posebnu odredbu, zabranjena je svaka diskriminacija na temelju državljanstva (čl. 21. st. 2. Povelje EU-a o temeljnim pravima).

³⁶ Predmet C-7/98, *Dieter Krombach v André Bamberski*, ECLI:EU:C:2000:164, od 28. ožujka 2000., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/ALL/?uri=CELEX:61998CJ0007> (12. 9. 2019).

³⁷ Predmet C-38/98, *Renault SA v Maxicar SpA i Orazio Formento*, ECLI:EU:C:2000:225, od 11. svibnja 2000., https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/ALL/?uri=CELEX%3A61998CJ0038_SUM (12. 9. 2019.).

vidu parnični, sporni postupak, odnosno ispuštajući iz vida da se kod ostavinskog postupka radi o nespornom postupku u kojem najčešće sudjeluje više stranaka. Umjesto „tuženika“ bi bilo pravilnije govoriti o „zainteresiranoj stranci“ (usp. Dutta 2013: 19-20; v. Aras Kramar 2018: 193.).

„Odsutnost tuženika“ trebala bi se tumačiti u kontekstu prakse Suda EU-a u primjeni, u prvom redu, Briselske konvencije/Uredbe Vijeća (EZ) br. 44/2001 od 22. prosinca 2000. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima³⁸ (v. predmet C-474/93, *Hengst Import BV v Anna Maria Campese*³⁹).

(c) ako je odluka nespojiva s odlukom koja je donesena u postupku između istih stranaka u državi članici u kojoj se traži priznanje

Kako tumačiti pojam „nespojiva odluka“?

Uredba sadrži odredbe o „nespojivosti odluka“ kao razlog za odbijanje priznanja, a koje su inspirirane načelom *res iudicata*. Pojam „nespojivih odluka“ treba tumačiti u svjetlu prakse suda EU-a kao odluke koje obuhvaćaju pravne posljedice koje se međusobno isključuju (predmet C-145/86: *Horst Ludwig Martin Hoffmann v Adelheid Krieg*: t. 22.;⁴⁰ predmet C-80/00: *Italian Leather SpA v WECO Polstermöbel GmbH & Co.*: t. 40⁴¹). Uzimajući u obzir članak 17. Uredbe o načelu litispendencije te dužnosti zastajanja *ex officio* s postupkom sve dok se ne utvrdi nadležnost suda države članice pred kojim je prvo započeo postupak, mala je vjerojatnost postojanja dviju (nespojivih) odluka država članica između istih stranaka.

Što ako je odluka čije se priznanje traži nespojiva s odlukom koja je donesena u državi članici u kojoj se traži priznanje?

Ako je odluka čije se priznanje traži nespojiva s odlukom koja je donesena u državi članici u kojoj se traži priznanje, Uredba propisuje prednost odluke o nasljeđivanju države članice priznanja neovisno o tome je li ta odluka ranije donesena u odnosu na odluku druge države članice čije se priznanje traži (v. Popescu 2014: 99.).

³⁸ SL EU, L 12, 16. 1. 2001., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=celex%3A32001R0044> (12. 9. 2019.).

³⁹ Predmet C-474/93, *Hengst Import BV v Anna Maria Campese*, ECLI:EU:C:1995:243, od 13. srpnja 1995., <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A61993CJ0474> (12. 9. 2019.).

⁴⁰ Predmet C-145/86, *Horst Ludwig Martin Hoffmann v Adelheid Krieg*, ECLI:EU:C:1988:61, od 4. veljače 1988., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A61986CJ0145> (12. 9. 2019.).

⁴¹ Predmet C-80/00, *Italian Leather SpA v WECO Polstermöbel GmbH & Co.*, ECLI:EU:C:2002:342, od 6. lipnja 2002., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/GA/TXT/?uri=CELEX:62000CJ0080> (12. 9. 2019.).

(d) ako je odluka nespojiva s prethodnom odlukom koja je donesena u drugoj državi članici ili u trećoj državi u postupku o istom predmetu i između istih stranaka, i to ako prethodna odluka ispunjava propisane uvjete za priznanje u državi članici u kojoj se traži priznanje

Što ako je prethodno donesena odluka o nasljeđivanju u drugoj državi članici ili u trećoj državi koja je nespojiva s odlukom o nasljeđivanju čije se priznanje traži?

U ovom slučaju „nespojivosti“ dviju odluka radi se o tome da je odluka čije se priznanje traži nespojiva s prethodno donesenom odlukom koja je donesena u drugoj državi članici (ne u onoj u kojoj se traži priznanje) ili u trećoj državi te se mora raditi o istom predmetu i istim strankama. U ovom slučaju, Uredba primjenjuje načelo prema kojemu prednost ima ranije donesene odluke, uz uvjet da ta ranije donesena odluka ispunjava propisane uvjete za priznanje u državi članici u kojoj se traži priznanje. Nije, dakle, potrebno i da je ta prethodna odluka (već) priznata u državi članici u kojoj se traži priznanje (v. Popescu 2014: 99.).

Na koji način sud pazi na razloge za odbijanje priznanja odluke o nasljeđivanju te od kojeg su značaja drugi razlozi, poput onih koji se tiču nenadležnosti suda države podrijetla odluke?

Sud ne pazi po službenoj dužnosti na razloge za odbijanje priznanja odluke o nasljeđivanju. Drugi razlozi, poput nenadležnost suda države podrijetla odluke, ne uzimaju se u obzir.

5. Zastajanje s postupkom priznanja odluke o nasljeđivanju

Sud države članice u kojoj se zahtijeva priznanje odluke donesene u drugoj državi članici može zastati s postupkom ako je u državi članici podrijetla protiv odluke uložen redovni pravni lijek (čl. 42. Uredbe). Sud države članice u kojoj se zahtijeva priznanje odluke ima određeni stupanj diskrecije („*may stay*“) u cijenjenju prikladnosti te mjere, različito od slučaja kada je u tijeku postupak proglašenja izvršivosti odluke o nasljeđivanju (v. čl. 53. Uredbe).

6. Postupak za proglašenje izvršivosti odluke o nasljeđivanju

Odluka donesena u državi članici i koja je izvršiva u toj državi članici izvršiva je i u drugoj državi članici kada je na zahtjev jedne od zainteresiranih stranaka tamo proglašena izvršivom (čl. 43. Uredbe). Treba primijetiti da Uredba br. 650/2012 o nasljeđivanju sadrži zahtjev izvršivosti odluke o nasljeđivanju, ne i pravomoćnosti (*final*) (Popescu 2014: 114.). Postupak

za proglašenje izvršivosti odluke o nasljeđivanju uređuje pravo države članice izvršenja (čl. 46. st. 1. Uredbe).

Što ako je potrebno odluku o nasljeđivanju izvršiti u više država članica?

Ako je potrebno odluku o nasljeđivanju izvršiti u više država članica, u svakoj od njih potrebno je provesti odgovarajući postupak proglašenja izvršivosti.

Treba li podnositelj zahtjeva imati poštansku adresu ili punomoćnika u državi članici izvršenja?

Podnositelj zahtjeva ne mora imati poštansku adresu niti punomoćnika u državi članici izvršenja (čl. 46. st. 2. Uredbe).

7. Mjesna nadležnost sudova

Kojem tijelu se podnosi zahtjev za proglašenje izvršivosti odluke o nasljeđivanju?

Zahtjev za proglašenje izvršivosti odluke o nasljeđivanju podnosi se sudu ili nadležnome tijelu države članice izvršenja o čemu ta država članica izvješćuje Komisiju u skladu sa člankom 78. Uredbe (čl. 45. st. 1. Uredbe).⁴² Mjesna nadležnost utvrđuje se prema mjestu domicila stranke prema kojoj se zahtijeva izvršenje ili prema mjestu izvršenja (čl. 45. st. 2. Uredbe). Pritom sud države članice izvršenja pred kojim je pokrenut postupak primjenjuje nacionalno pravo te države članice radi utvrđivanja ima li stranka domicil u državi članici za potrebe postupka proglašenja izvršivosti odluke (čl. 45. – čl. 58. Uredbe) (čl. 44. Uredbe).

Koje je tijelo nadležno za zahtjev za proglašenje izvršivosti odluke o nasljeđivanju u hrvatskom i slovenskom pravu?

U Hrvatskoj o zahtjevu za priznanje odnosno za proglašenje ovršnosti (izvršivosti) odluke o nasljeđivanju (kao i javnih isprava i sudskih nagodbi) odlučuje općinski sud (čl. 4. st. 1. i 2. Zakona o provedbi Uredbe).

Prema slovenskom ZN-u, zahtjev za proglašenjem izvršivosti odluke, javne isprave i sudske nagodbe, donesene, sastavljene ili zaključene u drugoj državi članici i izvršive u toj državi, podnosi se okružnom sudu (*okrožnem sodišču*) koji je mjesno nadležan u skladu sa člankom 45. Uredbe (čl. 227.h st. 1. SloZN).

⁴² Za podatke o nadležnim sudovima ili tijelima vidi na: https://e-justice.europa.eu/content_succession-380-hr.do?clang=hr (15. 11. 2019.). Napomena: za detaljne informacije koje se odnose na pojedinu državu članicu, na naznačenoj internetskoj stranici odaberite odgovarajuću zastavu.

8. Zahtjev za proglašenje izvršivosti odluke o nasljeđivanju

Što treba sadržavati zahtjev za proglašenje izvršivosti odluke o nasljeđivanju?

Zahtjevu za proglašenje izvršivosti odluke o nasljeđivanju prilaže se primjerak odluke koji ispunjava uvjete potrebne za utvrđivanje njezine autentičnosti te ovjera koju izdaju sud ili nadležno tijelo države članice podrijetla na obrascu koji je sastavni dio Provedbene uredbe br. 1329/2014 (čl. 46. st. 3. Uredbe).⁴³ Uzimajući u obzir uočene različitosti koje postoje u obrascima na pojedinim jezicima, prilikom popunjavanja obrazaca treba obratiti pozornost i na njihovu verziju na drugim jezicima u cilju boljeg razumijevanja načina na koji je potrebno popuniti obrasce.

Uredba posebno propisuje slučajeve kada ovjera odluke o nasljeđivanju nije podnesena (čl. 47. st. 1. Uredbe). Stoga je podnošenje ovjere na europskom obrascu fakultativno (Aras Kramar 2018: 193.). Ako ovjera odluke o nasljeđivanju na obrascu koji je sastavni dio Provedbene uredbe br. 1329/2014 nije podnesena, nadležni sud ili nadležno tijelo može odrediti rok za njezino podnošenje ili prihvatiti drugo odgovarajuće pismeno ili, ako smatra da ima dovoljno informacija, može osloboditi stranku od njezina podnošenja (čl. 47. st. 1. Uredbe).

Ako sud ili nadležno tijelo to zatraži, prilaže se prijevod tih isprava koji mora učiniti osoba kvalificirana za prevođenje u jednoj od država članica (čl. 47. st. 2. Uredbe).

U okviru Uredbe ne zahtijevaju se legalizacija ni bilo koja druga formalnost u pogledu isprava izdanih u državi članici (čl. 74. Uredbe).

U hrvatskom pravu, koje je tijelo nadležno za izdavanje ovjere odluke o nasljeđivanju u okviru Uredbe?

Nadležna tijela u **Republici Hrvatskoj** za izdavanje ovjere odluke o nasljeđivanju su općinski sud koji je odlučivao u prvom stupnju, odnosno javni bilježnik koji je donio odluku na koju se odnosi prijedlog za izdavanje ovjere (čl. 5. st. 1. Zakona o provedbi Uredbe). Ako javni bilježnik utvrdi da nisu ispunjene pretpostavke za izdavanje ovjere, prijedlog zajedno s javnom ispravom i spisom predmeta dostavit će radi odlučivanja općinskom sudu na čijem se području nalazi njegovo sjedište. Pritom je javni bilježnik dužan pisano obrazložiti zašto smatra da nisu ispunjene pretpostavke za izdavanje ovjere te izvijestiti podnositelja prijedloga da je predmet upućen sudu (čl. 5. st. 3. Zakona o provedbi Uredbe). Protiv rješenja općinskog

⁴³ Vidi Prilog 1. Provedbene uredbe br. 1329/2014.

suda kojim se odbija ili odbacuje prijedlog za izdavanje ovjere dopuštena je žalba o kojoj odlučuje županijski sud (čl. 5. st. 4. Zakona o provedbi Uredbe).

U slovenskom pravu, koje je tijelo nadležno za izdavanje ovjere odluke o nasljeđivanju u okviru Uredbe?

U **Republici Sloveniji** za izdavanje ovjere odluke o nasljeđivanju u svrhu priznavanja ili proglašenja izvršivosti u drugoj državi članici nadležan je ostavinski sud (čl. 227.k SloZN). Stvarnu nadležnost SloZN ne određuje izravno, ali je određuje članak 99. Zakona o sudovima,⁴⁴ u skladu s kojim su za nasljeđivanje nadležni općinski sudovi (*okrajna sodišča*).

9. Odluka o zahtjevu za proglašenje izvršivosti odluke o nasljeđivanju

Kako izgleda postupak za proglašenje izvršivosti odluke o nasljeđivanju?

Odluka o nasljeđivanju proglašava se izvršivom bez odgode, odmah po ispunjavanju formalnosti propisanih Uredbom (čl. 46., čl. 48. Uredbe). Prvi dio postupka je nekontradiktoran. U tom postupku proglašenja izvršivosti odluke ne ispituju se razlozi za odbijanje priznanja niti je stranka prema kojoj se zahtijeva izvršenje odluke u tom stadiju postupka ovlaštena podnositi ikakve prigovore odnosno podneske (čl. 48. Uredbe).

Podnositelja zahtjeva odmah se obavještava o odluci o zahtjevu za proglašenje izvršivosti u skladu s postupkom propisanim pravom države članice izvršenja (čl. 49. st. 1. Uredbe). Odluka o izvršivosti dostavlja se stranci prema kojoj se traži izvršenje, uz odluku o nasljeđivanju u prilogu ako odluka nije već prije dostavljena toj stranci (čl. 49. st. 2. Uredbe). U toj fazi postupak za proglašenje izvršivosti postaje kontradiktoran.

Je li moguće proglašenje izvršivosti dijela odluke o nasljeđivanju?

Uredba sadrži i odredbe o proglašenju izvršivosti dijela odluke o nasljeđivanju (čl. 55. Uredbe). Ako je odlukom o nasljeđivanju odlučeno o više zahtjeva, a za sve se zahtjeve ne može proglasiti izvršivost, nadležni sud ili tijelo proglašavaju izvršivost odluke o nasljeđivanju za jedan ili više zahtjeva (čl. 55. st. 1. Uredbe). Pritom i podnositelj zahtjeva za proglašenje izvršivosti odluke o nasljeđivanju može zahtijevati da se proglašenje izvršivosti ograniči na dijelove odluke o nasljeđivanju (čl. 55. st. 2. Uredbe).

⁴⁴ Zakon o sodiščih, Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečišćeno besedilo, 45/08, 96/09, 86/10 – ZJNepS, 33/11, 75/12 – ZSPDLS-A, 63/13, 17/15, 23/17 – ZSSve in 22/18 – ZSICT (u daljnjem tekstu: SloZS).

10. Pravni lijek protiv odluke o zahtjevu za proglašenje izvršivosti odluke o nasljeđivanju

Može li stranka podnijeti pravni lijek (žalbu) protiv odluke o proglašenju izvršivosti odluke o nasljeđivanju?

Nakon što se strankama dostavi odluka o proglašenju izvršivosti odluke, stranka može podnijeti žalbu protiv te odluke (čl. 50. st. 1. Uredbe). Žalba se podnosi sudu države članice izvršenja o kojem je ta država članica obavijestila Komisiju u skladu sa člankom 78. Uredbe (čl. 50. st. 2. Uredbe).⁴⁵

Uredbom je propisan rok od 30 dana od dostave odluke za podnošenje žalbe, a ako stranka protiv koje se zahtijeva izvršenje nema domicil u državi članici u kojoj je proglašena izvršivost odluke, nego u drugoj državi članici, rok za podnošenje žalbe je 60 dana i započinje teći od dana dostave odluke osobno stranci ili u mjestu njezina boravišta. Taj se rok ne može produžiti zbog udaljenosti (čl. 50. st. 5. Uredbe).

Djeluje li pravni lijek (žalba) protiv odluke o proglašenju izvršivosti odluke o nasljeđivanju suspenzivno?

Pravni lijek protiv odluke o proglašenju izvršivosti odluke o nasljeđivanju djeluje suspenzivno te dok rok za njegovo podnošenje ne istekne i sve do donošenja odluke povodom tog pravnog lijeka ne mogu se poduzimati izvršne mjere, osim zaštitnih mjera, na imovini stranke protiv koje se zahtijeva izvršenje odluke (čl. 54. st. 3. Uredbe).

U hrvatskom pravu, koji je sud nadležan za pravni lijek protiv odluke o proglašenju izvršivosti odluke o nasljeđivanju u okviru Uredbe?

Prema hrvatskom Zakonu o provedbi Uredbe, protiv rješenja o odbijanju ili odbačaju zahtjeva dopuštena je žalba podnositelja zahtjeva o kojoj odlučuje županijski sud (čl. 4. st. 3. Zakona o provedbi Uredbe), dok je protiv rješenja kojim se prihvaća zahtjev dopušten prigovor protustranke u roku od 30 odnosno 60 dana u skladu sa člankom 50. stavkom 5. Uredbe. O prigovoru odlučuje općinski sud koji je donio rješenje (čl. 4. st. 4. Zakona o provedbi Uredbe). Prije donošenja odluke o prigovoru mora se saslušati protustranka i podnositelj zahtjeva. Uz poziv za ročište podnositelju zahtjeva dostavlja se prigovor

⁴⁵ Za podatke o nadležnim sudovima vidi na: https://e-justice.europa.eu/content_succession-380-hr.do?clang=hr (15. 11. 2019.). Napomena: za detaljne informacije koje se odnose na pojedinu državu članicu, na naznačenoj internetskoj stranici odaberite odgovarajuću zastavu.

protustranke (čl. 4. st. 5. Zakona o provedbi Uredbe). Protiv rješenja o prigovoru protustranke dopuštena je žalba o kojoj odlučuje županijski sud (čl. 4. st. 6. Zakona o provedbi Uredbe).

U slovenskom pravu, koji je sud nadležan odlučivati o prigovoru protiv odluke o proglašenju izvršivosti odluke o nasljeđivanju u okviru Uredbe?

Prema slovenskom ZN-u, o prigovoru na odluku o proglašenju izvršivosti prema članku 50. Uredbe odlučuje sud koji je donio odluku o proglašenju izvršivosti (mjesno nadležni okružni sud) u vijeću od tri suca (čl. 227.i st. 1. SloZN). SloZN ne propisuje izričito rok za podnošenje prigovora protiv odluke o proglašenju izvršivosti, već upućuje na članak 50. Uredbe koji, među ostalim, propisuje i rok. S druge strane, SloZN-om propisan je rok za odgovor na prigovor koji iznosi 30 dana od dana dostave prigovora. U trećem stavku članka 227.i SloZN-a propisano je da će sud odlučiti o prigovoru nakon održavanja ročišta ako odluka o prigovoru ovisi o spornim činjenicama. Nadalje, SloZN dopušta žalbu na odluku kojom okružni sud odlučuje o prigovoru. Protiv rješenja o prigovoru stranka može podnijeti žalbu u roku od 30 dana od dostavljanja rješenja (čl. 227. j st. 2. SloZN), a o žalbi odlučuje Vrhovni sud Republike Slovenije (čl. 227. j. st. 3. ZD).

Kako izgleda postupak po pravnom lijeku u skladu s Uredbom?

O pravnom lijeku protiv odluke o proglašenju izvršivosti odluke o nasljeđivanju odlučuje se prema pravilima kontradiktornog postupka (čl. 50. st. 3. Uredbe). Ako se stranka prema kojoj se zahtijeva izvršenje odluke ne pojavi pred sudom koji odlučuje o pravnom lijeku koji je uložio podnositelj zahtjeva, primjenjuju se odredbe članka 16. Uredbe, čak i u slučajevima u kojima stranka prema kojoj se zahtijeva izvršenje odluke nema domicil u jednoj od država članica (čl. 50. st. 4. Uredbe).

Prema članku 16. stavku 1. Uredbe, ako se tuženik s uobičajenim boravištem u državi koja nije država članica, a u kojoj je pokrenut postupak ne upusti u postupak pred sudom, nadležni sud zastaje s postupkom sve dok se ne dokaže da je tuženiku pravodobno dostavljeno pismeno o pokretanju postupka, ili drugo odgovarajuće pismeno, tako da je mogao pripremiti svoju obranu ili da su u tom smislu poduzete sve potrebne mjere. Citirane odredbe Uredbe neće se primjenjivati ako pismeno o pokretanju postupka ili drugo odgovarajuće pismeno mora biti poslano iz jedne države članice u drugu. U tom potonjem slučaju primjenjuju se odredbe članka 19. Uredbe (EZ) br. 1393/2007 o dostavi pismena (čl. 16. st. 2. Uredbe). Ako nisu primjenjive odredbe Uredbe (EZ) br. 1393/2007 o dostavi pismena, a mora se dostaviti

pismeno o pokretanju postupka ili drugo odgovarajuće pismeno u inozemstvu, primjenjuje se članak 15. HK-a iz 1965. o dostavi u inozemstvo (čl. 16. st. 3. Uredbe).

Odluka o žalbi može se osporavati samo u postupku o kojem je država članica obavijestila Komisiju u skladu sa člankom 78. Uredbe (čl. 51. Uredbe).⁴⁶

U povodu podnesenog pravnog lijeka, sud može odbiti zahtjev za proglašenje izvršivosti ili ukinuti odluku o izvršivosti samo zbog razloga navedenih u članku 40. Uredbe (razlozi za odbijanje priznanja; čl. 52. reč. 1. Uredbe). Odluku o pravnom lijeku sud donosi bez odgode (čl. 52. reč. 2. Uredbe).

U skladu s kojim pravom se provodi izvršenje odluke o nasljeđivanju druge države članice?

Izvršenje odluke o nasljeđivanju provodi se u skladu s nacionalnim pravilima države članice izvršenja.

11. Zastajanje s postupkom izvršenja odluke o nasljeđivanju

Sud države članice pred kojim je u tijeku postupak po žalbi protiv odluke o zahtjevu za proglašenje izvršivosti odluke o nasljeđivanju (čl. 50. Uredbe) ili pak postupak u kojem se osporava odluka o toj žalbi (čl. 51. Uredbe), na zahtjev stranke protiv koje se zahtijeva izvršenje odluke, zastaje s postupkom ako je izvršenje odluke u državi članici podrijetla suspendirano zbog podnesene žalbe (čl. 53. Uredbe).

12. Privremene i zaštitne mjere

Može li podnositelj zahtjeva za proglašenje izvršivosti odluke o nasljeđivanju zahtijevati privremene mjere?

Radi osiguranja tražbine, podnositelj zahtjeva može uvijek zahtijevati privremene mjere, uključujući i zaštitne mjere, u skladu s pravom države članice izvršenja pa i kada nije tražio proglašenje izvršivosti odluke o nasljeđivanju (čl. 54. st. 1. Uredbe). Određivanje privremenih, uključujući zaštitnih mjera nije, dakle, uvjetovano prethodnim zahtjevom za proglašenje izvršivosti odluke o nasljeđivanju, niti ocjenom sudu jesu li u konkretnom predmetu ispunjene pretpostavke za priznanje te odluke o nasljeđivanju. Na pitanja nadležnosti suda za određivanje privremenih mjera, vrsta i pretpostavaka za određivanje tih

⁴⁶ Za podatke o postupku osporavanja odluke o žalbi vidi na: https://e-justice.europa.eu/content_succession-380-hr.do?clang=hr (15. 11. 2019.). Napomena: za detaljne informacije koje se odnose na pojedinu državu članicu, na naznačenoj internetskoj stranici odaberite odgovarajuću zastavu.

mjera, kao i samog postupka njihova određivanja, u nedostatku odgovarajućih odredaba Uredbe, primjenjivalo bi se nacionalno pravo odnosno države članice.

Mogu li se određivati zaštitne mjere tijekom postupka proglašenja izvršivosti odluke o nasljeđivanju?

Proglašenje izvršivosti odluke o nasljeđivanju uključuje *ex lege* i ovlast za određivanje zaštitnih mjera (čl. 54. st. 2. Uredbe). Također, i tijekom roka za podnošenje žalbe protiv odluke o zahtjevu za proglašenje izvršivosti odluke o nasljeđivanju i sve do donošenja odluke povodom tog pravnog lijeka (čl. 50. st. 5. Uredbe) mogu se određivati zaštitne mjere na imovini stranke protiv koje se zahtjeva izvršenje odluke (čl. 54. st. 3. Uredbe).

13. Troškovi postupka i besplatna pravna pomoć

Uredba o nasljeđivanju sadrži odredbe o zabrani traženja osiguranja, jamstva ili pologa, bez obzira na njihov naziv, na temelju okolnosti stranog državljanstva stranke koja zahtjeva priznanje, proglašenje izvršivosti odnosno izvršenje odluke o nasljeđivanju donesene u drugoj državi članici ili okolnosti da nema domicil ili boravište u državi članici izvršenja (čl. 57. Uredbe).

U državi članici izvršenja u postupku proglašenja izvršivosti odluke o nasljeđivanju nije dopušteno niti naplaćivati takse, pristojbe ili naknade izračunate prema vrijednosti konkretnog predmeta (čl. 58. Uredbe).

Ima li podnositelj zahtjeva za proglašenje izvršivosti odluke o nasljeđivanju pravo na besplatnu pravnu pomoć?

Pravo na besplatnu pravnu pomoć je jedno od općih principa zajamčeno u članku 47. Povelje EU-a o temeljnim pravima. Podnositelj zahtjeva za proglašenje izvršivosti odluke o nasljeđivanju kojemu je u državi članici podrijetla odobrena puna ili djelomična besplatna pravna pomoć ili oslobođenje plaćanja troškova postupka ima pravo u postupku za proglašenje izvršivosti na najširi mogući opseg pravne pomoći ili oslobođenja troškova predviđenih pravom države članice izvršenja (čl. 56. Uredbe).

Prema Uredbi treba raditi razliku među slučajevima kada je podnositelju zahtjeva bila odobrena besplatna pravna pomoć u državi članici podrijetla te kada to nije bio slučaj:

- ❖ Ako je podnositelju zahtjeva bila odobrena besplatna pravna pomoć u državi članici podrijetla, načelo priznanja odnosi se ne samo na stranu odluku o nasljeđivanju već i na besplatnu pravnu pomoć tako da sud države članice izvršenja nije u mogućnosti ponovno ispitati imovinske i druge uvjete za ostvarivanje besplatne pravne pomoći (v. i Popescu 2014: 117.). Budući da se opseg besplatne pravne pomoći razlikuje među državama članicama, podnositelju zahtjeva se jamči „najširi mogući opseg“ besplatne pravne pomoći. Međutim, u kontekstu načela učinkovite pravne zaštite, sud države članice izvršenja je ovlašten provesti sumarnu ocjenu potrebe za besplatnom pravnom pomoći (v. i Popescu 2014: 117.).
- ❖ Okolnost da podnositelju zahtjeva nije bila odobrena besplatna pravna pomoć u državi članici podrijetla nije prepreka da on tu pomoć zahtijeva u državi članici izvršenja prema njezinu nacionalnom pravu.

F. PRIHVAĆANJE I IZVRŠENJE JAVNIH ISPRAVA I SUDSKIH NAGODBI U NASLJEDNIM STVARIMA

1. Prihvaćanje javnih isprava u nasljednim stvarima

U cilju uvažavanja različitih sustava rješavanja nasljednopravnih stvari u državama članicama EU-a, Uredba uzima u obzir i javne/autentične isprave⁴⁷ poput, npr., ugovora među strankama o podjeli ostavine, oporuka i ugovora o nasljeđivanju, izjava o prihvaćanju ili odricanju od nasljedstva.

- ❖ Posebna je vrijednost Uredbe u izjednačavanju javnih isprava sastavljenih u drugoj državi članici s javnim ispravama države članice foruma.

2. Javna isprava u nasljednim stvarima

Što se podrazumijeva pod pojmom javna isprava u okviru Uredbe?

Uredba sadrži autonomnu definiciju pojma javne isprave.

- ❖ „Javna isprava” podrazumijeva ispravu o nasljednoj stvari koja je službeno sastavljena ili registrirana kao javna isprava u državi članici i čija se autentičnost⁴⁸ odnosi na

⁴⁷ U službenom prijevodu Uredbe na hrvatskom jeziku koristi se i pojam javnih isprava i pojam autentičnih isprava (vidi t. 58. – 66. Preambule Uredbe). Vidi <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:32012R0650&from=EN> (5. 9. 2019.).

⁴⁸ U službenom prijevodu Uredbe na hrvatskom jeziku koristi se pojam „vjerodostojnost“ javne isprave (vidi t. 62. Preambule Uredbe, čl. 3. st. 1. (i), čl. 59. st. 2. reč. 1. Uredbe). Vidi <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:32012R0650&from=EN> (5. 9. 2019.).

potpis i sadržaj javne isprave te koju je utvrdilo državno tijelo ili drugo tijelo koje je u tu svrhu ovlastila država članica podrijetla (čl. 3. st. 1. (i) Uredbe). Autentičnost javne isprave ne smije se miješati s materijalnom valjanošću akta kao pravnoga posla.

3. Dokazna snaga javne isprave u nasljednim stvarima

Kakvu dokaznu snagu ima javna isprava u drugoj državi članici?

Javna isprava sastavljena u državi članici ima jednaku dokaznu snagu u drugoj državi članici kao što ima u državi članici podrijetla, ili učinak koji je tome najbliži, pod uvjetom da to nije očito u suprotnosti s javnim poretkom države članice u kojoj se traži prihvaćanje te isprave (čl. 59. st. 1. reč. 1. Uredbe).

Prilikom utvrđivanja dokazne snage javne isprave u drugoj državi članici trebalo bi uzeti u obzir prirodu i opseg dokazne snage te javne isprave u državi članici podrijetla. Ako je u pravu države članice podrijetla propisan dokazni učinak javnoj ispravi koji ona nema prema pravu države članice prihvaćanja, budući da se u članku 59. stavku 1. rečenice 1. alternativno upućuje na „najsličniji učinak“ koji ta isprava može imati, trebalo bi uzeti da se ispravi ne može priznati jača dokazana snaga od one koja je predviđena u pravu države članice u kojoj se traži njezino prihvaćanje (usp. Dutta 2013: 20.).

Kako opisati odnosno utvrditi dokaznu snagu javne isprave u drugoj državi članici?

Osoba koja želi koristiti javnu ispravu u drugoj državi članici može tražiti od tijela koje izdaje javnu ispravu u državi članici podrijetla ispunjavanje obrasca koji opisuje dokaznu snagu koju javna isprava ima u državi članici podrijetla, a koji je sastavni dio Provedbene uredbe br. 1329/2014 (čl. 59. st. 1. reč. 2. Uredbe).⁴⁹

Primjer dokazne snage javne isprave sastavljene u državi članici (Hrvatska)

Prema hrvatskom pravu, isprava koju je u propisanom obliku izdalo državno tijelo u granicama svoje nadležnosti te isprava koju je u takvom obliku izdala pravna ili fizička osoba u obavljanju javnog ovlaštenja koje joj je povjereno zakonom ili propisom utemeljenim na zakonu (javna isprava), dokazuje istinitost onoga što se u njoj potvrđuje ili određuje. Pritom je

⁴⁹ Vidi Prilog 2. Provedbene uredbe br. 1329/2014, posebice t. 4. Obrasca II (Prilog 2.) Provedbene uredbe br. 1329/2014.

dopušteno dokazivati da su u javnoj ispravi neistinito utvrđene činjenice ili da je isprava nepravilno sastavljena (čl. 230. Zakona o parničnom postupku⁵⁰).

Opisana dokazna snaga javne isprave u hrvatskom pravu se u skladu sa člankom 59. stavkom 1. Uredbe proteže na druge države članice te se njezin sadržaj može opisati korištenjem propisanog obrasca, koji je sastavni dio Provedbene uredbe br. 1329/2014 (čl. 59. st. 1. reč. 2. Uredbe).⁵¹

Primjer protivnosti javnom poretku države članice prihvatanja (Hrvatska)

Prilikom utvrđivanja dokazne snage javne isprave u drugoj državi članici trebalo bi uzeti u obzir prirodu i opseg dokazne snage te javne isprave u državi članici podrijetla. U hrvatskom procesnom pravu, pravilo o dokaznoj snazi javnih isprava kojima se nešto potvrđuje je *praesumptio iuris tantum* te je dopušteno dokazivati da su u javnoj ispravi neistinito utvrđene činjenice ili da je isprava nepravilno sastavljena (čl. 230. st. 3. ZPP). Ako su u hipotetskom primjeru u javnoj ispravi druge države članice neistinito utvrđene činjenice te se prema procesnom pravu te države članice podrijetla isprave ne bi mogla pobijati dokazna snaga javne isprave koja nešto potvrđuje, trebalo bi odbiti prihvaćanje te isprave zbog suprotnosti s javnim poretkom države njezina prihvaćanja (Hrvatske). Od suca se, naime, u ovom, hipotetskom primjeru ne može očekivati da zasnuje svoju odluku na pogrešno utvrđenom činjeničnom stanju (usp. i Dutta 2013: 20.).

4. Oспорavanje autentičnosti javne isprave u nasljednim stvarima

Autentičnost⁵² javne isprave može se osporavati samo pred sudovima države članice podrijetla, i to prema pravu te države (čl. 59. st. 2. reč. 1. Uredbe). Javna isprava koja se osporava u državi članici podrijetla nema nikakvu dokaznu snagu u drugoj državi članici sve dok je postupak osporavanja pred nadležnim sudom u tijeku (čl. 59. st. 2. reč. 2. Uredbe). Javna isprava koja je kao posljedica spora proglašena nevaljanom trebala bi prestati imati bilo kakvu dokaznu snagu (t. 65. Preambule Uredbe).

⁵⁰ Zakon o parničnom postupku Republike Hrvatske, Službeni list SFRJ, br. 4/77 – 35/91; Narodne novine RH, br. 26/91, 53/91, 91/92, 112/99, 88/01 – v. čl. 50. Zakona o arbitraži, 117/03, 88/05 – v. čl. 129. Zakona o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona, 2/07 – v. Odluku USRH od 20. prosinca 2006., 84/08, 96/08 – v. Odluku USRH od 9. srpnja 2008., 123/08 – ispravak, 57/11, 148/11 – pročišćeni tekst, 25/13, 89/14 – v. Odluku USRH od 11. srpnja 2014., 70/19.

⁵¹ Vidi Prilog 2. Provedbene uredbe br. 1329/2014, posebice t. 4. Obrasca II (Prilog 2.) Provedbene uredbe br. 1329/2014.

⁵² U službenom prijevodu Uredbe br. 650/2012 o nasljeđivanju na hrvatskom jeziku koristi se pojam „vjerodostojnost“ javne isprave (vidi t. 62. Preambule Uredbe, čl. 3. st. 1. (i), čl. 59. st. 2. reč. 1. Uredbe). Vidi <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:32012R0650&from=EN> (5. 9. 2019.).

Što obuhvaća pojam „autentičnost“ javne isprave?

Pojam „autentičnost“ je autonomni koncept koji obuhvaća elemente poput istinitosti isprave, formalnih zahtjeva za ispravu, ovlasti tijela koja su sačinila ispravu i postupak u kojem je ona sačinjena (t. 62. Preambule Uredbe). Također, taj bi pojam obuhvaćao i činjenične elemente koje je u ispravi zabilježilo ovlašteno tijelo, poput činjenice da su se određene stranke pojavile pred tim tijelom određenog datuma te da su dale izjave koje su u ispravi zabilježene (t. 62. Preambule Uredbe).

5. Oспорavanje pravnih akata ili pravnih odnosa utvrđenih javnom ispravom u nasljednim stvarima

Što se podrazumijeva pod osporavanjem pravnih akata ili pravnih odnosa koji su utvrđeni u javnoj ispravi?

Od osporavanja autentičnosti javne isprave, treba razlikovati osporavanje pravnih akata (poput, npr., ugovora o podjeli ostavine, oporuke ili ugovora o nasljeđivanju) ili pravnih odnosa (poput, npr., utvrđivanja nasljednika, njihovih dijelova ili drugih elemenata određenih prema mjerodavnom pravu za nasljeđivanje) koji su utvrđeni u javnoj ispravi (t. 63. Preambule Uredbe, čl. 59. st. 3. Uredbe).

Pred tijelima koje države članice se mogu osporavati pravni akti ili odnosi utvrđeni u javnoj ispravi?

Pravni akti ili odnosi utvrđeni u javnoj ispravi osporavaju se pred nadležnim sudovima odnosno tijelima prema Uredbi i prema pravu mjerodavnom u skladu s poglavljem III. Uredbe (čl. 59. st. 3. reč. 1. Uredbe). Ako se pitanje koje se odnosi na pravne akte ili pravne odnose u nasljednim stvarima utvrđene u javnoj ispravi javi kao prethodno pitanje u postupku pred sudom (druge) države članice, tada je taj sud nadležan za to pitanje (t. 64. Preambule Uredbe, čl. 59. st. 4. Uredbe). Javna isprava koja se osporava nema u pogledu predmeta osporavanja (pravnog akta odnosno pravnog odnosa) dokaznu snagu u drugoj državi članici sve dok je postupak osporavanja pred nadležnim sudom u tijeku (čl. 59. st. 3. reč. 2. Uredbe).

6. Proglašenje izvršivosti javne isprave u nasljednim stvarima

U odnosu na proglašenje izvršivosti javne isprave, Uredba propisuje primjenu istog sustava koji je uspostavljen za odluke o nasljeđivanju (čl. 60., čl. 45. – čl. 58. Uredbe). Vidi *supra ad E*.

- ❖ Posebnosti postoje u odnosu na razloge za pobijanje odluke o zahtjevu za proglašenje izvršivosti javne isprave, a koje se sastoje u tome da je to moguće samo ako je izvršenje javne isprave u očitoj suprotnosti s javnim poretkom (*ordre public*) države članice izvršenja (čl. 60. st. 3. Uredbe).
- ❖ Drugi razlozi, poput povreda prava na saslušanje zainteresirane stranke ili nenadležnost tijela države podrijetla, ne uzimaju se u obzir (čl. 60. st. 3. Uredbe).

Što treba sadržavati zahtjev za proglašenje izvršivosti javne isprave?

Zahtjevu za proglašenje izvršivosti javne isprave u nasljednim stvarima prilaže se primjerak javne isprave koji ispunjava uvjete potrebne za utvrđivanje njezine autentičnosti te ovjera koju izdaje nadležno tijelo države članice podrijetla koje sastavlja javnu ispravu, na zahtjev bilo koje zainteresirane stranke, na obrascu koji je sastavni dio Provedbene uredbe br. 1329/2014 (čl. 60. st. 2. u vezi sa čl. 46. st. 3. Uredbe).⁵³ Uzimajući u obzir uočene različitosti koje postoje u obrascima na pojedinim jezicima, prilikom popunjavanja obrazaca treba obratiti pozornost i na njihovu verziju na drugim jezicima u cilju boljeg razumijevanja načina na koji je potrebno popuniti obrasce.

Uredba posebno propisuje slučajeve kada ovjera odluke o nasljeđivanju nije podnesena (čl. 47. st. 1. Uredbe), a što se primjenjuje i na proglašenje izvršivosti javne isprave (čl. 60. st. 1. Uredbe). Stoga je podnošenje ovjere na europskom obrascu fakultativno. Ako ovjera odluke o nasljeđivanju odnosno javne isprave na obrascu koji je sastavni dio Provedbene uredbe br. 1329/2014 nije podnesena, nadležni sud ili nadležno tijelo može odrediti rok za njezino podnošenje ili prihvatiti drugo odgovarajuće pismeno ili, ako smatra da ima dovoljno informacija, može osloboditi stranku od njezina podnošenja (čl. 47. st. 1. Uredbe).

Ako sud ili nadležno tijelo to zatraži, prilaže se prijevod tih isprava koji mora učiniti osoba kvalificirana za prevođenje u jednoj od država članica (čl. 47. st. 2. Uredbe).

U okviru Uredbe ne zahtijevaju se legalizacija ni bilo koja druga formalnost u pogledu isprava izdanih u državi članici (čl. 74. Uredbe).

Prema hrvatskom pravu, koje je tijelo nadležno za izdavanje ovjere javne isprave za potrebe proglašenja njezine izvršivosti?

Za potrebe priznanja ili proglašenja ovršnosti (izvršivosti) javne isprave u drugoj državi članici, nadležna tijela u **Republici Hrvatskoj** za izdavanje ovjere su sud odnosno javni

⁵³ Vidi Prilog 2. Provedbene uredbe br. 1329/2014.

bilježnik koji je izdao javnu ispravu za koju se predlaže izdavanje ovjere (čl. 5. st. 1. Zakona o provedbi Uredbe).

Ako javni bilježnik utvrdi da nisu ispunjene pretpostavke za izdavanje ovjere, prijedlog zajedno s javnom ispravom i spisom predmeta dostavit će radi odlučivanja općinskom sudu na čijem se području nalazi njegovo sjedište. Javni bilježnik je dužan pisano obrazložiti zašto smatra da nisu ispunjene pretpostavke za izdavanje ovjere te izvijestiti podnositelja prijedloga da je predmet upućen sudu (čl. 5. st. 3. Zakona o provedbi Uredbe). Protiv rješenja općinskog suda kojim se odbija ili odbacuje prijedlog za izdavanje ovjere dopuštena je žalba o kojoj odlučuje županijski sud (čl. 5. st. 4. Zakona o provedbi Uredbe).

Prema slovenskom pravu, koje je tijelo nadležno za izdavanje ovjere javne isprave za potrebe proglašenja njezine izvršivosti?

Prema **slovenskom ZN-u**, za izdavanje ovjere iz točke (b) stavka 3. članka 46. Uredbe u svrhu prihvaćanja ili proglašenja izvršivosti javne isprave u drugoj državi članici nadležan je ostavinski sud (čl. 227.k SloZN).

7. Sudska nagodba u nasljednim stvarima

Što se podrazumijeva pod sudskom nagodbom u okviru Uredbe?

Uredba sadrži autonomno određenje sudske nagodbe u nasljednim stvarima.

- ❖ „Sudska nagodba” podrazumijeva nagodbu u nasljednoj stvari koju je prihvatio sud ili koja je sklopljena pred sudom tijekom postupka (čl. 3. st. 1. (h) Uredbe).

8. Proglašenje izvršivosti sudske nagodbe u nasljednim stvarima

Uredba propisuje primjenu sustava koji je uspostavljen za odluke o nasljeđivanju na proglašenje izvršivosti sudskih nagodbi u nasljednim stvarima (čl. 61., čl. 45. – čl. 58. Uredbe). Vidi *supra ad E*.

- ❖ Posebnosti postoje u odnosu na razloge za pobijanje odluke o zahtjevu za proglašenje izvršivosti sudske nagodbe, a koje se sastoje u tome da je to moguće samo ako je izvršenje sudske nagodbe u očitoj suprotnosti s javnim poretkom (*ordre public*) države članice izvršenja (čl. 61. st. 3. Uredbe).

- ❖ Drugi razlozi, poput povreda prava na saslušanje zainteresirane stranke ili nenadležnost tijela države podrijetla, ne uzimaju se u obzir (čl. 61. st. 3. Uredbe).

Što treba sadržavati zahtjev za proglašenje izvršivosti sudske nagodbe?

Zahtjevu za proglašenje izvršivosti sudske nagodbe u nasljednim stvarima prilaže se primjerak sudske nagodbe koji ispunjava uvjete potrebne za utvrđivanje njezine autentičnosti te ovjera koju izdaje sud države članice podrijetla koji je prihvatio nagodbu ili pred kojim je nagodba sklopljena, na zahtjev bilo koje zainteresirane stranke, na obrascu koji je sastavni dio Provedbene uredbe br. 1329/2014 (čl. 61. st. 2. u vezi sa čl. 46. st. 3. Uredbe).⁵⁴ Uzimajući u obzir uočene različitosti koje postoje u obrascima na pojedinim jezicima, prilikom popunjavanja obrazaca treba obratiti pozornost i na njihovu verziju na drugim jezicima u cilju boljeg razumijevanja načina na koji je potrebno popuniti obrasce.

Uredba posebno propisuje slučajeve kada ovjera odluke o nasljeđivanju nije podnesena (čl. 47. st. 1. Uredbe), a što se primjenjuje i na proglašenje izvršivosti sudske nagodbe (čl. 61. st. 1. Uredbe). Stoga je podnošenje ovjere na europskom obrascu fakultativno. Ako ovjera odluke o nasljeđivanju odnosno sudske nagodbe na obrascu koji je sastavni dio Provedbene uredbe br. 1329/2014 nije podnesena, nadležni sud ili nadležno tijelo može odrediti rok za njezino podnošenje ili prihvatiti drugo odgovarajuće pismeno ili, ako smatra da ima dovoljno informacija, može osloboditi stranku od njezina podnošenja (čl. 47. st. 1. Uredbe).

Ako sud ili nadležno tijelo to zatraži, prilaže se prijevod tih isprava koji mora učiniti osoba kvalificirana za prevođenje u jednoj od država članica (čl. 47. st. 2. Uredbe).

U okviru Uredbe ne zahtijevaju se legalizacija ni bilo koja druga formalnost u pogledu isprava izdanih u državi članici (čl. 74. Uredbe).

Prema hrvatskom pravu, koje je tijelo nadležno za izdavanje ovjere sudske nagodbe za potrebe proglašenja njezine izvršivosti?

Prema hrvatskom Zakonu o provedbi Uredbe, nadležno tijelo u Republici Hrvatskoj za izdavanje ovjere sudske nagodbe je sud pred kojim je sklopljena sudska nagodba (čl. 5. st. 1. Zakona o provedbi Uredbe). Protiv rješenja općinskog suda kojim se odbija ili odbacuje prijedlog za izdavanje ovjere dopuštena je žalba o kojoj odlučuje županijski sud (čl. 5. st. 4. Zakona o provedbi Uredbe).

⁵⁴ Vidi Prilog 3. Provedbene uredbe br. 1329/2014.

Prema slovenskom pravu, koje je tijelo nadležno za izdavanje ovjere sudske nagodbe za potrebe proglašenja njezine izvršivosti?

Prema **slovenskom pravu**, za izdavanje ovjere iz točke (b) stavka 3. članka 46. Uredbe u svrhu prihvaćanja ili proglašenja izvršivosti sudske nagodbe u drugoj državi članici nadležan je ostavinski sud (čl. 227.k SloZN).

9. Nespojivost javnih isprava, sudskih nagodbi te odluke o nasljeđivanju

Kako postupiti ako su nadležnom tijelu predočene dvije javne isprave koje su nespojive ili ako je javna isprava nespojiva s odlukom o nasljeđivanju?

- ❖ Ako bi u primjeni Uredbe nadležnom tijelu bile predočene dvije nespojive javne isprave, tijelo bi trebalo riješiti pitanje kojoj ispravi, ako ikojoj, treba dati prednost, uzimajući u obzir okolnosti konkretnog slučaja. Ako iz tih okolnosti nije jasno kojoj javnoj ispravi, ako ikojoj, treba dati prednost, o pitanju bi trebali odlučiti sudovi nadležni prema Uredbi, ili, ako se to pitanje pojavilo kao prethodno pitanje tijekom postupka, sud pred kojim je pokrenut taj postupak.
- ❖ U slučaju nespojivosti između javne isprave i odluke o nasljeđivanju, trebalo bi uzeti u obzir razloge za nepriznavanje odluka prema Uredbi (t. 66. Preambule Uredbe; čl. 40. st. 1. (c) i (d) Uredbe). Treba uzeti da bi to, također, vrijedilo i u slučaju nespojivosti sudske nagodbe te odluke o nasljeđivanju (čl. 40. st. 1. (c) i (d) u vezi sa čl. 61. st. 1. Uredbe).

G. EUROPSKA POTVRDA O NASLJEĐIVANJU (EPN, Potvrda)

1. Uspostava i svrha EPN

Svrha je uvođenja EPN u olakšavanju pravnog položaja nasljednika, legatara, izvršitelja oporuke ili upravitelja ostavine.

- ❖ EPN-om se mogu koristiti nasljednici, legatari, izvršitelji oporuke ili upravitelji ostavine koji se u drugoj državi članici moraju pozvati na svoj status ili izvršavati svoja prava kao nasljednici ili legatari i/ili svoje ovlasti kao izvršitelji oporuke ili upravitelji ostavine (čl. 63. st. 1. Uredbe).

Što se Potvrdom dokazuje?

Prema članku 63. stavku 2. Uredbe, EPN se može koristiti za dokazivanje jedne ili više sljedećih stvari:

- (a) status i/ili prava svakog nasljednika ili, ovisno o slučaju, svakog legatara navedenih u Potvrdi i njihove ostavinske/nasljedne dijelove;
- (b) pripadnost određene imovine koja čini dio ostavine nasljednicima ili, ovisno o slučaju, legatarima navedenima u Potvrdi; te
- (c) ovlasti osobe navedene u Potvrdi za izvršavanje oporuke ili upravljanje ostavinom.

Je li korištenje Potvrde obvezatno? Može li se i dalje predložiti odluka o nasljeđivanju druge države članice?

Europska potvrda o nasljeđivanju ne nadomješta unutarnje isprave koje se u državama članicama koriste za slične svrhe (t. 67. Preambule Uredbe, čl. 62. st. 3. reč. 1. Uredbe). Stoga korištenje Potvrde nije obvezno (čl. 62. st. 2. Uredbe). Zainteresirana stranka može i dalje predložiti odluku o nasljeđivanju.

Ako je predložena Potvrda izdana u drugoj državi članici, tijelo kojem je ona predložena nije ovlašteno zahtijevati podnošenje odluke o nasljeđivanju, odnosno javnih isprava ili sudske nagodbe u nasljednim stvarima (t. 69. Preambule Uredbe).

Problematici mogu biti slučajevi u kojima su odluka o nasljeđivanju te Potvrda sadržajno proturječne budući da Uredba ne propisuje kojoj od njih dati prednost, posebice da bi (eventualno) Potvrda imala prednost u primjeni. Treba naravno voditi računa i o kakvoj se sadržajnoj proturječnosti radi te po potrebi uputiti stranke na odgovarajući postupak za ispravak odluke odnosno Potvrde.

2. Nadležno tijelo

Koje tijelo je nadležno za izdavanje Potvrde?

Potvrdu izdaju sudovi u smislu Uredbe ili druga tijela odnosno osobe koje su nadležne u nasljednim stvarima (poput javnih bilježnika) u državi članici izdavanja, a čija se nadležnost utvrđuje prema odredbama Poglavlja II. Uredbe (vidi *supra ad C.*). Prepušteno je državi

članici da odredi nacionalnim zakonodavstvom koja su tijela nadležna za izdavanje Potvrde.⁵⁵ To pritom ne moraju biti sudovi u smislu odredaba članka 3. stavka 2. Uredbe.

- ❖ Europska potvrda o nasljeđivanju može se izdati dok je ostavinski postupak u tijeku ili nakon njegova okončanja.

Prema hrvatskom pravu, koje je tijelo nadležno za izdavanje Potvrde?

Prema hrvatskom Zakonu o provedbi Uredbe, nadležna tijela za izdavanje EPN su općinski sud, odnosno javni bilježnik kao povjerenik suda (čl. 6. st. 1. Zakona o provedbi Uredbe). Sud povjerava provođenje postupka i odlučivanje o zahtjevu za izdavanje Potvrde javnom bilježniku pred kojim je u tijeku ili je pravomoćno okončan ostavinski postupak. Iznimno, sud će provesti postupak i odlučiti o zahtjevu za izdavanje Potvrde ako je pred sudom u tijeku ili je pravomoćno okončan ostavinski postupak (čl. 6. st. 3. Zakona o provedbi Uredbe).

Prema slovenskom pravu, koje je tijelo nadležno za izdavanje Potvrde?

Prema slovenskom ZN-u, zahtjev za izdavanje EPN podnosi se ostavinskom sudu (koji je, u skladu sa SloZS-om, mjesno nadležan općinski sud), a koji također odlučuje o zahtjevu za izdavanje Potvrde (čl. 227. st. 1. i 2. SloZN).

Kako postupiti u slučaju kada je zahtjev za izdavanje Potvrde podnesen nadležnim tijelima različitih država članica?

Odredbe o nadležnosti sadržane u poglavlju II. Uredbe (vidi *supra ad C.*), kao i odredba o litispendenciji (čl. 17. Uredbe), odnosila bi se kako na pitanje nadležnog tijela za vođenje ostavinskih postupaka s prekograničnim elementom, tako i na izdavanje nacionalnih potvrda o nasljeđivanju koje u pojedinim državama članicama nisu zamijenjene EPN-om, a treba uzeti i na pitanja nadležnosti tijela za izdavanje same EPN.

- ❖ Ako se pred sudovima različitih država članica vode postupci o istom predmetu u kojima sudjeluju iste stranke, svi sudovi osim onog pred kojim je prvo započet postupak zastaju s postupcima po službenoj dužnosti sve dok se ne utvrdi nadležnost

⁵⁵ Za podatke o nadležnim tijelima za izdavanje Potvrde vidi na: https://e-justice.europa.eu/content_succession-380-hr.do?clang=hr (15. 11. 2019.). Napomena: za detaljne informacije koje se odnose na pojedinu državu članicu, na naznačenoj internetskoj stranici odaberite odgovarajuću zastavu.

suda koji je prvi započeo postupak (čl. 17. st. 1. Uredbe). Nakon što se utvrdi nadležnost suda koji je prvi započeo postupak, svi ostali sudovi, osim onoga koji je prvi započeo postupak, proglašavaju se nenadležnima u korist tog suda (čl. 17. st. 2. Uredbe).

3. Zahtjev za Potvrdu

Tko je ovlašten zahtijevati izdavanje Potvrde?

Kao ovlaštene osobe da zahtijevaju izdavanje Potvrde u Uredbi su navedeni:

- ❖ nasljednici, legatari, izvršitelji oporuke ili upravitelji ostavine koji se u drugoj državi članici moraju pozvati na svoj status ili izvršavati svoja prava kao nasljednici ili legatari i/ili svoje ovlasti kao izvršitelji oporuke ili upravitelji ostavine (čl. 63. st. 1., čl. 65. st. 1. Uredbe).

Otvoreno je pitanje bi li i vjerovnici ostavine pripadali krugu osoba koje su ovlaštene zahtijevati izdavanje Potvrde u svrhu dokazivanja svojeg položaja te izvršavanja svojih prava (Ivanc, Kraljić 2016: 259; Aras Kramar 2018: 196). Prikupljeni podatci u okviru empirijskog istraživanja s profesionalnim skupinama suci, javni bilježnici i odvjetnici su pokazali da se do sada u Hrvatskoj i Sloveniji ne bilježi niti jedan slučaj u kojem je vjerovnik zahtijevao izdavanje Potvrde.

Uzimajući u obzir točku 45. Preambule Uredbe, prema kojoj Uredba ne bi smjela spriječiti vjerovnike u poduzimanju onih daljnjih koraka koji bi bili dopušteni prema nacionalnom pravu, prema potrebi, u skladu s relevantnim instrumentima EU-a, kako bi zaštitili svoja prava, trebalo bi optirati za širenje kruga ovlaštenih osoba da zahtijevaju izdavanje Potvrde i na vjerovnike ostavine, ako bi za to imali pravni interes.

Što bi trebao sadržavati zahtjev za izdavanje Potvrde?

Uredba propisuje sadržaj zahtjeva za izdavanje Potvrde (čl. 65. st. 3. Uredbe). Za podnošenje zahtjeva za izdavanje Potvrde može se koristiti i obrazac koji je sastavni dio Provedbene uredbe br. 1329/2014 (čl. 65. st. 2. Uredbe).⁵⁶ Obrazac zahtjeva iz Provedbene uredbe, dakle, nije obvezatan. Uzimajući u obzir uočene različitosti koje postoje u obrascima na pojedinim jezicima, prilikom popunjavanja obrazaca treba obratiti pozornost i na njihovu verziju na drugim jezicima u cilju boljeg razumijevanja načina na koji je potrebno popuniti obrasce.

⁵⁶ Vidi Prilog 4. Provedbene uredbe br. 1329/2014.

- ❖ Prema članku 65. stavku 3. Uredbe (prema službeno objavljenom prijevodu Uredbe na hrvatski jezik):

„Zahtjev mora sadržavati podatke navedene u nastavku, u mjeri u kojoj su ti podaci poznati podnositelju zahtjeva i nužni tijelu izdavanja za potvrđivanje elemenata za koje podnositelj zahtjeva želi potvrdu, i moraju joj biti priložene sve relevantne isprave u izvorniku ili preslikama koje ispunjavaju uvjete za utvrđivanje njezine autentičnosti, ne dovodeći u pitanje članak 66. stavak 2.:

- (a) podatke o umrlome: prezime (prezime prilikom rođenja, ako postoji), osobno ime ili više njih, spol, datum i mjesto rođenja, bračno stanje, državljanstvo, identifikacijski broj (ako postoji), adresa u trenutku smrti, datum i mjesto smrti;
- (b) podatke o podnositelju zahtjeva: prezime (prezime prilikom rođenja, ako postoji), osobno ime ili više njih, spol, datum i mjesto rođenja, bračno stanje, državljanstvo, identifikacijski broj (ako postoji), adresa i veza s umrlim, ako postoji;
- (c) podatke o zastupniku podnositelja zahtjeva, ako ga ima: prezime (prezime prilikom rođenja, ako postoji), osobno ime ili više njih, adresa i ovlasti zastupanja;
- (d) podatke o bračnom ili izvanbračnom drugu umrlog i, ako postoje, o bivši bračnim ili izvanbračnim drugovima: prezime (prezime prilikom rođenja, ako postoji), osobno ime ili više njih, spol, datum i mjesto rođenja, bračno stanje, državljanstvo, identifikacijski broj (ako postoji) i adresa;
- (e) podatke o drugim mogućim korisnicima na temelju raspolaganja imovinom zbog smrti i/ili po samom zakonu: prezime i osobno ime ili više njih ili naziv organizacije, identifikacijski broj (ako postoji) i adresa;
- (f) planiranu namjenu Potvrde u skladu s člankom 63.;
- (g) kontaktne podatke suda ili drugog nadležnog tijela koje se bavi ili se bavilo nasljeđivanjem kao takvim, ako je potrebno;
- (h) elemente na kojima podnositelj zahtjeva, kako smatra prikladno, temelji svoje pravo na imovinu za nasljeđivanje kao korisnik i/ili svoje pravo izvršavanja oporuke umrlog i/ili pravo upravljanja ostavinom umrlog;
- (i) naznaku o tome je li umrli izvršio raspolaganje imovinom zbog smrti; ako nisu priloženi ni izvornik ni preslika, naznaka o tome gdje se nalazi izvornik;

- (j) naznaku o tome je li umrli sklopio bračni ugovor ili ugovor u pogledu odnosa koji može imati usporedive učinke s brakom; ako nisu priloženi ni izvornik ni preslika ugovora, naznaka o tome gdje se nalazi izvornik;
- (k) naznaku o tome je li neki korisnik dao izjavu o prihvatu ili odricanju od nasljedstva;
- (l) izjavu o tome da prema saznanjima podnositelja zahtjeva nije u tijeku spor o elementima za koje se traži potvrda;
- (m) bilo koje druge podatke koje podnositelj zahtjeva smatra korisnim za potrebe izdavanja Potvrde.“

4. Postupak i izdavanje Potvrde

Uredba propisuje postupanje nadležnog tijela za izdavanje Potvrde nakon što ono primi zahtjev, kao i ovlasti nadležnog tijela.

- ❖ Nakon primitka zahtjeva za izdavanje Potvrde, tijelo izdavanja provjerava podatke i izjave te isprave i druge dokaze koje je dostavio podnositelj zahtjeva, i pritom koristi svoje oficijelne (službene) ovlasti ako je to propisano njegovim (nacionalnim) pravom ili poziva podnositelja zahtjeva na pružanje bilo kakvih dodatnih podataka koje smatra potrebnima (čl. 66. st. 1. Uredbe). Ako podnositelj zahtjeva nije priložio preslike relevantnih isprava koje zadovoljavaju uvjete nužne za utvrđivanje njihove autentičnosti, tijelo izdavanja Potvrde može prihvatiti druge dokaze (čl. 66. st. 2. Uredbe). Uz to, ako je to propisano pravom tijela izdavanja Potvrde i uz ispunjavanje pretpostavaka određenih *lex fori*, tijelo izdavanja može tražiti davanje izjave pod prisegom ili izjave na zapisnik (čl. 66. st. 3. Uredbe).

Tijelo izdavanja Potvrde poduzima sve potrebne korake u obavještanju korisnika o zahtjevu za Potvrdu.

- ❖ Ako je to potrebno za utvrđivanje elemenata koji se trebaju potvrditi, ono saslušava bilo koju zainteresiranu osobu i bilo kojeg izvršitelja ili upravitelja te određuje javne objave radi davanja prilike drugim mogućim korisnicima da se pozovu na svoja prava (čl. 66. st. 4. Uredbe). **Hrvatskim Zakonom o provedbi Uredbe** propisano je da se na obavještanje i pozivanje stranaka javnom objavom na odgovarajući način primjenjuju odredbe Zakona o nasljeđivanju⁵⁷ koje se odnose na pozivanje oglasom, a

⁵⁷ Narodne novine RH, br. 48/03, 163/03, 35/05 – v. čl. 1164. st. 1. Zakona o obveznim odnosima, 127/13, 33/15, 14/19 (u daljnjem tekstu: HrZN).

rok za javljanje sudu, odnosno javnom bilježniku je dva mjeseca od objave oglasa u Narodnim novinama (čl. 7. st. 2. Zakona o provedbi Uredbe).

Suradnja u razmjeni podataka potrebnih za izdavanje Potvrde iznimno je važna i potrebna. Uredba općenito određuje komunikaciju između nadležnih tijela za izdavanje Potvrde te nadležnih tijela drugih država članica.

- ❖ Nadležno tijelo države članice dostavlja na zahtjev tijelu izdavanja Potvrde druge države članice podatke iz zemljišnih knjiga, matičnih knjiga i upisnika u koji se upisuju isprave i činjenice od važnosti za nasljeđivanje ili za režim bračne stečevine ili ekvivalentni imovinski režim umrlog, ako bi to nadležno tijelo po nacionalnom pravu bilo ovlašteno dostaviti takve podatke drugom nacionalnom tijelu (čl. 66. st. 5. Uredbe).

Tijelo izdavanja izdaje Potvrdu bez odgode, a pritom koristi obrazac Potvrde koji je sastavni dio Provedbene uredbe br. 1329/2014 (čl. 67. st. 1. reč. 1. i 2. Uredbe).⁵⁸

Propisani su slučajevi kada tijelo izdavanja posebno neće izdati Potvrdu.

- ❖ Tijelo izdavanja ne izdaje Potvrdu posebno ako:
 - (a) se elementi koji se trebaju potvrditi osporavaju; ili
 - (b) Potvrda ne bi bila u skladu s odlukom koja obuhvaća iste elemente (čl. 67. st. 1. reč. 3. Uredbe).

Tijelo izdavanja Potvrde poduzima sve potrebne korake u obavještanju korisnika o izdavanju Potvrde (čl. 67. st. 2. Uredbe).

5. Sadržaj Potvrde

Obrazac Potvrde je sastavni dio Priloga 5. Provedbene uredbe br. 1329/2014 (čl. 67. st. 1. reč. 1 i 2. Uredbe). Uzimajući u obzir uočene različitosti koje postoje u obrascima na pojedinim jezicima, prilikom popunjavanja obrazaca treba obratiti pozornost i na njihovu verziju na drugim jezicima u cilju boljeg razumijevanja načina na koji je potrebno popuniti obrasce.

⁵⁸ Vidi Prilog 5. Provedbene uredbe br. 1329/2014.

- ❖ Prema članku 68. Uredbe (prema službeno objavljenom prijevodu Uredbe na hrvatski jezik):

„Potvrda mora sadržavati sljedeće podatke, u mjeri potrebnoj za svrhu za koje se izdaje:

- (a) naziv i adresu tijela izdavanja;
- (b) referentni broj predmeta;
- (c) elemente na temelju kojih se tijelo izdavanja smatra nadležnim za izdavanje Potvrde;
- (d) datum izdavanja;
- (e) podatke o podnositelju zahtjeva: prezime (prezime prilikom rođenja, ako postoji), osobno ime ili više njih, spol, datum i mjesto rođenja, bračno stanje, državljanstvo, identifikacijski broj (ako postoji), adresa i veza s umrlim, ako postoji;
- (f) podatke o umrlom: prezime (prezime prilikom rođenja, ako postoji), osobno ime ili više njih, spol, datum i mjesto rođenja, bračno stanje, državljanstvo, identifikacijski broj (ako postoji), adresa u trenutku smrti, datum i mjesto smrti;
- (g) podatke o korisnicima: prezime (prezime prilikom rođenja, ako postoji), osobno ime ili više njih te identifikacijski broj (ako postoji);
- (h) podatke o bračnom ugovoru koji je sklopio umrli ili, ako postoji, o ugovoru koji je sklopio umrli u kontekstu odnosa za koji se po pravu mjerodavnom za takav odnos smatra da ima usporedive učinke s brakom te podatke o režimu bračne stečevine ili ekvivalentnom imovinskom režimu;
- (i) pravo mjerodavno za nasljeđivanje te elemente na temelju kojih je to pravo utvrđeno;
- (j) podatke o tome je li nasljeđivanje oporučno ili zakonsko, uključujući podatke o elementima iz kojih proizlaze prava i/ili ovlasti nasljednika, legatara, izvršitelja oporuka ili upravitelja ostavinom;
- (k) ako je potrebno, podatke o svakom korisniku u pogledu načina prihvata ili odricanja od nasljedstva;
- (l) dio svakog nasljednika te, ako je potrebno, popis prava i/ili imovine za svakog nasljednika;
- (m) popis prava i/ili imovine za svakog legatara;
- (n) ograničenja prava nasljednika i, prema potrebi, legatara po pravu mjerodavnom za nasljeđivanje i/ili po raspolaganju imovinom zbog smrti;
- (o) ovlasti izvršitelja oporuke i/ili upravitelja ostavinom i ograničenja tih ovlasti po pravu mjerodavnom za nasljeđivanje i/ili po raspolaganju imovinom zbog smrti.“

Podatci prikupljeni u okviru empirijskog istraživanja s profesionalnim skupinama suci, javni bilježnici i odvjetnici ukazuju na kompleksnost obrasca Potvrde. Također, ustalila se praksa izdavanja Potvrda na cjelovitim obrascima premda pojedini dijelovi obrasca u konkretnom slučaju nisu relevantni. Pritom redovito hrvatska tijela zahtijevaju i prijevod Potvrda, a što se svodi na prevođenje cjelovitog obrasca na kojem je Potvrda izdana iako pojedini njegovi dijelovi uopće nisu ispunjeni. Slična su iskustva sa zahtjevima za prevođenjem obrasca u Sloveniji. Sve to, naravno, utječe na troškove prevođenja sadržaja Potvrde (na kojem hrvatska i slovenska tijela, u pravilu, inzistiraju).

- Uzimajući u obzir da je svrha Uredbe i Potvrde u olakšavanju korisnicima ostvarivanja njihovih prava, trebalo bi razmisliti je li nužno izdavati Potvrde na cjelovitom obrascu iako pojedini njegovi dijelovi u konkretnom slučaju nisu relevantni. Također, ako bi se već i predočila takva Potvrda izdana u drugoj državi članici, bi li trebalo inzistirati na prevođenju cjelovitog obrasca Potvrde ili bi bilo dovoljno prevesti samo dijelove obrasca koji su ispunjeni na nacionalnom jeziku a time i relevantni. Pritom bi bilo dovoljno inzistirati na prevođenju teksta koji je unesen od strane nadležnog tijela, a ne samog sadržaj obrasca budući da je sam obrazac Potvrde ujednačen i dostupan na jezicima svih država članica.
- Možda u pojedinim pograničnim područjima, radi poznavanja jezika, ne bi uopće postojala potreba za prevođenjem sadržaja Potvrda.

6. Učinci Potvrde

- ❖ Potvrda ima učinke u svim državama članicama te za to nije potreban poseban postupak njezina prihvaćanja (čl. 69. st. 1. Uredbe). Posebno se ne zahtijeva legalizacija ni bilo koja druga formalnost u pogledu prihvaćanja učinaka Potvrde u drugim državama članicama (čl. 74. Uredbe).
- ❖ Nije dopuštena niti kontrola Potvrde s aspekta javnog poretka (*ordre public*), ili nadležnosti tijela izdavanja ili njezine sukladnosti s odredbama Uredbe o sadržaju Potvrde u državi članici u kojoj se Potvrda koristi (državi članici njezina „prihvaćanja“).

Kakvu dokaznu snagu ima Potvrda?

Za Potvrdu se vezuje predmnjeva da istinito dokazuje elemente koji su utvrđeni prema mjerodavnom pravu za nasljeđivanje ili prema bilo kojem drugom mjerodavnom pravu za određene elemente (čl. 69. st. 2. reč. 1. Uredbe). Također, predmnjeva se da osoba koja je u Potvrdi navedena kao nasljednik, legatar, izvršitelj oporuke ili upravitelj ostavine ima status naveden u Potvrdi i/ili prava ili ovlasti navedene u Potvrdi, bez ikakvih uvjeta i/ili ograničenja prava ili ovlasti, osim onih navedenih u Potvrdi (čl. 69. st. 2. reč. 2. Uredbe). Dokazna snaga Potvrde, međutim, ne odnosi se na elemente koji nisu propisani Uredbom, poput pitanja srodstva ili pitanja je li određena imovina pripadala ostavitelju (t. 71. Preambule Uredbe).

Kakav je položaj trećih osoba u dobroj vjeri?

Uredba propisuje položaj i zaštitu trećih osoba u dobroj vjeri. Zaštitu bi trebalo osigurati ako su predočeni ovjereni preslici Potvrde koji su još uvijek valjani (t. 71. Preambule Uredbe, čl. 70. Uredbe). Pritom Uredba ne određuje pitanje učinaka takvog stjecanja imovine od strane treće osobe (t. 71. Preambule Uredbe).

- ❖ Svaka osoba koja postupajući na temelju podataka iz Potvrde izvrši plaćanja ili prenese imovinu osobi navedenoj u Potvrdi kao ovlaštenoj prihvatiti plaćanja ili imovinu smatra se da je izvršila transakciju s osobom ovlaštenom prihvatiti plaćanja ili imovinu, osim ako zna da sadržaj Potvrde nije istinit ili nije svjesna te neistinitosti zbog krajnje nepažnje (čl. 69. st. 3. Uredbe).
- ❖ Ako osoba navedena u Potvrdi kao ovlaštena za raspolaganje ostavinom raspolaže tom imovinom u korist druge osobe, za tu drugu osobu se smatra, ako postupa na temelju podataka iz Potvrde, da je izvršila transakciju s osobom ovlaštenom za raspolaganje odnosnom imovinom, osim ako zna da sadržaj Potvrde nije istinit ili je nesvjesna te neistinitosti zbog krajnje nepažnje (čl. 69. st. 4. Uredbe).

Je li Potvrda valjana isprava za upis prijenosa imovine na temelju nasljeđivanja u upisnike države članice, poput zemljišnih knjiga?

Potvrda je valjana isprava za upis prijenosa imovine na temelju nasljeđivanja u upisnike države članice, poput zemljišnih knjiga. Budući da je postupak upisa propisan nacionalnim pravom države članice registra, država članica koja izdaje Potvrdu trebala bi voditi računa o formalnim zahtjevima za upis propisanim pravom te države članice (čl. 69. st. 5., čl. 1. st. 2.

(k) i (l); t. 68. Preambule Uredbe). Pritom bi tijela nadležna za upis imovine u odgovarajuće upisnike mogla tražiti od osobe koja zahtijeva upis i dodatne podatke ili dodatne isprave koje su potrebne prema pravu države članice u kojoj se vodi upisnik (poput, npr., isprave o plaćanju poreza) (t. 18. Preambule Uredbe).

- ❖ Zahtjevi za upis u upisnik prava na pokretnoj i nepokretnoj imovini isključeni su iz materijalnog područja primjene Uredbe (čl. 1. st. 2. (l) Uredbe). Pravo države članice u kojoj se nalazi upisnik (poput zemljišnih knjiga za nekretnine) mjerodavno je za određivanje nadležnih tijela te pretpostavaka i postupka upisa (t. 18. Preambule Uredbe). Učinci upisa prava u upisnik – poput njegove deklaratorne ili konstitutivne naravi – isključeni su, također, iz područja primjene Uredbe (t. 19. Preambule Uredbe).

Primjeri iz prakse

Pravni praktičari (suci, javni bilježnici, odvjetnici) koji su sudjelovali u empirijskom istraživanju ukazuju na različitu praksu postupanja sudova u provedbi upisa u zemljišne knjige u slučaju Potvrda (posebice Potvrda izdanih u Njemačkoj) koje ne sadrže točan opis nekretnine, već se navodi da osoba nasljeđuje „svu imovinu ostavitelja“. Ono što je problematično u tim predmetima je okolnost da nekretnina nije opisana u Potvrdi na način koji se zahtjeva prema *lex fori*.

U okviru provedenog empirijskog istraživanja, izdiferenciralo se različito postupanje pravnih praktičara u slučaju takvih Potvrda koje ne sadrže točan opis nekretnine u skladu sa zahtjevima *lex fori*:

- (a) Prema jednima, i takve bi Potvrde bez točnog opisa nekretnine trebale biti temelj za odgovarajući upis u zemljišne knjige, ako bi se nekretnina mogla identificirati na temelju (dodatno) podnesene isprave (poput izvatka iz zemljišne knjige).
- (b) Prema drugima, bilo bi potrebno sastaviti – kao dopuna takve Potvrde – zapisnik javnog bilježnika s točnim opisom nekretnine i drugim podacima.
- (c) Ima i onih koji tvrde da bi takav zapisnik javnog bilježnika bio potreban u svakom slučaju kada se predoči Potvrda „jer on povezuje Potvrdu s odgovarajućim upisom“.

- Uvažavajući posebne ciljeve Uredbe i olakšavanje položaja korisnika, kao i izbjegavanja nepotrebnih troškova, trebalo bi optirati za shvaćanje prema kojemu je Potvrda (dovoljan) temelj za odgovarajući upis u zemljišne knjige, naravno, pod pretpostavkom da bi se nekretnina mogla identificirati, npr., na temelju (dodatno) podnesene isprave (poput izvotka iz zemljišne knjige). Stoga se ne bi smjelo inzistirati na zapisniku javnog bilježnika o posvjedočenju činjenica.
- Trebalo bi svakako istaknuti da nadležno tijelo izdavanja Potvrde u skladu s Uredbom mora voditi računa o zahtjevima koje propisuje pravo države članice u kojoj se nalazi odgovarajući upisnik, pa tako i u pogledu opisa nekretnine te apelirati na tijela država članica da postupaju u skladu s odredbama Uredbe.

7. Ovjereni preslici Potvrde

Izvornik Potvrde o nasljeđivanju ostaje kod tijela koje ju je izdalo. Tijelo pritom izdaje jednu ili više ovjerenih preslika Potvrde podnositelju zahtjeva i svakoj drugoj osobi koja dokaže pravni interes te vodi popis osoba kojima su izdani ovjereni preslici Potvrde (čl. 70. st. 1. i 2. Uredbe). To ne sprječava državu članicu da dopusti javnu objavu preslike Potvrde, a u skladu s nacionalnim pravilima o javnom pristupu informacijama (t. 72. Preambule Uredbe).

Hrvatskim Zakonom o provedbi Uredbe propisano je da općinski sud za područje svoje mjesne nadležnosti vodi popis izdanih Potvrda i osoba kojima su izdani ovjereni preslici Potvrda (čl. 8. st. 1. Zakon o provedbi Uredbe). Javni bilježnik odmah po izdavanju dostavlja Potvrdu općinskom sudu na čijem području se nalazi njegovo sjedište radi upisa u popis izdanih Potvrda (čl. 8. st. 1. Zakon o provedbi Uredbe).

Vrijedi li ovjerena preslika Potvrde neograničeno?

Ovjerene preslike Potvrde vrijede u ograničenom razdoblju od šest mjeseci, a što se naznačuje u ovjerenom presliku određivanjem datuma isteka (čl. 70. st. 3. reč. 1. Uredbe). **Hrvatskim Zakonom o provedbi Uredbe** izrijekom je određeno da se rok valjanosti Potvrde od šest mjeseci u smislu članka 70. stavka 3. Uredbe računa od trenutka izdavanja Potvrde (čl. 7. st. 3. Zakona o provedbi Uredbe).

U iznimnim i opravdanim slučajevima, tijelo izdavanja može iznimno odrediti dulje razdoblje važenja ovjerene preslike Potvrde (čl. 70. st. 3. reč. 2. Uredbe).

Kada to razdoblje istekne, svaka osoba koja posjeduje ovjereni preslik Potvrde mora, kako bi mogla koristiti Potvrdu za propisane svrhe, zatražiti produljenje razdoblja važenja ovjerenog preslika ili zatražiti novi ovjereni preslik Potvrde od tijela izdavanja (čl. 70. st. 3. reč. 3. Uredbe).

Primjeri iz prakse

Pravni praktičari (suci, javni bilježnici, odvjetnici) koji su sudjelovali u empirijskom istraživanju ukazuju na problematiku ograničenog razdoblja važenja ovjerene preslike Potvrde od šest mjeseci, kao i na pitanje treba li nakon isteka razdoblja od šest mjeseci produljiti razdoblje važenja već izdane Potvrde ili izdavati novu Potvrdu:

(a) Hrvatski pravni praktičari koji su sudjelovali u provedenom istraživanju nisu imali iskustva s produljenjem važenja ili pak izdavanjem nove preslike Potvrde koju su izdali hrvatska nadležna tijela u slučaju isteka razdoblja važenja prethodno izdane, niti su upoznati s troškovima jedne ili druge opcije prema nacionalnom pravu. Prema dostupnim podacima, u Hrvatskoj je zabilježen slučaj zahtjeva za produljenjem razdoblja važenja ovjerene preslike EPN, a u povodu kojega je javni bilježnik postupio na način da je izdao novu Potvrdu te (ponovno) naplatio nagradu, pristojbu te troškove dostave Potvrde. To stoga što u nacionalnom propisu je propisana jedinstvena nagrada za izdavanje, ispravak, izmjenu, opoziv ili privremenu obustavu učinaka EPN te se izrijekom ne navodi da ta jedinstvena nagrada obuhvaća i produljenje važenja EPN (vidi čl. 5. Pravilnika o visini nagrade i naknadi troškova javnog bilježnika kao povjerenika suda u postupku za izdavanje, ispravak, izmjenu opoziv ili privremenu obustavu Europske potvrde o nasljeđivanju⁵⁹).

(b) Slovenski pravni praktičari, posebice suci, već su se susreli sa slučajevima produljenja važenja Potvrde. Rezultati istraživanja, međutim, pokazuju da nije dovoljno jasno kako je potrebno postupiti kada stranka zatraži produljenje. Najčešće su se slovenska nadležna tijela odlučila izdati novu Potvrdu.

- U iznimnim i opravdanim slučajevima (poput okolnosti pokretanja sudskog postupka ili okolnosti da je postupak već u tijeku u kojem bi se Potvrda trebala koristiti, ili okolnosti da se imovina koja čini ostavinu nalazi u više država članica), nadležno

⁵⁹ Narodne novine RH, br. 99/15.

tijelo države članice bi trebalo razmotriti mogućnost izdavanja ovjerenog preslika Potvrde s duljim razdobljem važenja od šest mjeseci (čl. 70. st. 3. reč. 2. Uredbe).

- Bilo bi potrebno, u hrvatskim i slovenskim (implementacijskim) propisima, *pro futuro*, opredijeliti se ili za produljenje važenja ili pak izdavanje nove preslike Potvrde u slučaju isteka razdoblja važenja prethodno izdane, kao i propisati time nastale troškove. Pritom bi trebalo voditi računa, posebice kod pitanja troškova, o okolnosti da Uredba propisuje da se podnositelju zahtjeva i osobi koja dokaže pravni interes izdaje „ovjereni preslika“ Potvrde, dok „izvornik“ Potvrde zadržava tijelo izdavanja, kao i da „ovjereni preslika“ Potvrde vrijedi u ograničenom razdoblju od šest mjeseci (čl. 70. st. 1. i 3. Uredbe).

8. Ispravak, izmjena ili opoziv Potvrde

Uredba sadrži odredbe o ispravku, izmjeni ili opozivu Potvrde.

U kojim se slučajevima Potvrda može ispraviti?

Tijelo izdavanja Potvrde na zahtjev bilo koje osobe koja dokaže pravni interes ili po službenoj dužnosti ispravlja Potvrdu u slučaju administrativne pogreške („*clerical error*“), poput očitih pogrešaka u pisanju (prezimana stranaka, datuma ili identifikacijskog broja) (čl. 71. st. 1. Uredbe; Popescu 2014: 105.).

U kojim se slučajevima Potvrda može mijenjati ili opozvati?

Tijelo izdavanja na zahtjev bilo koje osobe koja dokaže pravni interes ili, ako je to moguće po nacionalnom pravu (*lex fori*), po službenoj dužnosti, mijenja ili opoziva Potvrdu ako je utvrđeno da Potvrda ili pojedini elementi u njoj nisu točni („*are not accurate*“) (kao u slučaju pronalaska novih nasljednika ili oporuke) (čl. 71. st. 2. Uredbe; Popescu 2014: 105.).

- ❖ Ako je Potvrda ispravljena, izmijenjena ili opozvana, tijelo izdavanja bi trebalo obavijestiti osobe kojima su izdani ovjereni preslici kako bi se izbjeglo nezakonito korištenje takvih preslika (t. 72. Preambule Uredbe, čl. 71. st. 3. Uredbe).

U hrvatskom i slovenskom pravu, koje je tijelo nadležno za ispravak, izmjenu ili opoziv Potvrde?

Prema hrvatskom Zakonu o provedbi Uredbe, ispravak, izmjenu ili opoziv Potvrde provodi općinski sud, odnosno javni bilježnik koji je izdao Potvrdu, po službenoj dužnosti ili na zahtjev osobe koja dokaže pravni interes (čl. 9. st. 1. Zakona o provedbi Uredbe).

Prema slovenskom ZN-u o zahtjevu za ispravak, izmjenu ili opoziv Potvrde odlučuje ostavinski sud (čl. 227.c SloZN).

Može li se tražiti privremena obustava učinaka Potvrde ako je u tijeku postupak za njezinu izmjenu ili opoziv?

Uredba propisuje privremenu obustavu učinaka Potvrde ako je u tijeku izmjena ili opoziv Potvrde, a u povodu zahtjeva osobe koja dokaže pravni interes (čl. 73. st. 1. (a) Uredbe). Odluku tijela izdavanja o privremenoj obustavi učinaka Potvrde može osporavati osoba koja dokaže pravni interes podnošenjem pravnog lijeka pravosudnom tijelu države članice tijela izdavanja u skladu s pravom te države (čl. 72. st. 1. reč. 2. i reč. 3. Uredbe).

- ❖ **Prema hrvatskom Zakonu o provedbi Uredbe**, o zahtjevu za privremenu obustavu učinaka Potvrde odlučuje općinski sud, odnosno javni bilježnik pred kojim je u tijeku postupak izmjene ili opoziva Potvrde (čl. 10. st. 1. Zakona o provedbi Uredbe). Protiv rješenja javnog bilježnika o privremenoj obustavi učinaka Potvrde dopušten je prigovor o kojem odlučuje općinski sud. Prilikom odlučivanja o prigovoru na odgovarajući način se primjenjuju odredbe hrvatskog ZN-a koje se odnose na postupak i odluke o prigovoru protiv rješenja o nasljeđivanju (čl. 10. st. 2. Zakona o provedbi Uredbe). Ako javni bilježnik utvrdi da nisu ispunjene pretpostavke za privremenu obustavu učinaka Potvrde, zahtjev zajedno sa spisom predmeta dostavit će radi odlučivanja općinskom sudu na čijem se području nalazi njegovo sjedište. Javni bilježnik dužan je pisano obrazložiti zašto smatra da nisu ispunjene pretpostavke za privremenu obustavu učinaka Potvrde te izvijestiti podnositelja zahtjeva da je predmet upućen sudu (čl. 10. st. 3. Zakona o provedbi Uredbe). Protiv rješenja općinskog suda o zahtjevu za privremenu obustavu učinaka Potvrde dopuštena je žalba o kojoj odlučuje županijski sud. Na postupak i odlučivanje o žalbi protiv rješenja općinskog suda na odgovarajući način primjenjuju se odredbe hrvatskog ZN-a koje se odnose na

postupak i odluke o žalbi protiv rješenja o nasljeđivanju (čl. 10. st. 5. Zakona o provedbi Uredbe).

- ❖ **Prema slovenskom ZN-u** o zahtjevu za privremenu obustavu učinaka Potvrde odlučuje ostavinski sud (čl. 227.d st. 1. SloZN). Zakonom je propisano da je postupak za podnošenje zahtjeva za privremenu obustavu učinaka Potvrde nužan i prioritetan. Žalbu protiv rješenja kojim sud odlučuje o zahtjevu za privremenu obustavu učinaka ostavinskom sudu mogu podnijeti osobe koje na to imaju pravo u skladu sa člankom 72. Uredbe (čl. 227.d st. 2. SloZN). Rok za žalbu je 30 dana od dana dostave rješenja (čl. 227.d st. 3. SloZN). Žalba ne odgađa izvršenje rješenja (čl. 227.d st. 4. SloZN).

Je li dopušten pravni lijek protiv odluke tijela izdavanja u postupku ispravka, izmjene ili opoziva Potvrde?

Uredba propisuje pravne lijekove protiv odluka tijela izdavanja u postupku ispravka, izmjene ili opoziva Potvrde. Odluke koje donese tijelo izdavanja Potvrde u postupku njezina ispravka, izmjene ili opoziva može osporavati osoba koja dokaže pravni interes (čl. 72. st. 1. reč. 2. Uredbe). Pravni lijek se podnosi pravosudnom tijelu države članice tijela izdavanja u skladu s pravom te države (čl. 72. st. 1. reč. 3. Uredbe). Ako se u povodu pravnog lijeka utvrdi da izdana Potvrda nije točna, nadležno pravosudno tijelo ispravlja, mijenja ili opoziva Potvrdu ili osigurava njezin ispravak, izmjenu ili opoziv od strane tijela izdavanja (čl. 72. st. 2. reč. 1. Uredbe).

Dok je u tijeku osporavanje odluke o ispravku, izmjeni ili opozivu Potvrde u povodu pravnog lijeka, pravosudno tijelo na zahtjev osobe koja ima pravo osporavati odluku koju je donijelo tijelo izdavanja, može privremeno obustaviti učinke Potvrde (čl. 73. st. 1. (b) Uredbe). O privremenoj obustavi učinaka Potvrde vidi *infra ad G.10.*

U hrvatskom pravu, koji su pravni lijekovi propisani protiv odluke o ispravku, izmjeni ili opozivu Potvrde?

Prema hrvatskom Zakonu o provedbi Uredbe, protiv rješenja javnog bilježnika o ispravku, izmjeni ili opozivu Potvrde dopušten je prigovor o kojem odlučuje općinski sud. Prilikom odlučivanja o prigovoru na odgovarajući način se primjenjuju odredbe hrvatskog ZN-a koje se odnose na postupak i odluke o prigovoru protiv rješenja o nasljeđivanju (čl. 9. st. 2. Zakona o provedbi Uredbe).

Ako javni bilježnik utvrdi da nisu ispunjene pretpostavke za ispravak, izmjenu ili opoziv Potvrde, zahtjev zajedno sa spisom predmeta dostavit će radi odlučivanja općinskom sudu na čijem se području nalazi njegovo sjedište. Javni bilježnik dužan je pisano obrazložiti zašto smatra da nisu ispunjene pretpostavke za ispravak, izmjenu ili opoziv potvrde te izvijestiti podnositelja zahtjeva da je predmet upućen sudu (čl. 9. st. 3. Zakona o provedbi Uredbe).

Protiv rješenja općinskog suda o ispravku, izmijeni ili opozivu Potvrde dopuštena je žalba o kojoj odlučuje županijski sud. Na postupak i odlučivanje o žalbi protiv rješenja općinskog suda na odgovarajući način primjenjuju se odredbe hrvatskog ZN-a koje se odnose na postupak i odluke o žalbi protiv rješenja o nasljeđivanju (čl. 9. st. 4. Zakona o provedbi Uredbe).

U slovenskom pravu, koji su pravni lijekovi propisani protiv odluke o ispravku, izmjeni ili opozivu Potvrde?

Prema slovenskom ZN-u protiv rješenja kojim sud o ispravku, izmjeni ili o ukidanju Potvrde u skladu sa člankom 71. Uredbe, osobe iz članka 72. Uredbe koje na to imaju pravo mogu uložiti žalbu (čl. 227.č st. 1. SloZN). Rok za žalbu je 30 dana od dana dostave rješenja (čl. 227.č st. 2. SloZN). Žalba ne odgađa izvršenje rješenja (čl. 227.č st. 3. SloZN).

9. Pravni lijekovi protiv odluke tijela izdavanja Potvrde

Uredba propisuje pravne lijekove protiv odluke tijela izdavanja Potvrde, uključujući odluke kojom se odbija izdavanje te Potvrde (t. 72. Preambule Uredbe). Pravni lijek se podnosi pravosudnom tijelu države članice tijela izdavanja u skladu s pravom te države (čl. 72. st. 1. reč. 3. Uredbe). Ako se u povodu pravnog lijeka utvrdi da odbijanje izdavanja Potvrde nije bilo opravdano, nadležno pravosudno tijelo izdaje Potvrdu ili osigurava da tijelo izdavanja ponovno razmotri predmet i donese novu odluku (čl. 72. st. 2. reč. 2. Uredbe).

Tko je ovlašten podnijeti pravni lijek protiv odluke tijela izdavanja Potvrde?

Odluke koje donese tijelo izdavanja Potvrde u povodu zahtjeva za njezinim izdavanjem može osporavati osoba ovlaštena za podnošenje zahtjeva za Potvrdu (čl. 72. st. 1. reč. 1. Uredbe).

U hrvatskom pravu, koji su pravni lijekovi propisani protiv odluke tijela izdavanja Potvrde?

Hrvatskim Zakonom o provedbi Uredbe propisan je prigovor protiv Potvrde koju je izdao javni bilježnik o kojem odlučuje općinski sud. Na postupak i odlučivanje o prigovoru na

odgovarajući način se primjenjuju odredbe hrvatskog ZN-a koje se odnose na postupak i odluke o prigovoru protiv rješenja o nasljeđivanju (čl. 7. st. 4. Zakona o provedbi Uredbe).

Ako javni bilježnik, međutim, utvrdi da nisu ispunjene pretpostavke za izdavanje Potvrde, zahtjev zajedno sa spisom predmeta dostavit će radi odlučivanja općinskom sudu na čijem se području nalazi njegovo sjedište. Javni bilježnik dužan je pisano obrazložiti zašto smatra da nisu ispunjene pretpostavke za izdavanje Potvrde te izvijestiti podnositelja zahtjeva da je predmet upućen sudu (čl. 7. st. 5. Zakona o provedbi Uredbe). Rješenje općinskog suda o odbačaju ili odbijanju zahtjeva za izdavanje Potvrde dostavlja se strankama (čl. 7. st. 6. Zakona o provedbi Uredbe).

Protiv Potvrde koju je izdao općinski sud, odnosno rješenja općinskog suda o odbačaju ili odbijanju zahtjeva za izdavanje Potvrde dopuštena je žalba o kojoj odlučuje županijski sud. Na postupak i odlučivanje o žalbi protiv rješenja općinskog suda na odgovarajući način primjenjuju se odredbe hrvatskog ZN-a koje se odnose na postupak i odluke o žalbi protiv rješenja o nasljeđivanju (čl. 7. st. 7. Zakona o provedbi Uredbe).

U slovenskom pravu, koji su pravni lijekovi propisani protiv odluke tijela izdavanja Potvrde?

Prema slovenskom ZN-u, protiv rješenja kojim sud odlučuje o zahtjevu za izdavanje Potvrde osobe iz članka 72. Uredbe koje na to imaju pravo mogu uložiti žalbu (čl. 227.č st. 1. SloZN). Rok za žalbu je 30 dana od dana dostave rješenja (čl. 227.č st. 2. SloZN). Žalba ne odgađa izvršenje rješenja (čl. 227.č st. 3. SloZN).

10. Privremena obustava učinaka Potvrde

- ❖ Dok je u tijeku osporavanje odluke o zahtjevu za izdavanje Potvrde odnosno o ispravku, izmjeni ili opozivu Potvrde u povodu pravnog lijeka, pravosudno tijelo na zahtjev osobe koja ima pravo osporavati odluku koju je donijelo tijelo izdavanja, može privremeno obustaviti učinke Potvrde (čl. 73. st. 1. (b) Uredbe).
- ❖ O privremenoj obustavi učinaka Potvrde tijelo izdavanja ili, ovisno o slučaju, pravosudno tijelo bez odgode obavještava sve osobe kojima su izdane ovjerene preslike Potvrde (čl. 73. st. 2. reč 1. Uredbe).
- ❖ Za vrijeme privremene obustave učinaka Potvrde ne smiju se izdavati nove ovjerene preslike Potvrde (čl. 73. st. 2. reč. 2. Uredbe).

U hrvatskom pravu, koje je tijelo nadležno za odlučivanje o privremenoj obustavi učinaka Potvrde dok je u tijeku osporavanje odluke o izdavanju, ispravku, izmjeni ili opozivu Potvrde?
O zahtjevu za privremenu obustavu učinaka Potvrde, **prema hrvatskom Zakonu o provedbi Uredbe**, odlučuje općinski sud koji je izdao Potvrdu, odnosno na čijem području se nalazi sjedište javnog bilježnika koji je izdao Potvrdu na koju se zahtjev odnosi (čl. 10. st. 4. Zakon o provedbi Uredbe). Protiv rješenja općinskog suda o zahtjevu za privremenu obustavu učinaka Potvrde dopuštena je žalba o kojoj odlučuje županijski sud. Na postupak i odlučivanje o žalbi protiv rješenja općinskog suda na odgovarajući način primjenjuju se odredbe hrvatskog ZN-a koje se odnose na postupak i odluke o žalbi protiv rješenja o nasljeđivanju (čl. 10. st. 5. Zakona o provedbi Uredbe).

U slovenskom pravu, koje je tijelo nadležno za odlučivanje o privremenoj obustavi učinaka Potvrde dok je u tijeku osporavanje odluke o izdavanju, ispravku, izmjeni ili opozivu Potvrde?
Prema slovenskom ZN-u o zahtjevu za privremenu obustavu učinaka Potvrde odlučuje ostavinski sud (čl. 227.d st. 1. SloZN). Zakonom je propisano da je postupak za podnošenje zahtjeva za privremenu obustavu učinaka Potvrde nužan i prioritetan. Žalba protiv rješenja kojim sud odlučuje o zahtjevu za privremenu obustavu učinaka mogu podnijeti osobe iz članka 72. Uredbe koje na to imaju pravo (čl. 227.d st. 2. SloZN). Rok za žalbu je 30 dana od dana dostave rješenja (čl. 227.d st. 3. SloZN). Žalba ne odgađa izvršenje rješenja (čl. 227.d st. 4. SloZN).

H. SURADNJA I RAZMJENA PODATAKA

Učinkoviti pravni promet odluka, javnih isprava i sudskih nagodbi u nasljednim stvarima, kao i izdavanje te pravni promet Potvrda, podrazumijeva i učinkovitu razmjenu podataka među državama članicama.

- ❖ U cilju dostupnosti podataka u okviru, među ostalim, Europske pravosudne mreže u građanskim i trgovačkim stvarima države članice dostavljaju Europskoj komisiji kratki sažetak svojeg nacionalnog zakonodavstva i postupaka koji se odnose na nasljeđivanje, uključujući podatke o vrsti tijela koje ima nadležnost u nasljednim stvarima i podatke o vrsti tijela nadležnog za primanje izjava o prihvatu ili odricanju od nasljedstva, legata ili nužnog dijela (čl. 77. reč. 1. Uredbe).

- ❖ Države članice dostavljaju popise svih isprava i/ili podataka koji se obično zahtijevaju za potrebe upisa nepokretne imovine koja se nalazi na njihovom području (čl. 77. reč. 2. Uredbe).
- O nasljednom pravu, ostavinskom postupku, nadležnim tijelima država članica, uključujući nadležna tijela te postupke prema Uredbi vidi na:
https://e-justice.europa.eu/content_succession-166-hr.do i
https://e-justice.europa.eu/content_succession-380-hr.do?clang=hr (19. 11. 2019.).

LITERATURA

1. Aras Kramar, Slađana, *Uredba (EU) br. 650/2012 o nasljeđivanju: o priznanju odnosno prihvaćanju i izvršenju odluka, javnih isprava i sudskih nagodbi te Europskoj potvrdi o nasljeđivanju*, u: Huseinbegović, Alena; Ponjavić, Zoran; Hlača Nenad; Pürner, Stefan; Duraković, Anita; Demirović, Ramajana (ur.), *Zbornik radova, Šesti međunarodni naučni skup Dani porodičnog prava, Imovinskopravni aspekti porodičnih odnosa*, Mostar: Pravni fakultet Univerziteta „Džemal Bijedić“ u Mostaru, 2018, str. 185-199.
2. Commission of the European Communities, *Commission Staff Working Document, Accompanying the Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and authentic instruments in matters of successions and of the introduction of a European Certificate of Succession, Summary of the Impact Assessment*, SEC(2009) 411 final, Brussels, 14. 10. 2009., [http://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/commission_europeenne/sec/2009/0411/COM_SEC\(2009\)0411_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/docs_autres_institutions/commission_europeenne/sec/2009/0411/COM_SEC(2009)0411_EN.pdf) (5. 9. 2019.).
3. Dutta, A., *Novo međunarodno nasljedno pravo Evropske unije – prvo čitanje Uredbe o nasljednom pravu*, Nova pravna revija, 2013, 2, <http://nova-pravna-revija.info/bhs/NPR/Journal/Article/9206ceaf-8311-4278-9a84-6094090513fd> (9. 9. 2019.), str. 9-22.
4. Green Paper on Succession and Wills, COM(2005) 65 final, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52005DC0065> (6. 9. 2019.).
5. Ivanc, T., *Vpliv evropske uredbe o dedovanju na slovensko dedno pravo - nič novega ali leži kaj pod površino?*, Pravna praksa, 2014, 9, str. 22.

6. Ivanc, T.; Kraljić, S., *European certificate of succession – Was there a need for a European intervention?*, Anali Pravnog fakulteta Univeziteta u Zenici, 9(2016), 18, <http://www.prf.unze.ba/Docs/Anali/Analibr18god9/13.pdf> (6. 9. 2019.), str. 249-273.
7. Köhler, A., *General private international law institutes in the EU Succession Regulation – Some remarks*, Anali Pravnog fakulteta Univerziteta u Zenici, 9(2016), 18, <http://www.prf.unze.ba/Docs/Anali/Analibr18god9/9.pdf> (9. 9. 2018.), str. 169-191.
8. Max Planck Institute for Comparative and International Private Law, *Comments on the European Commission's Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and authentic instruments in matters of succession and the creation of a European Certificate of Succession*, Hamburg, 26. 3. 2010., <http://www.europarl.europa.eu/document/activities/cont/201005/20100526ATT75035/20100526ATT75035EN.pdf> (6. 9. 2019.).
9. Popescu, D. A., *Guide on international private law in successions matters*, Magic Print, Alina Chiţeală – Oneşti, 2014, <http://old.just.ro/LinkClick.aspx?fileticket=Sr4HhCRh6zU%3D&tabid=2980> (6. 9. 2019.).
10. Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and authentic instruments in matters of successions and the creation of a European Certificate of Succession, COM(2009) 154 final, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52009PC0154> (6. 9. 2019.).
11. Smjernice Europske komisije za primjenu „uobičajenog boravišta“, 13. siječnja 2014., http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-13_sl.htm (11. 9. 2019.).
12. The Hague Programme: strengthening freedom, security and justice in the European Union, SL EU, C 53, 3. 3. 2005., <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52005XG0303%2801%29> (6. 9. 2019.).
13. The Stockholm Programme – An open and secure Europe serving and protecting citizens, SL EU, C 115, 4. 5. 2010., <http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/EU-framework/EUframeworkgeneral/The%20Stockholm%20Programme%202010/Stockholm-Programme-2010-EN.pdf> (6. 9. 2019.).
14. Vassilakakis, E., *The Choice of the Law Applicable to The Succession Under Regulation 650/2012 – An Outline*, Anali Pravnog Fakulteta Univerziteta u Zenici, 9(2016), 18, <https://www.prf.unze.ba/Docs/Anali/Analibr18god9/11.pdf> (13. 9. 2019.), str. 221-234.

15. Vienna Action Plan od 3. prosinca 1998., SL EU, C 19, 23. 1. 1999., <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A31999Y0123%2801%29> (6. 9. 2019.).
16. Vodopija Čengiđ, Lj., *Iskustva javnih bilježnika u Republici Hrvatskoj u primjeni Uredbe o nasljeđivanju (EU) br. 650/2012 te izazovi u praksi*, Informator, Prilog uz br. 6568, od 1. 4. 2019., str. 3-15.

Popis pravnih izvora

17. Briselske konvencije/Uredbe Vijeća (EZ) br. 44/2001 od 22. prosinca 2000. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima, SL EU, L 12, 16. 1. 2001., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=celex%3A32001R0044> (12. 9. 2019.).
18. Charter of fundamental rights of the European Union, SL EU, C 202, 7. 6. 2016., <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:12016P/TXT&from=HR> (12. 9. 2019.).
19. Commission Implementing Regulation (EU) No 1329/2014 of 9 December 2014 establishing the Forms referred to in Regulation (EU) No 650/2012 of the European Parliament and of the Council on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and acceptance and enforcement of authentic instruments in matters of succession and on the creation of a European Certificate of Succession, SL EU, L 359, 16. 12. 2014., <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32014R1329> (6. 9. 2019.).
20. Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European Union, Protocol (No 21) on the Position of the United Kingdom and Ireland in Respect of the Area of Freedom, Security and Justice, SL EU, C 202, 7. 6. 2016., <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A12016E%2FPRO%2F21> (9. 9. 2019.).
21. Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European Union, Protocol (No 22) on the Position of Denmark, SL EU, C 326, 26. 10. 2012., <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A12012E%2FPRO%2F22> (9. 9. 2019.).
22. Convention of 15 November 1965 on the Service Abroad of Judicial and Extrajudicial Documents in Civil or Commercial Matters, <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=17> (11. 9. 2019.).
23. Council Regulation (EU) 2016/1103 of 24 June 2016 implementing enhanced cooperation in the area of jurisdiction, applicable law and the recognition and enforcement of decisions in matters of matrimonial property regimes, SL EU, L 183, 8. 7. 2016., <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32016R1103> (6. 9. 2019.).

lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32016R1103&from=HR (9. 9. 2019.).

24. Haška konvencija od 1. kolovoza 1989. o mjerodavnom pravu za nasljeđivanje imovine umrlih osoba, <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=62> (6. 9. 2019.).

25. Haška konvencija od 1. srpnja 1985. o mjerodavnom pravu za *trust* i o njegovu priznanju, <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=59> (6. 9. 2019.).

26. Haška konvencija od 2. listopada 1973. o međunarodnom upravljanju imovinom umrlih osoba, <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=83> (6. 9. 2019.).

27. Haška konvencija od 5. listopada 1961. o mjerodavnom pravu za oblik oporučnih raspolaganja, <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=40> (6. 9. 2019.).

28. Odluka Vijeća (EU) 2016/954 od 9. lipnja 2016. o odobrenju pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i izvršenja odluka o imovinskim režimima međunarodnih parova, što obuhvaća stvari koje se odnose na bračnoimovinske režime i imovinske posljedice registriranih partnerstava, SL EU, L 159, 16. 6. 2016., <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32016D0954&from=HR> (9. 9. 2019.).

29. Pravilnika o visini nagrade i naknadi troškova javnog bilježnika kao povjerenika suda u postupku za izdavanje, ispravak, izmjenu opoziv ili privremenu obustavu Europske potvrde o nasljeđivanju, Narodne novine RH, br. 99/15.

30. Regulation (EC) No 1393/2007 of the European Parliament and of the Council of 13 November 2007 on the service in the Member States of judicial and extrajudicial documents in civil or commercial matters (service of documents), and repealing Council Regulation (EC) No 1348/2000, SL EU, L 324, 10. 12. 2007., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32007R1393&from=hr> (11. 9. 2019.).

31. Regulation (EU) No 650/2012 of the European Parliament and of the Council of 4 July 2012 on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and acceptance and enforcement of authentic instruments in matters of successions and on the creation of a European Certificate of Succession, SL EU, L 201, 27. 7. 2012., <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32012R0650> (5. 9. 2019.).

32. Uredba (EU) br. 650/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju

- javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju, SL EU, L 201, 27. 7. 2012., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:32012R0650&from=EN> (5. 9. 2019.).
33. Uredba (EU) št. 650/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2012 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju, SL EU, L 201, 27. 7. 2012., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012R0650&from=EN> (5. 9. 2019.).
34. Uredba Vijeća (EU) br. 1259/2010 od 20. prosinca 2010. o provedbi pojačane suradnje u području prava primjenljivog na razvod braka i zakonsku rastavu, SL EU, L 343, 29. 12. 2010., <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32010R1259&from=HR> (9. 9. 2019.).
35. Zakon o dedovanju, Uradni list SRS, št. 15/76, 23/78, Uradni list RS, št. 13/94 – ZN, 40/94 – odl. US, 117/00 – odl. US, 67/01, 83/01 – OZ, 73/04 – ZN-C, 31/13 – odl. US in 63/16.
36. Zakon o nasljeđivanju Republike Hrvatske, Narodne novine RH, br. 48/03, 163/03, 35/05 – v. čl. 1164. st. 1. Zakona o obveznim odnosima, 127/13, 33/15, 14/19.
37. Zakon o parničnom postupku Republike Hrvatske, Službeni list SFRJ, br. 4/77 – 35/91; Narodne novine RH, br. 26/91, 53/91, 91/92, 112/99, 88/01 – v. čl. 50. Zakona o arbitraži, 117/03, 88/05 – v. čl. 129. Zakona o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona, 2/07 – v. Odluku USRH od 20. prosinca 2006., 84/08, 96/08 – v. Odluku USRH od 9. srpnja 2008., 123/08 – ispravak, 57/11, 148/11 – pročišćeni tekst, 25/13, 89/14 – v. Odluku USRH od 11. srpnja 2014., 70/19.
38. Zakon o provedbi Uredbe (EU) br. 650/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju, Narodne novine Republike Hrvatske, br. 152/14.
39. Zakon o sodišćih, Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečišćeno besedilo, 45/08, 96/09, 86/10 – ZJNepS, 33/11, 75/12 – ZSPDLS-A, 63/13, 17/15, 23/17 – ZSSve in 22/18 – ZSICT.

Sudska praksa

Sud Europske unije:

40. Predmet C-145/86, *Horst Ludwig Martin Hoffmann v Adelheid Krieg*, ECLI:EU:C:1988:61, od 4. veljače 1988., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A61986CJ0145> (12. 9. 2019.).
41. Predmet C-20/17, *Oberle*, ECLI:EU:C:2018:485, od 21. lipnja 2018., <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=203223&pageIndex=0&doclang=HR&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=12872265> (11. 9. 2019.).
42. Predmet C-218/16, *Kubicka*, ECLI:EU:C:2017:755, od 12. listopada 2017., <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=195430&pageIndex=0&doclang=hr&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=12699966> (9. 9. 2019.).
43. Predmet C-38/98, *Renault SA v Maxicar SpA i Orazio Formento*, ECLI:EU:C:2000:225, od 11. svibnja 2000., https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/ALL/?uri=CELEX%3A61998CJ0038_SUM (12. 9. 2019.).
44. Predmet C-404/14, *Matoušková*, ECLI:EU:C:2015:653, od 6. listopada 2015., <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=169198&pageIndex=0&doclang=HR&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=12711558> (9. 9. 2019.).
45. Predmet C-474/93, *Hengst Import BV v Anna Maria Campese*, ECLI:EU:C:1995:243, od 13. srpnja 1995., <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A61993CJ0474> (12. 9. 2019.).
46. Predmet C-497/10 PPU, *Mercredi v. Chaffea*, ECLI:EU:C:2010:829, od 22. prosinca 2010., <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=83470&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=814531> (11. 9. 2019.).
47. Predmet C-523/07, *A*, ECLI:EU:C:2009:225, od 2. travnja 2009., <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=73639&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=814531> (11. 9. 2019.).
48. Predmet C-558/16, *Mahnkopf*, ECLI:EU:C:2018:138, od 1. ožujka 2018., <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=199805&pageIndex=0&doclang=hr&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=12722100> (9. 9. 2019.).
49. Predmet C-7/98, *Dieter Krombach v André Bamberski*, ECLI:EU:C:2000:164, od 28. ožujka 2000., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/ALL/?uri=CELEX:61998CJ0007> (12. 9. 2019.).

50. Predmet C-80/00, *Italian Leather SpA v WECO Polstermöbel GmbH & Co.*, ECLI:EU:C:2002:342, od 6. lipnja 2002., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/GA/TXT/?uri=CELEX:62000CJ0080> (12. 9. 2019.).

Internet izvori

51. Europski portal e-pravosuđa, https://e-justice.europa.eu/content_adapting_rights_in_rem-486-hr.do (9. 9. 2019.).

52. Nasljedno pravo, ostavinski postupak, nadležna tijela država članica, uključujući nadležna tijela te postupke prema Uredbi br. 650/2012 o nasljeđivanju, https://e-justice.europa.eu/content_succession-166-hr.do; https://e-justice.europa.eu/content_succession-380-hr.do?clang=hr (19. 11. 2019.).

53. Popis tijela odnosno pravnih stručnjaka koji se smatraju „sudom“ pojedinih država članica, https://e-justice.europa.eu/content_succession-380-hr.do?clang=hr (15. 11. 2019.).

O AUTORICAMA

izv. prof. dr. sc. Slađana Aras Kramar

Slađana Aras Kramar rođena je 1984. u Puli. U rujnu 2007. diplomirala je na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu *summa cum laude*. Tijekom pravnog studija višekratno je nagrađivana dekanovim nagradama, nagradama za izvrsnost u studiju i Rektorovom nagradom. 2007. upisala je Poslijediplomski doktorski studij iz građanskopravnih i obiteljskopravne znanosti Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Doktorsku disertaciju pod naslovom Postupci u sporovima o uzdržavanju djece obranila je 19. lipnja 2012. te stekla akademski stupanj doktorice znanosti iz znanstvenog područja društvenih znanosti, znanstvenog polja pravo, znanstvene grane građanskog prava i građanskog procesnog prava.

Nakon razdoblja prakse na zagrebačkom Općinskom građanskom i Općinskom kaznenom sudu polaže i pravosudni ispit 2010. godine. Trenutno je zaposlena je na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, pri Katedri za građansko procesno pravo u znanstveno-nastavnom zvanju izvanrednog profesora. U svom radu prvenstveno se bavi područjem građanskog procesnog prava, europskog građanskog postupka, obiteljskog postupka, postupka pred trgovačkim sudovima, besplatne pravne pomoći, arbitraže i alternativnog rješavanja sporova. Autorica je nekoliko objavljenih knjiga (ili koautorica) i članaka iz ovih područja prava.

Sudjeluje u nekoliko međunarodnih znanstvenih projekata te u radu Pravne klinike Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, kao pomoćnica voditelja klinike te mentorica pojedinih studentskih grupa koje direktno pružaju besplatnu pravnu pomoć. Vlada engleskim, njemačkim te talijanskim jezikom.

Katarina Vučko

Katarina Vučko diplomirala je na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Ljubljani 2006. godine. Nakon prakse na Okružnom sudu u Kranju 2012. godine položila je pravosudni ispit.

Godine 2007. zapošljava se kao stručnjakinja za ljudska prava u nevladinoj organizaciji Pravno-informacijski center nevladinih organizacij - PIC. Od 2009. zaposlena je u Mirovnom inštitutu, gdje radi kao pravna savjetnica, istraživačica i voditeljica projekata na nacionalnim i međunarodnim projektima u području ljudskih prava, posebno kaznenog i upravnog prava, državljanstva, migracija, azila i antidiskriminacije.

Desetljeće svoga rada posvetila je zastupanju i zalaganju za obeštećenje građana bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, kojima je protupravno oduzeto pravo prebivališta u Sloveniji. U 2012. godini bila je savjetnica Međunarodne organizacije za migracije (IOM) u sklopu projekta uspostave zaštite prava migranata u Azerbejdžanu. U periodu između 2011. i 2014. pa ponovno od 2019. godine nadalje, priprema izvješća i studije o zaštiti temeljnih prava u Sloveniji u okviru FRANET-a - multidisciplinarne istraživačke mreže Agencije Europske unije za temeljna prava (FRA). Kao predstavnica Mirovnog inštituta surađuje s Pučkim pravobraniteljem u provedbi zadataka Nacionalnog preventivnog mehanizma sukladno Fakultativnom protokolu uz Konvenciju UN-a protiv mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja. Aktivno sudjeluje u okviru Europske mreže za apatridiju i Europske mreže JUSTICIA u području kaznenog prava. Od 2015. članica je Slovenske etičke komisije novinara.